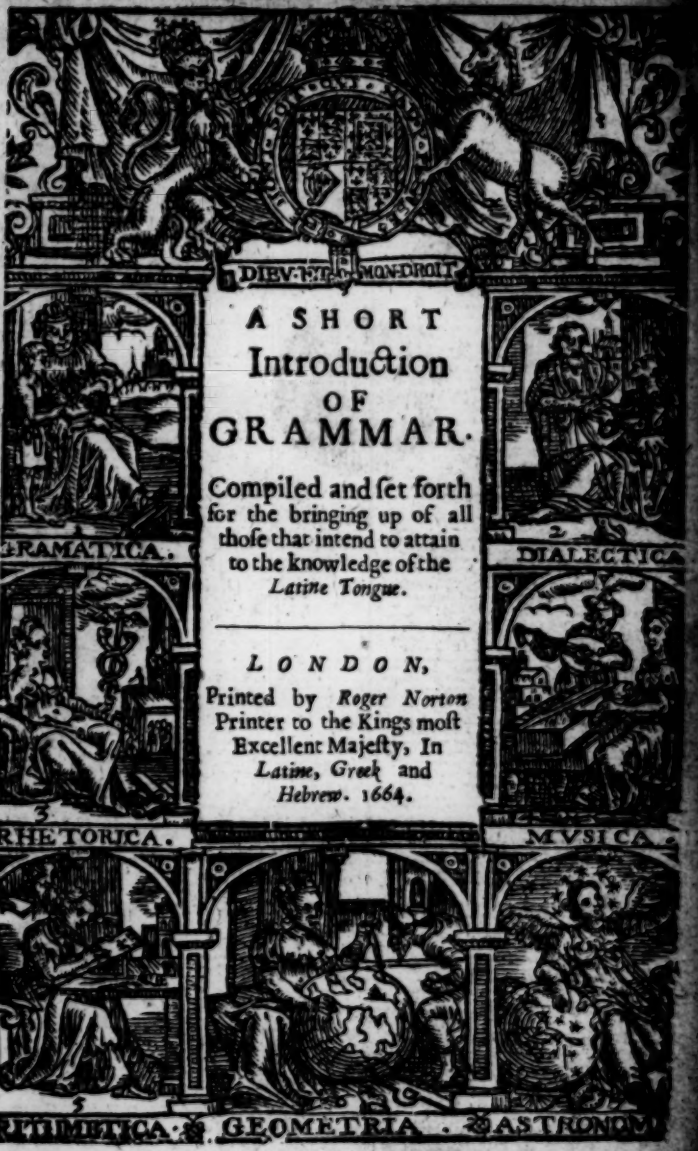

A SHORT Introduction OF GRAMMAR.

Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the *Latine Tongue*.

LONDON,
Printed by *Roger Norton* Printer to the Kings most Excellent Majesty, In *Latine*, *Greek* and *Hebrew*. 1664.

D exhort every man to the learning of Gramm
that intendeth to attain to the understanding of t
tongues; (wherein is contained a great treasure
wisedome and knowledge) it would seem much wa
and little needfull; for so much as it is to be know
that nothing can surely be ended whose beginni
is either feeble or faulty; and no building be perfe
when as the foundation and ground worke is fea
to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore
were better for the thing it self, and more profitable for the learner to u
derstand how he may best come to that which he ought most necessa
rily to have; and to learne the plainest way of obtaining that whi
must be his best and certainest guide, both of reading and speaking
then to fall in doubt of the goodnesse and necessity thereof: which
doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem, th
he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles, and be de
ceived in light matters, when he hath it not; or judge truly an
faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hat
seemed to many very hard to compasse afore time, because that they wh
professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars,
and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet ther
did diversly, and so could not do it all best; because there is but on
beskneste, not onely in every thing, but also in the maner of ever
thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken a
way by the Kings Majesties wisedome, who foreseeing the inconveni
ence, and favourably providing the remedy, caused one kind of Gram
mar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out
onely: every where to be taught for the use of learners, and for avoid
ing the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is divers yet, and always will be; for that
every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of
that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way,
which he seeth to be the readiest meane, and perfectest kinde, to bring a
learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readi
er way then the common sort of teachers doe, would say what he hath
proved, and of the commodity allowed: that others not knowing the
same, might by experience prove the like, and then by proof reasonable
judge the like: not hereby excluding the better way when it is found:
but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not
the Scholar hast too much, but that he in continuance and diligence
of teaching, make him to rehearse so, that while he learn perfectly that
which is behinde, he suffer him not to goe forward: for this posting h

ouerthrowarth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard: and the Scholar thinketh the thing to be vnease, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point throughly to be kept, is, that the Scholar have in minde so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light & help unto the rule that followeth. This shall be the Masters ease, and the childes incouraging: when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be lesse tormented, and the other shall think the thing the easier, and so with more gladnesse be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of Verbs, so many seuerall examples, as they passe them, that it may seem to the Schoolmaster, no word in the Latine tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able praiseably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the straunger and harder) must needs bring this profit withall, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And untill this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, then in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him passe to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore described.

Where in plain and sundry examples, and continuall rehearsall of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, then pain in searching after unused, and unacquainted thing.

When these Concords be well knowen unto them (an easie and pleasant pain, if the former ground be well and throughly beaten in) let them

them not continue in learning of the rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learn some pretty book, wherein is contained not only the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godlinesse, and therefore take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latine, not seeing the book at all construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day; which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be lesse troubled with the parting of it, and easilliest carry his lesson in minde.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath learned them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at School they should never be idle, but alwayes occupied in a continuall rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, then to take paine any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly & speedily as it might be thought to be; within a while, by this use, the Scholar shall be brought to a good kind of readinesse of making, to the which if there be adjoyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shal be brought past the wearisome bitternesse of his learning.

A great help to further this readinesse of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turne some part into Latine. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any prefent occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turne out of English into Latine, then on the contrary.

Further more, we see many can understand Latine, that cannot speak it, and when they read the Latine word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine again, whensoever you will aske them. And therefore this exercise helpeth this fore well, and maketh those words which be understanded, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts well kept, will bring a man clean past the nie of this Grammar book, and make him as ready as his book, and so meet to further things, wherof it were out of season to give precepts here.

wherefore this may be for this purpose enough, which to many schoolmasters, and scholars, is not unuseful; in other manner and construction it may be, not onely worthy the labour of reading, but also of the using.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English Rules, and in the Latine Syntax, those words wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director, or guider, or that which is in place of it, with an [a]; the governed, or that which is guided by it, with [b]: or if there be more governors, the first with [a], the second with [aa]: and so if more governeds, the first with [b], the second with [bb]: and sometimes, the order is directed by [a], [b], [c]: or by figures, and words of the same, or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be: That so in saying the examples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again, only those words which are the ensample as saying, *Quis nisi* [b] *mentis* [a] *inops laetum respuat augurium?* may repeat again, [a] *inops mentis*. So throughout all the Latine rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the master pleaseth, the sums of all the rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

BRITISH MUSEUM 30 66

The

The Latine letters are thus written.

The capital letters.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

The ſmall letters.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

Letters are divided into Vowels and conſonants.

A vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel *y*.

A conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a vowell, as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels are Conſonants.

A ſyllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as *A-ve*.

A Diphthong is the ſound of two vowels in one ſyllable; and of them there be four in number, namely, *æ, œ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as *Æneas, cœna, audio, euge, hei*.

Inſtead of *æ* and *œ* we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The Capital letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

The ſmall letters.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ ſ σ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quã cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ità mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, tum doctrinâ tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

OAlmighty Lord and mercifull Father, Maker of heaven and earth, which of thy free liberality giuest wisedome abundantly to all that with faith and full assurance aske it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardnesse of my wit, the which with all powers of nature thou hast powred into me; that I may not onely understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour, but also with my whole heart and will, constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountifull goodnesse towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which worke all things in all creatures, mayest make thy gracious benefits shine in me, to the endlesse glorie and honour of thine immortall Majesty. So beit, ¶ An

¶ An Introduction of the eight parts of Latine speech.

IN speech be these eight parts following:

Noun,	declined.	Adverb,	undeclined.
Pronoun,		Conjunction,	
Verb,		Preposition,	
Participle,		Interjection,	

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard or understood: as the name of my hand in Latine, is manus: the name of an house, is domus: the name of goodnes, is bonitas. A Noun.

Of Nouns, some be Substantives, and some be adjectives. Nouns of two sorts

A Noun Substantive is that standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as Homo *a man*; And it is declined with one article: as Hic magister *a master*: or else with two at the most, as Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Substantive.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be joyned with another word: as Bonus *good*, Pulcher, *Fair*, And it is declined either with three termnations, as Bonus, bona, bonum: or else with three articles, as Hic hæc & hoc Felix, *Happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *Light*. A Noun Adjective.

A Noun Substantive either is Proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or else is common to more: as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Substantives.

Numbers

An Introduction of the Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as Lapis, *a stone*. The Plural number speaketh of more then one: as Lapides *stones*,

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who, or What? as Magister docet, *The master teacheth.*

Genitive The Genitive case is known by this token *Of*, and answereth to this question, Whose, or Whereof? as Doctrina Magistri, *The learning of the Master.*

Dative. The Dative case is known by this token *To*: and answereth to this question, To whom or To what? as Do librum Magistro, *I give a book to the Master.*

Accusative. The accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, Whom or what? as Amo magistrum, *I love the master.*

Vocative The Vocative case is known by calling or speaking to: as O magister, *O Master.*

Ablative The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as De Magistro, *Of the Master.* Coram Magistro, *Before the Master.*

Also In, With, Through, For, From, By, and Then, after the Comparative degree, be signes of the Ablative case.

Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter.	*Nominat. hic, hæc, hoc.*	Pluraliter.	*Nominat. hi, hæ, hæc.*
	Genitivo hujus.		*G. horum, harum, horum.*
	Dativo huic.		*Dativo his.*
	Accuſ. hunc, hanc, hoc.		*Accuſ. hos, has, hæc.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo hoc, hac, hoc.		*Ablativo his.*

Genders of Nouns.

GEnders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: as Hic vir, *a Man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as Hæc mulier, *a woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as Hoc ſaxum, *a ſtone.*

The Commune of two is declined with Hic and Hæc, as Hic & hæc parens, *a father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc, and hoc: as Hic. hæc & hoc fœlix, *happy.*

The doubtful Gender is declined with Hic or hæc, as Hic vel hæc dies, *a day.*

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kinds are ſignified: as Hic paſſer, *a ſparrow.* Hæc aquila, *an eagle*, both he and ſhe.

The

The declenſions of Nouns.

There be five declenſions of Nouns.

I. The firſt is when the Genitive and Dative caſe ſingular end in æ. The Acculative in am. The Vocative like the Nominative, the Ablative in a. The Nominative plural in æ. The Genitive in arum. The Dative in is. The Acculative in as. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is:

As in example.

Hæc menſa. Hic Poeta. Hic & hæc verna.

Singulariter	*Nominat. hæc muſa.*	Pluraliter	*Nominativo hæ muſæ.*
	Gent. hujus muſæ.		*Ge. harum muſarum.*
	Dativo huic muſæ.		*Dativo his muſis.*
	Accuſ. hanc muſam.		*Accuſat. has muſas.*
	Vocativo ô muſa.		*Vocativo ô muſæ.*
	Ablat. ab hac muſâ.		*Ablat. ab his muſis.*

Note. Note that Filia and Nata, do make the Dative and the Ablative plural in is or in abus. Alſo Dea, Mula, Equa, liberta, make the Dative and the Ablative caſe plural in abus onely.

II. The ſecond is when the Genitive ſingular ends in i. The Dative in o. The Acculative in um. The Vocative for the moſt part like the Nominative, The Ablative in o. The Nominative plural in i. The Genitive in orum. The Dative in is. The Acculative in os, The Vocative like the Nominative: The Ablative in is.

As in example:

Hic vir. Hic liber. Hæc colus. Hic logos.

Singulariter	*Nom. hic magiſter.*	Pluraliter	*Nominat. hi magiſtri.*
	Gen. hujus magiſtri.		*Gen. horũ magiſtrorum.*
	Dat. huic magiſtro.		*Dativo his magiſtris.*
	Ac. hunc magiſtrum.		*Accuſ. hos magiſtros.*
	Vocat. ô magiſter.		*Vocativo ô magiſtri.*
	Ab. ab hoc magiſtro.		*Abl. ab his magiſtris.*

Note. Here is to be noted, that when the Nominative endeth in us, the Vocative ſhall end in e: as Nominativo

nativo hic Dominus, Vocativo ô Domine; Except Deus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative ſhall end in i; as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Alſo theſe Nouns following, make their Vocative in e or in us; as Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note alſo that all Nouns of the Neuter Gender, of what declenſion ſoever they be, have the Nominative, the Accuſative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a, as in example. Note.

Singulariter	*Nom. hoc regnum.*	Pluraliter	*Nominat. hæc regna.*	Hoc damnum.
	Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*	Hoc malum.
	Dat. huic regno.		*Dativo his regnis.*	Hoc verbum.
	Accuſ. hoc regnum.		*Accuſat. hæc regna.*	
	Voc. ô regnum.		*Vocativo ô regna.*	
	Abl. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined.

Pluraliter
Nominativo Ambo, ambæ, ambo.
Genitivo Amborum, ambarum, amborum.
Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
Accuſativo Ambos, ambas, ambo.
Vocativo Ambo, ambæ, ambo.
Ab. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewiſe Duo.

III. The third is when the Genitive ſingular endeth in is: The Dative in i: The Accuſative in em, and ſometime in im, and ſometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e, or i, and ſometime, in both: The Nominative plural in es: The Genitive in um, and ſomtime in rum; The Dative in bus, The Accuſative in es: The vocative like the Nominative: The Ablative in bus.

As in Example;

Hic pater. Hic panis. Hoc cpus. Hoc caput. Hæc nubes. Hic vel hæc bubo. Hæc virtus Hoc animal. Hoc cubile. Hoc calcar.

Singulariter	*Nom. hic lapis.*	Pluraliter	*Nomin. hi lapides.*
	Genit. hujus lapidis.		*Gen. horum lapidum.*
	Dativo huic lapidi.		*Dat. his lapidibus.*
	Accu. hunc lapidem.		*Accuſ. hos lapides.*
	Vocativo ô lapis.		*Vocativo ô lapides.*
	Abla. ab hoc lapide.		*Ab. ab his lapidibus.*
Singulariter	*No. hic & hæc parens.*	Pluraliter	*No. hi & hæ parẽtes.*
	Gen. hujus parentis.		*G. horũ & harũ parẽ*
	Dativo huic parenti		*D. his parentibus* (tũ
	A. hũc & hãc parẽtem		*A. hos & has parẽtes*
	Vo. ô parens. (rente.		*Voc. ô parentes.*
	Ab. ab hoc & hac pa-		*Ab. ab his parẽtibus.*

The fourth, is when the Genitive caſe ſingular endeth in us. The Dative in üi: The Accuſative in um: the Vocative like the Nominative: The Ablative in u. The Nominative plural in us: The Genitive in üum: The Dative in ibus: The Accuſative in us: The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus:

IV.

As in example;

Hic gradus. Hæc porticus. Hoc cornu.

Singulariter	*Nomi. hæc manus.*	Pluraliter	*Nominati. hæ manus.*
	Gen. hujus manus.		*Gen. harum manuum.*
	Da. huic manui.		*Dativo his manibus.*
	Acc. hanc manum.		*Accuſati. has manus.*
	Vocat. ô manus.		*Vocativo ô manus.*
	Ab. ab hac manu.		*Ab. ab his manibus.*

The fifth is when the Genitive and Dative caſe ſingular do end in ei: The Accuſative in em: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e. The Nominative plural in es: The Genitive in erum. The Dative in ebus: The Accuſative in es. The Vocative like the Nominative: The Ablative in ebus:

V.

Meridies belongs to ye Rule Hesyus
et Vesp; Hath no plural numb.

As in example.

Singulariter	Nom. hic meridies.	Pluraliter	Nom. hi meridies.	Hæres.
	Gen. hujus meridiei.		G. horum meridierum.	
	Dat. huic meridiei.		Dat. his meridiebus.	Hæc fa-cies.
	Ac. hunc meridiem.		Accusat. hos meridies.	
	Voca. ô meridies.		Voca. ô meridies.	Hæc acies.
	Ab. ab hoc meridie.		Ab. ab his meridiebus.	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations, is thus declined, after the first, and second declension.

Singulariter	N. bonus, bona, bonũ.	Pluraliter	Nom. boni, bonæ, bona.	Niger, a um.
	Gen. boni, bonæ, boni.		G. bonorum, bonarum,	Tardus a, um.
	Da. bono, bonæ, bono.		Dat. bonis. (bonorum.	
	A. bonũ, bonã, bonũ.		Ac. bonos, bonas, bona.	Satur, a, um.
	Vo. bone, bona, bonum		Voca. boni, bonæ, bona.	
	Ab. bono, bonâ, bono.		Ablativo bonis.	

There are besides these, certain Nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, and the Dative in i: which be these that follow, with their compounds. An exception.

Singulariter	No. unus, una, unum.	Pluraliter.	Nom. uni, unæ, una.	
	Genitivo unius.		Genti. unorum, unarum,	
	Dativo uni.		Dat. unis. (unorum.	
	A unũ, unam, unum.		Accu. unos, unas, una.	
	Vo. une, una, unum.		Vocat. uni, unæ, una.	
	Abla. uno, una, uno.		Ablativo unis.	

Note that Unus, a, um, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that taketh the singular number: as Unæ literæ, Unæ mœnia. Note.

In like manner be declined totus, solus, and also ullus, alius, alter, uter, and neuter: saying that these five last reherſed lack the Vocative case. Alius hath also ud neut.

A Noun Adjective of three Articles is thus declined, after the third declension.

Ingens. Soleis. Capax. Vetus.

	Singulariter.	Pluraliter.
Nomina.	*hic hæc & hoc felix.*	*Nomi. hi & hæ felices, & hæc felicia.*
Genit.	*hujus felicis.*	*Gen. horum, harum, & horum, felicium.*
Dativo	*huic felici.*	*Dativo his felicibus.*
Accu.	*hunc & hanc felicem & hoc felix.*	*Acc. hos & has felices, & hæc felicia.*
Vocativo	*ô felix.*	*V. ô felices, & ô felicia.*
Ablat.	*ab hoc hac & hoc felice, vel felici.*	*Ablat. ab his felicibus.*

Levis & leve, celer, celeris & celere. Melior & melius.

	Singu'ariter.	Pluraliter.
No.	*hic & hæc tristis & hoc triste.*	*Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.*
Genit.	*hujus tristis.*	*Gen. horum, harum & horum tristium.*
Dativo	*huic tristi.*	*Dativo his tristibus.*
Accuſ.	*hunc & hanc tristem, & hoc triste.*	*Acc. hos & has tristes & hæc tristia.*
V.	*ô tristis, & ô triste.*	*V. ô tristes & ô tristia.*
Abl.	*ab hoc, hac & hoc tristi.*	*Ablat. ab his tristibus.*

Comparison of Nouns.

Three degrees of comparison.

ADjectives whose ſignification may increaſe or be diminiſhed, may form comparison. There be three degrees of Comparison: The Poſitive, the Comparative and the Superlative.

The Poſitive betokeneth the thing abſolutely without exceſs: as Durus, *Hard.*

The poſitive.

The Comparative ſomewhat exceedeth his Poſitive in ſignification: as Durior, *Harder.* And it is formed of the firſt caſe of his Poſitive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Triſti, hic & hæc triſtior, & hoc triſtius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The comparative.

The Superlative

The Superlative exceedeth his poſitive in the high-

Hæc forma ꝛ sumpta by Plinius. Facetis humeris simulis.
Apud Sospitatem vbi est agilissimus, ubi ꝛt dorilissimꝰ.
pro quo Valla de B. Hizonymo dorillimus posuit.

highest degree: as Durissimus *Hardest*. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by puting thereto ſ, and simus, as of Duri, durissimus, of Tristi tristissimus, of Dulci, dulcissimus.

From these general rules are excepted these that follow: Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Exception.

And if the positive end in er, the Superlative is formed of the Nominative case by putting to rimus: as Pulcher, pulcherrimus. Ater: Teter: Acer.

Also these nouns ending in lis, make the Superlative by changing lis into limus: as Humilis, humillimus, Similis, similimus: Facilis, facillimus, Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nouns ending in lis do follow the general rule aforegoing: as Utilis Utilissimus. Igneus Impius. Arduus, Serenus

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis, and Maxime: as Pius, magis pius, maxime pius. Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.

OF THE PRONOUNE.

A Pronoun is a part of speech much like to a Noun: which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the Vocative case: as Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the Vocative case. To these may be aded their compounds, Egomet, tute, idem, and also Qui, quæ, quod. There be fifteen pronouns.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse,

Primitives. iſte, hic, and is, be Primitives; ſo called, for becauſe they be not derived of others. And they be

Demonſtratives. alſo called Demonſtratives, becauſe they ſhew a thing not ſpoken of before.

Relatives. And theſe ſix, Hic, Ille, iſte, is, idem, and qui, be Relatives, becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Derivatives. Theſe ſeven, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, be derivatives: for they be derived of their Primitives, mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun theſe five things, Number, Caſe and Gender, as are in a Noun, Declenſion and Perſon, as here followeth.

The Declenſion of Pronouns.

There be four Declenſions of Pronouns.

The firſt declenſion. Theſe three, Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion, and be thus declined.

Singulariter	*Nominativo Ego.*	Pluraliter,	*Nominativo nos.*
	Genitivo mei.		*Gen. noſtrûm vel noſtri.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accuſativo me.		*Accuſativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*

Singulariter	*Nominativo Tu.*	Pluraliter,	*Nominativo vos*
	Genitivo tui.		*Gen. veſtrûm vel veſtri.*
	Dativo tibi.		*Dativo vobis.*
	Accuſativo te.		*Accuſativo vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te.		*Ablativo à vobis.*

Singu. and Plural.	*Nominativo caret*	*Accuſativo ſe.*
	Genitivo ſui.	*Vocativo caret*
	Dativo ſibi.	*Ablativo, à ſe.*

The ſecond declenſion. Theſe ſix, Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui, be of the ſecond declenſion, and be thus declined.

Sing.

Singulariter		Pluraliter	
	Nom. iſte, iſta, iſtud.		*Nom. iſti, iſtæ, iſta.*
	Genitivo iſtius.		*G. iſtorũ, iſtarum, iſtorũ.*
	Dativo iſti.		*Dativo iſtis.*
	Ac. iſtum iſtã, iſtud.		*Accuſ. iſtos, iſtas, iſta.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Abla. iſto, iſtâ, iſto.		*Ablativo iſtis.*

Ille is declined like Iſte, and alſo Ipſe, ſaving that the Neuter gender in the Nominative caſe and in the accuſative caſe ſingular maketh ipſum.

Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo hujus, Dativo huic: as afore in the Noun.

Singulariter		Pluraliter	
	Nomin. is, ea, id.		*Nominativo ii, eæ, ea.*
	Genitivo ejus.		*G. eorum, earum, eorum.*
	Dativo ei.		*Dativo iis, vel eis.*
	Ac. eum, eam, id.		*Accuſat. eos, eas, ea.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablati. eo, eâ, eo,		*Ablat. iis, vel eis.*
	Nom. qui, quæ, quod.		*No. qui, quæ, quæ.*
	Genitivo cujus.		*G. quorum, quarum, quo-*
	Dativo cui.		*Dati. quibus, vel queis.*
	A. quem, quam, quod		*Ac. quos, quas, quæ.*
	Vocati. caret.		*Vocativo. caret.*
	Ab. quo, quâ, quo vel qui		*Ab. quibus vel queis.*

Likewiſe Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Alſo Quiſquis is thus declined.

No.	*Quiſquis.*	*Ac.*	*Quicquid.*	*Ab.* *Quoquo.*
	Quicquid.			*Quâquâ.*
				Quoquo.

The Compound of Quis.

Where note that Quid is alwayes a Subſtantive of the Neuter gender. Note.

Theſe five, Meus, tuus, ſuus noſter and veſter, are of the third declenſion, and be declined like nouns Adjectives of three terminations, in this wiſe. The third declenſion.

Singulariter.		Pluraliter.	
N. meus, mea, meum.		Nomin. mei, meæ, mea.	
Geni. mei, meæ, mei.		Gen. meorum, mearum, meorum.	
Dat. meo, meæ, meo.		Dat. meis.	
A. meū, meā, meum.		Accuſ. meos, meas, mea.	
Vo. mi, mea, meum.		Vocat. mei, meæ, mea.	
Ab. meo, meâ, meo.		Ablativo meis.	

The fourth declenſion.

So is noſter declined, and Tuus, ſuus, veſter; ſaving that theſe three laſt do lack the Vocative caſe.

Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas, be of the fourth declenſion, and be thus declined.

Singulariter.	Pluraliter.
No. hic & hæc noſtrās & hoc noſtrate.	N. hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia.
Gen. hujus noſtratis.	G. horum, harum & horum noſtratium.
Dativo huic noſtrati.	Dat. his noſtratibus.
A. hunc & hāc noſtratem & hoc noſtrate.	A. hos & has noſtrates & hæc noſtratia.
Vocat. ô noſtras & ô noſtrate.	Voca. ô noſtrates & ô noſtratia.
Ab. ab hoc, hac & hoc noſtrate vel noſtrati.	A. ab his noſtratibus.

Note.

Here is to be noted, that Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas be called Gentiles, becauſe they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects, or Factions.

A Pronoun hath three Perſons.

Perſons three.

The firſt perſon ſpeaketh of himſelf; as, Ego I, Nos, We.

The ſecond perſon is ſpoken to: as, Tu, Thou, Vos ye. And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of; as Ille, He, Illi, They. And therefore all Nouns, Pronouns and Participles be of the third perſon.

OF

OF A VERBE.

A Verb is a part of ſpeech, declined with mood and tenſe, and betokeneth doing, as Amo, I love, or ſuffering, as Amor, I am loved, or being, as Sum, I am. A verb.

Of Verbs ſuch as have perſons, be called Perſonals, as, Ego amo, Tu amas. And ſuch as have no perſons, be called impertonias, as Tædet, it irketh, Oportet it behoveth.

Of Verbs Perſonals there be five kinds, Active, Paſsive, Neuter, Deponent and Common. Verbs perſonals

A verb Active endeth in o, and betokeneth to do, as, Amo, I love, and by puting to r, it may be a Paſsive; as Amor. Active.

A Verb Paſsive endeth in or, and betokeneth to ſuffer, as, Amor, I am loved, and by putting away r, it may be an Active, as Amo. Paſsive.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a Paſsive, as, Curro I run, Sum I am. And it is Engliſhed ſometime Actively; as, Curro, I run, and ſometime Paſsively; as Ægroto, I am ſick. Neuter.

A Verb deponent endeth in r, like a Paſsive, and yet in ſignification is but either Active; as Loquor verbum, I ſpeak a word; or Neuter; as Glorior, I boaſt. Deponent.

A verb Commune endeth in r, and yet in ſignification is both active and Paſsive: as, Oſculor te, I kiſs thee: Oſculor à te, I am kiſſed of thee. Commune.

MOODS.

Moods six. There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative Mood sheweth a reason true or false, as Ego amo, *I love*: Or else asketh a question; as Amas tu? *Doest thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as Ama, *Love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signes, *Would God, I pray God,* or *God grant*: as Utinam amem, *I pray God I love:* and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Potential The Potential mood is known by these signes, *May, can, might, would, should, could* or *ought*, as Amem, *I may* or *can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, Cùm amarem, *when I loved.* And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before or coming after: as, Cùm amarem, eram miser, *when I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor Nominative case before him: and is known comonly by this signe *To*, as Amare, *To love.* Also when two verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, *I desire to learn.*

GERUNDS.

GERUNDS.

THere be moreover belonging to the Infinitive mood of verbs, certain voyces called Gerunds, ending in di, do, and dum: which have both the active and passive signification: as Amandi, *of loving or of being loved.* Amando, *In loving or in being loved.* Amandum, *To love or to be loved.* Gerunds three: *Di, do, dum.*

SUPINES.

THere be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb active: as Eo amatum, *I go to love.* And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive: as Difficilis amatu, *Hard to be loved.* Supines two, in *um* & *u.*

TENSES.

THere be five tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense. Tenses five.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, *I love.* Present tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as Amabam, *I loved*, or *did love.* Preterimperfect.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have*: as, Amavi, *I have loved.* Preterperfect.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more then perfectly past, with this sign *Had*: as, Amaveram, *I had loved.* Preterpluperfect.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign *shall* or *will*: as, Amabo, *I shall*, or *will love.* Future.

PER-

PERSONS.

Persons three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as singulariter, Ego, amo, *I love*. Tu amas, *Thou loveſt*. Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*. Vos amatis, *Ye love*. Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations four.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The firſt Conjugation hath a long, before re and ris: as Amāre, amāris.

The ſecond Conjugation hath e long, before re and ris: as Docēre, docēris.

The third Conjugation hath e ſhort, before re and ris: as Legĕre Legĕris.

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after theſe examples.

AMo, amas, amavi, amare, amandi, amando, amandum: amatum, amatu, amans, amaturus.	To love.
Docco, doces, docui, docere, Docendi, docendo, docendum: doctum, doctu, docens, docturus.	To teach.
Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu, legens, lecturus.	To read.
Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu, audiens, auditurus.	To hear.

Indica-

Indicative Mood, Preſent tenſe ſingular,

I love,	*Thou loveſt,*	*He loveth*	*We love,*	*Ye love,*	*They love,*
or,	or,	or,	or,	or,	or,
doe love.	*doeſt love.*	*doth love.*	*doe love.*	*doe love.*	*doe love.*

Amo, amas, amat.	*Pluraliter*	Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet.		Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit.		Legimus, legitis, legunt.
Audio, audis, audit.		Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tenſe ſingular. Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, *I loved or did love.* bas, bat. *Plur.* bamus, batis, bant.

Preterperfect tenſe ſingular. Amavi, Docui, Legi, Audivi, *I have loved.* iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, erunt vel ere.

Preterpluperfect tenſe ſingular. Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram, *I had loved.* ras, rat. *Plur.* ramus, ratis rant.

Future tenſe ſingular. Amabo, Docebo, Legam, Audiam, *I ſhall or will love.* bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt. es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Impera-

Imperative Mood.

	Love thou.	*Love he, or let him love.*	*Love we, or let us love.*	*Love yee.*	*Love they, or let them love.*
Preſent tenſe ſingular.	Ama, amet, amato: amato.	Doce, doceat, doceto: doceto.	Lege, legat, legito: legito.	Audi, audiat audito. audito	Pl. amemus. Pl. doceãus, *Pl.* legamus, *Pl.* audiamus
	amate, ament, amatore: amanto.	docete, doceant, docetote: docẽto.	legite, legant, legitore: legunto.	audite, audiant, auditote: audiũto	

Optative Mood.

God grant I love.

Preſent tenſe ſing. utinam { Amem, ames, amet. Pl. utin. amemus, ametis, ent. / Doceam, / Legam, / Audiam, } as, at. Pl. utinam amus, atis, ant.

Preterimperfect tenſe ſing. utinam { Amarem, / Docerem, / Legerem, / Audirem, } *Would God I loved, or did love.* res, ret. Pl. utinam, remus, retis, rent.

Preterperfect tenſe ſingular, utinam { Amaverim, / Docuerim / Legerim, / Audiverim. } *I pray God I have loved.* ris, rit. Pl. utinam, rimus ritis, rint.

Preterpluperfect tenſe ſing. utinam { Amaviſſem, / Docuiſſem, / Legiſſem, / Audiviſſem, } *Would God I had loved.* ſes, ſet, Pl. utin. ſemus, ſetis, ſent.

Future tenſe ſingular, utinam { Amavero / Docuero / Legero / Audivero } *God grant I ſhall or will love hereafter* ris, rit. Plur. utin. rîmus, rîtis, rint.

Poten-

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense sing. Amem, ames, amet, *Plur.* amemus, ametis, ament.
Doceam, Legam, Audiam, as, at, *Plur.* amus, atis, ant.

Preterimperfect tense sing. Amarem, Docerem, Legerem, Audirem — *I might, would, should, ought or could love.* res, ret, *Plur.* remus, retis, rent.

Preterperfect tense singl. Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim — *I might, would, should, or ought to have loved* ris, rit *Plur.* rimus, ritis, rint.

Preterpluperfect tense sing. Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſe — *I might, would, should, or ought to had loved.* ſes, ſet. *Plur.* ſemus, ſetis, ſent.

Future tense sing. Amavero, Docuero, Legero, Audivero — *I may or can love hereafter.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense sing. Cùm Amem, ames, amet. *Plu.* cùm amemus, ametis, ent
Doceam, Legam, Audiam, as, at *Pluraliter.* cùm amus, atis, ant.

Preter-

Preterimperfect tenſe ſing. Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, — *When I loued or did loue.*
Cùm — res, ret, *Pl. cùm* rimus ritis, rent

Preterperfect tenſe ſingular, Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, — *When I haue loued.*
Cùm — ris, rit, *P. cùm* rimus, ritis, rint.

Preterpluperf. tenſe ſingular, Amavíſſem, Docuíſſem, Legíſſem, Audiviſſem, — *when I had loued.*
Cùm — ſes, ſet, *P. cùm* ſemus, ſetis, ſent

Future tenſe ſing. Amavero, Docuero, Legero, Audivero, — *When I ſhall or will loue.*
Cùm — ris, rit, *P. cùm* rimus, ritis, rint.

Infinitive Mood.

Preſent and Preterimperfect tenſe. Amare, Docere, Legere, Audire, — To — Loue, Teach, Read, Hear.

Preterperfect & preterpluperfect tenſe Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe, — To haue or had — Loued, Taught, Read, Heard.

Future tenſe, Amaturum, Docturum, Lecturum, Auditurum — eſſe, To — loue, teach, read, hear — hereafter.

Gerunds.
Amandi, of loving. — do, in loving. — dum, to loue.
Docendi, of teaching. — do, in teaching — dum, to teach
Legend, of reading. — do, in reading. — dum, to read.
Audiendi. of hearing — do, in hearing. — dum, to hear.

Supines

Supines. Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, To love. To teach. To read. To heare. Amatu, Doctu, Lectu, Auditu, To bee loved. taught. read. heard.

A participle of the present tense. Amans, loving. Docens, teaching. Legens, reading. Audiens, hearing.

The participle of the first future tense. Amaturus, to love or about to love. Docturus, to teach or about to teach. Lecturus, to read or about to read. Auditurus to hear or about to hear.

Before we decline any verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus. To be.

Indicative Mood.

Present tense singular. Sum, I am: es, est. *Plural.* Sumus, estis, sunt.

Preterimperfect tense sing. Eram, I was: eras, erat. *Plural.* eramus, eratis, erant.

Preterperfect. tense singular. Fui. I have been: fuisti, fuit. *Plural.* fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.

Preterpluperfect tense sing. Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Pluraliter,* fueramus, fueratis, fuerant.

Future tense singular. Ero, I shall or will be: eris, erit. *Plu.* erimus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Preſ.	Sis,	Sit,		Sitis,	Sint,
tenſe	Es,		*Pl.* Simus	Eſte,	
ſingu.	Eſto.	Eſto.		Eſtote,	Sunto.

Optative Mood.

Preſent tenſe ſing. utinam. { Sim, **I pray God I be:** ſis, ſit. *Pl.* utinam ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſing. uti. { Eſſem, **would God I was:** eſſes, eſſet. *Pl.* utinam eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſing. uti. { Fuerim, **I pray God I have been:** fueris, fuerit. *Pl.* utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperf. tenſe ſing. uti. { Fuiſſem, **would God I had been:** fuiſſes, fuiſſet. *Pl.* utin. fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingular, utin. { Fuero, **God grant I be hereafter:** fueris, fuerit. *Pl.* utinam fuerîmus, fuerîtis, fuerint.

Potential Mood.

Preſent tenſe ſingular. { Sim, **I may or can be:** ſis, ſit. *Pl.* ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſingular. { Eſſem, **I might or could be:** eſſes, eſſet. *Plu.* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſingular. { Fuerim, **I might, could, ſhould, or ought to have been:** fueris, fuerit. *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterplu. tenſe ſing. { Fuiſſem, **I might, could, ſhould, or ought to have been:** fuiſſes, fuiſſet, *Pl.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe Singular. { Fuero, **I may or can be hereafter:** fueris, fuerit. *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjun-

Subjunctive Mood.

Preſent ten. ſing Cùm { Sim, when I am: ſis, ſit. *Plur.* cùm ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſing. cùm { Eſſem, when I was: eſſes, eſſet. *Plur.* cùm eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſing. cùm { Fuerim, when I have been: fueris, fuerit. *Plural.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluper. tenſe ſing. cùm { Fuiſſem, when I had been: fuiſſes, fuiſſet. *Plural.* cùm fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingular, cùm { Fuero, when I ſhall or will be: fueris, fuerit. *Pl.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and preterimperfect tenſe. Eſſe, to be { *Preterperfect, and preterpluperfect tenſe* } Fuiſſe { to have or had been.

Future tenſe, Fore vel futurum eſſe, To be hereafter.

Verbs in or of the four Conjugations be declined after theſe examples.

AMor, amâris vel amâre, amatus ſum vel fui, amâri, amatus, amandus. To be loved.

Doceor, docêris, vel docêre, doctus ſum vel fui, docêri, doctus Docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere, lectus ſum vel fui, legi, lectus, legendus. To be read.

Audior, audiris vel audire, auditus ſum vel fui, audiri, auditus, audiendus. To be heard.

An Introduction of the Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sin.	Amor, amâris vel amare, amatur.	*Pluraliter*	mur	
	Doceor, doceris, vel docêre, docetur.		mini.	
	Legor, legeris, vel legere, legitur.		ntur,	
	Audior, audiris, vel audîre, auditur.		untur.	

Preterimperfect tense singular.	Amabar,	*I was loved.*	
	Docebar,	baris vel bare, batur. *Plur.* bamur,	
	Legebar,	bamini, bantur.	
	Audiebar		

Preterperfect tense singular.	Amatus	*I have been*	tus es vel fuisti, tus est
	Doctus,	*loved,*	vel fuit. *Pl.* ti fumus vel
	Lectus,	sum vel	fuimus, ti estis vel fuistis
	Auditus	fui,	ti sunt, fuerunt vel fuêre

Preterpluperf. tense singular	Amatus,	*I had been*	tus eras vel fueras, tus erat
	Doctus,	*loved.*	vel fuerat. *Pl.* ti eramus vel
	Lectus,	eram vel	fueramus, ti eratis vel fue-
	Auditus.	fueram.	ratis, ti erant vel fuerant.

Future tense sing.	Amabor,	*I shall or will be loved*	
	Docebor,	beris vel bere, itur. *Pl.* bimur, imini,	
	Legar,		untur
	Audiar,	êris vel êre, etur. *P.* êmur êmini, entur	

Imperative Mood.

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved*	*Let them be loved.*
Present tense singular.	Amare, ametur,		*Pl.* amemur.	Amamini, amentur,	
	amator, amator.			amaminor, amantor.	
	Docêre, doceatur,		*P.* doceamur.	Doceminì, doceantur,	
	docêtor: docêtor,			doceminor, docentor,	
	Legere, legatur.		*Pl.* legamur.	Legimini, leguntur,	
	legitor: legitor.			legiminor, leguntor.	
	Audire, audiatur		*P.* audiamur.	Audimini, audiantur,	
	auditor: auditor.			audiminor, audiuntor.	

Optative

Optative Mood.

God grant I be loved.

Preſent tenſe ſingular, Amer, Docear, Legar, Audiar, — eris vel ere, etur. *P.uti.* emur, emini, entur.

Utinam — aris vel are, atur. *Plu. uti.* amur, amini, antur

Preterimperfect ten. ſingular, Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — reris vel rere, retur. *Pl.uti.* remur, remini, rentur.

utinam — *Would God I were loved.*

I pray God I have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular, Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *Pl.utinam* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

utinam

Would God I had been loved.

Preterpluperfect tenſe ſingular, Amatus, Doctus, Lectus, Audi us — eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes tus, eſſet vel fuiſſet. *Pl. utin.* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

utinam

God grant I be loved hereafter.

Future tenſe ſingular, Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pl. utinam* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

utinam

Potential Mood.

I may or can be loved.

Preſent tenſe ſingular. Amer, Docear, Legar, Audiar, — eris vel ere, etur. *Plur.* emur, emini, entur.

— aris vel are, atur. *Pl.* amur, amini, antur.

Preter-imperfect tense singular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer. *I would, should, or ought to be loved.* reris vel rere, retur. *Pl.* remur, remini, rentur.

I would, should, or ought to have been loved.

Preter-perfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Pl.* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

I would, should, or ought to had been loved.

Preter-pluperfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, *I may or can be loved hereafter.* ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive Mood,

When I am loved.

Present tense singular. Cùm Amer, êris vel êre, êtur. *P. cùm* êmur, êmini, entur Docear, Legar, Audiar, aris vel are, atur. *Pl. cùm* amur, amini, antur

Preterimperfect tense singular. Cùm Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, *When I was loved.* rêris vel rêre, retur. *Pl. cùm* rêmur, rêmini, rentur.

Preterperfect tense singular. Cùm, Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, *When I have been loved.* fim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *P. cùm* ti simus vel fuerimus ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterplu-

When I had been loved.

Preterplu-perfect tenſe ſing. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Pl. cùm* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent. Cùm

Future tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — *When I ſhall or will be loved.* ero vel fuero, tus, eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *P. cùm* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint. Cùm

Infinitive Mood.

Preſent and Preter-imperfect tenſe. Amari, Docerì, Legi, Audiri — To be — Loved, Taught, Read, Heard.

Preterperf-tenſe, and preterplu-perf. tenſe. Amatum, Doctum, Lectum, Auditum — *To have or had been loved,* eſſe vel fuiſſe.

Fut. ten. Amatum iri, vel amandum eſſe, Doctum iri, vel docendum eſſe, Lectum iri, vel legendum eſſe, Auditū iri, vel audiendum eſſe — to be — loved, taught, read, heard — hereafter.

A participle of the preterperfect tenſe. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — Loved, Taught, Read, Heard.

A participle of the Future in Dus. Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus — To be — Loved, Taught, Read, Heard.

When I had been loved.

Preterplu-perfect tense sing. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Pl. cùm* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — *When I shall or will be loved.* ero vel fuero, tus, eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *P. cùm* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint

Infinitive Mood.

Present and Preter-imperfect tense. Amari, Docerì, Legi, Audiri — To be — Loved, Taught, Read, Heard.

Preterperf-tense, and preterplu-perf. tense. Amatum, Doctum, Lectum, Auditum — *To have or had been loved,* esse vel fuisse.

Fut. ten. Amatum iri, vel amandum esse, Doctum iri, vel docendum esse, Lectum iri, vel legendum esse, Auditū iri, vel audiendum esse — to be — loved, taught, read, heard — hereafter.

A participle of the preterperfect tense. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — Loved, Taught, Read, Heard.

A participle of the Future in Dus. Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus — To be — Loved, Taught, Read, Heard.

Of certain Verbs going out of Rule, *which are declined and formed, in manner following.*

POſſum, potes, potui, poſſe, potens. **To may or can.**

Volo, vis, volui, velle : volendi, volendo, volendum: ſupinis caret; volens: **To will, or to be willing.**

Nolo nonvis, nolui, nolle : nolendi, nolendo nolendum : ſupinis caret, nolens: **To nill, or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle : malendi, malendo, malendum : ſupinis caret, malens: **To have rather or to be more willing.**

Edo, edis, vel es, edi, edere vel eſſe : edendi, edendo, edendum : eſum eſu, vel eſtum eſtu, edens, eſurus vel eſturus: **To eat.**

Fio, fis, factus ſum vel fui, fieri : factus, faciendus : **To be made or to be done.**

Fero fers, tuli, ferre : ferendi, ferendo, ferendum : latum, latu : ferens, laturus : **To bear or suffer.**

Feror, ferris vel ferre : latus ſum vel fui, ferri : latus, ferendus : **To be born or ſuffered.**

Indicative Mood.

Preſent tenſe ſingular.

POſſum, potes, poteſt.
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult.
Malo, mavis, mavult.
Edo, edis vel es, edit vel eſt.
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre, fertur.

Pluraliter.

Poſſumus, poteſtis, poſſunt
Volumus, vultis, volunt.
Nolum⁹, nonvultis, nolunt.
Malumus, mavultis, malunt
Edim⁹, editis vel eſtis, edūt
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, ferris, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

Preter-imperfect tense singular. Poteram, Volebam, Nolebam, Malebam, Edebam, Fiebam, Ferebam, as, at. *Pluraliter* amus, atis, ant.
Ferebar, baris vel bare, batur. *Plu.* bamur, bamini, bantur.

Preterperfect tense singular. Potui, Volui, Nolui, Malui, Edi, Tuli, isti it, *Plur.* imus, istis, ërunt vel êre.
Factus, Latus, sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plur.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuêre.

Preterpluperfect tense singular. Potueram, Volueram, Nolueram, Malueram, Ederam, Tuleram, ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.
Factus, Latus, eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense singular. Potero, eris, erit. *Plural.* poterimus, eritis, erunt.
Volam, Nolam, Malam, Edam, Fiam, Feram, es, et. *Plur.* emus, etis, ent.
Ferar, fereris vel ferere, ferêtur. *Plural.* ferêmur, feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

Imperative Mood.

Noli, Nolito. *Pluraliter.* Nolite, nolitote.

Presentense singular.

Es, esto — edat, esto, edito — *P.* Edamus — edite, este, estote, editote — edant, edunto, to.

ede, edito

Fito tu, Fiat, Fito. *P.* Fiamus, Fite, fitote. Fiant, fiunto.

Fer, ferto. Ferat, ferto. *Pl.* Feramus, Ferte, fertote. Ferant, ferunto.

Ferre, fertor. Feratur, feretor. *Pl.* Feramur. Ferimini, feriminor. Ferantur, feruntor.

Optative Mood,

Present tense singular, Utinam

Possim, Velim, Edam, Fiam, Feram, Nolim, Malim, is, it. *Plur. utinam* imus, itis, int.

as, at. *Plur. utinam* amus, atis, ant.

Ferar, raris vel rare, ratur, *P. ut.* amur, amini, antur.

Preterimperfect. tense sing. Utinam

Possem, Vellem, Nollem, Mallem, Ederem vel essem, Fierem, Ferrem, es, et. *Pluraliter, utinam* emus, etis, ent. rentur.

Ferrer, reris vel rere, retur. *Pl. ut.* remur, remini,

Preterperfect tense singular. Utinam

Potuerim, Voluerim, Noluerim, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit, *Pluraliter, utinam* rimus, ritis, rint.

Factus, Latus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *P. ut.* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterpluperfect tense sing. Utinam.

Potuissem, Voluissem, Noluissem, Maluissem, Edissem, Tulissem, ses, set. *P. ur. utinam* semus, setis, sent.

Factus, Latus esse m vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur. ut* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future

Future tense singular,	Potuero, Voluero, Noluero,	Maluero, Edero, Tulero,	ris, rit. *Plur. utinam* rimus, ritis, rint.
Utinam	Factus Latus	ero, vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *P. ut.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint	

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and Preterimperf. tense	Posse.	*Preterperf. & Preterpluperfect tense.*	Potuisse.
	Velle.		Voluisse.
	Nolle.		Noluisse.
	Malle.		Maluisse.
	Edere vel esse.		Edisse.
	Ferre.		Tulisse.
	Fieri.		Factum esse vel fuisse.
	Ferri.		Latum esse vel fuisse.
Future tense	Esurum esse.		Factum iri, vel faciendum esse.
	Laturum esse		Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and queo make ibam and quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, and ibo and quibo in the future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the Future tense, of the Optative mood, the Potential mood, and the Subjunctive mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperf. tense of the Infinitive mood: as of Amavi, Tenses formed of the Preterperfect tense.

Amavi, are formed, Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and Amavissem, amavisse, keeping i still.

Imperſonals.

IMperſonals be declined throughout all Moods & tenſes in the voice of the third perſon ſingular only, as Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, ſtudebatur, ſtuditum eſt vel fuit, ſtuditum erat vel fuerat, ſtudebitur, &c.

And they have commonly before their Engliſh, this ſign *It*: as, It delighteth, Delectat. It becommeth not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of ſpeech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, caſe and declenſion: and part of a Verb, as tenſe and ſignification, and part of both, as number and figure.

Four kindes of participles.

There be four kinds of Participles: one of the Preſent tenſe, another of the Preter tenſe; one of the Future in rus, and another of the Future in dus.

Preſent tenſe.

A Participle of the Preſent tenſe, hath his Engliſh ending in *ing*: as *Loving*, and his Latine in ans, or ens; as: Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tenſe of the Indicative Mood, by changing the laſt ſyllable into ns: as Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The firſt Future in rus.

A participle of the Future in rus betokeneth to do like the Infinitive mood of the Active voice: as Amaturus, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter Supine by putting o rus: as Doctu, docturus.

Preter tenſe

A Participle of the Preter tenſe hath his Engliſh

lish ending in *d*, *t*, or *n*; as *Loved*, *taught*, *slain*: and his Latine in tus, sus, xus; as Amatus, visus, nexus: and one in uus, as Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as Lectu, lectus; except Mortuus.

A Participle of the Future in dus betokneth to suffer like the infinitive Mood of the Passive voice: as Amandus *to be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing tis into dus: as Amantis amandus; Legentis legendus. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as Legendis veteribus proficis, *in reading old Authors thou dost profit*. The second Future tense in dus.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines come two participles: one of the Present tense, and another of the Future in rus: as of Amo cometh Amans, amaturus: of Curro, currens, cursurus. Of an active come two participles.

Of a verb Passive whose active hath the Supines come two Participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in dus: as of Amor cometh Amatus, amandus. Of a passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in rus: as of Auxilior cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in dus, as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: as of Largior cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a commune four.

Participles of the present tense be declined like Nouns Adjectives of three Articles: as Nominativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Parti-

Participles of other tenses be declined like Nouns Adjectives of three divers endings: as Amaturus, amatura, amaturum: Amatus, amata, amatum: Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

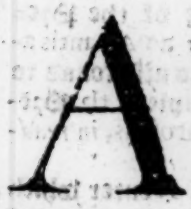

An adverb is a part of speech joyned to the Verbs, to declare their signification.

Adverbs some be of time as Hodiè, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of
- Place: as, Ubi ibi, hîc, istîc, illic, intûs, foris.
- Number: as Semel, bis, ter, quater, iterum.
- Order: as Inde, deinde, denique, postremò.
- Asking or doubting: as Cur, quare, unde, quorsum, num, nunquid.
- Calling: as, Heûs, ô, ehodum.

Some be of
- Affirming: as Certè, næ, profectò, sanè, scilicet, licet, estò.
- Denying: as Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as pol, ædepol, hercle, medius fidius
- Exhorting: as Eia, agè, agitè, agedum.

Some be of
- Flattering: as Sodes, amabo.
- Forbidding: as Ne.
- Wishing: as Utinam, si, ô si, ô.
- Gathering together: as Simul, unà, pariter, non modo, non solùm.
- Parting: as Seorsim, sigillatim, vicatim.

Some

Some be of
- Chooſing: as Potiùs, Imò.
- A thing not finiſhed: as Penè, ferè, propè, vix modò, non.
- Shewing: as En, ecce.
- Doubting: as Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.
- Chance: as Fortè, fortuitò.

Some be of
- Likeneſs as, Sic, ſicut, quaſi, ceu, tanquam velut.
- Quality: as, Benè, malè, doctè, fortitèr.
- Quantity: as, Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
- Compariſon: as, Tàm, quàm, magis, minùs, maximè,

Certain Adverbs be compared: as Doctè, doctiùs, doctiſſimè. Fortitèr, fortiùs, fortiſſimè. Propè, propiùs, proximè.

Alſo the voices of Prepoſitions, if they be ſet alone, not having any caſual word to ſerve unto joyned with them, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non cavet, poſt dolebit, He that beware not afore ſhall be ſorry afterward. Coràm laudare, & clàm vituperare, inhoneſtum eſt, In preſence to commend one, and behind the back to diſpraiſe, is an unhoneſt point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of ſpeech, that joyneth words and ſentences together.

Of Conjunctions ſome be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Diſjunctives: as, Aut, ve, vel, ſeu, ſive.
- Diſcretives: as, Sed, quidem, autem, vero, at, aſt.
- Cauſals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quod, quum, quoniam, and quando ſet for quoniam.

Some

Some be { Conditionals: as Si, sin, modò, dum, dummodò.
Exceptives: as Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.

Some be { Interrogatives as Ne, an, utrùm, necne, annè, nonne.
Illatives: as Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.

Some be { Adversatives: as Etsi, quanquam, quamvis, licèt, esto.
Redditives to the same: as Tamen, attamen.
Electives: as Quàm, ac, atque.
Diminutives: as Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of speech most commonly set before other parts, either in Appostion: as Ad patrem; or else in Compostion: as, Indoctus.

These Prepositions following serve to *the Accusative case.*

Ad, To. } Apud, At. } { Ante, Before.
Adversùs, } Adversùm: } Against.

Cis, } Citra: } On this side.
Circum, } Circa: } About.

{ Extra, without.
Intra, within.
Inter, Between.
Infra, Beneath.
Juxta, Beside, or nigh to.
Ob, For.

Contra, Against.
Erga, Towards.

Ponè,

Ponè, Behind. } { Ultra, Beyond.
Per, By or through. { } Præter, Beside.
Prope, Nigh. { } Supra, Above.
Propter, For. { } Circiter, About.
Secundum, } After. { } Usque, Until.
Post, } { } Secus, By.
Trans, On the fur= { } Versus, Towards.
ther side. { } Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as Londinum versus, towards London.
And likewise may Penes be set also.

These Prepositions following serve to the Ablative case.

A, ab, abs, From or fro. } { Pro, For.
Cum, With. { } Præ, Before or in com-
Coram, Before, or in { } parison.
presence. { } Palam, Openly.
Clam, Privily. { } { Sine, } Without.
De, } { } { }
E, } Of or fro. { } Absque }
Ex, } { } Tenus, until, or up to.

Where note that if the casual word joyned with Tenus, be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, Up to the ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is afore-said in the Adverb.

These

These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign *To*, to the Accusative case: as, In urbem, Into the city. In without this sign *To*, to the Ablative case: as, In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night. Sub judice lis est, The matter is before the Judge. Super lapidem, upon a stone. Super viridi fronde, Upon a green leaf. Subter terram, Under the earth. Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

AN Interjection is a part of speech which betokneth a sudden passion of the minde under an unperfect voice.

Some are of Mirth: as, Evax, vah.

Some are of sorrow: as, Heu hei.

Some are of
- Dread: as Atat.
- Marvelling: as, Papæ.
- Disdaining: as Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Praising: as, Euge.
- Scorning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh Deûm atque hominum fidem.
- Cursing: as Væ, malùm.
- Laughing: as, Ha, ha, he.
- Calling: as Eho, ho, io.
- Silence: as, Au. And such others.

THE

THE CONCORDS of Latine Speech.

FOr the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latine speech there be three Concords. The first, between the Nominative case and the Verb: The second, between the Substantive and the Adjective. The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

WHen an English is given to be made in Latine, look out the Principal verb. If there be more verbs than one in a sentence, the first is the principal verb; except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, whom, which, or a Conjunction: as, Ut, *that*; cùm, *when*; si, *if*, and such others.

When ye have found the verb, ask this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the verb; except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latine, be set before the verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, b Amas a tu? Lovest thou? b Venitne a Rex? Doth the King come?

Likewise if the verb be of the Imperative mood, as, b ama a tu, Love thou. b Amato a ille, Let him love.

And sometime when this sign it or there cometh before the English of the verb: as b est a liber

mens: It is my book. [b]Venit ad me [a]quidam, There came one to me. And that casual word which commeth next after the verb, and answereth to the question *whom?* or *what?* made by the verb shall commonly be the Accusative case; except the verb do properly govern another case after him to be construed withal: as, Si cupis [a]placere [b]magistro [a]utere [b]diligentiâ; nec [a]sis tantus [b]cessator, ut [b]calcaribus [a] indigeas, If thou covet to please thy master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need spurres.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, [a] Præceptor [b] legit, [a] vos verò [b] negligitis, The master readeth, and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural, which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person as, [a] Ego & [a]tu sumus in tuto, I and thou be in safegaurd. [a]Tu [a]&[b] pater [b]periclitamini, Thou and thy father are in jeopardy. Pater & [a]Præceptor [b]accersunt te, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a verb cometh between two nominative cases of diuers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium [a]iræ amoris [a] redintegratio [b] est. The falling out of lovers, is the renewing of love. [a] Quid enim nisi [a]vota [b] supersunt? For what remaineth saving onely prayers? Pectora percussit, [a]pectus quoque [a]robora [b]fiunt, She stroke her breast, and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause afore-going, or else some member of a sentence may be the nominative

native caſe to the verb; as, [a] Diluculo ſurgere, ſalu-berrimum [b] eſt, To riſe betime in the morning, is the moſt wholſome thing in the world. [a] Multum ſcire vita [b] eſt jucundiſſima, To know much, is the moſt pleaſant (or ſweeteſt) life of all.

The ſecond Concord.

When ye have an adjective, aſk this queſtion *who?* or *what?* and the word that anſwereth to the queſtion, ſhall be the Subſtantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his Subſtantive in caſe, gender and number: as, [a] Amicus [b] certus in [a] re [b] incertâ cernitur, A ſure friend is tried in a doubtful matter. [a] Homo [b] armatus, A man armed. [a] Ager [b] colendus, A field to be tilled, [b] Hic [a] vir, This man, [b] Meus [a] herus eſt, It is my maſter.

Where note, that the Maſculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many Subſtantives ſingular having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective plural, which adjective ſhall agree with the Subſtantive of the moſt worthy gender: as, [a] Rex & regina [b] beati, The king and the queen are bleſſed.

The third Concord.

When ye have a Relative, aſk this queſtion *who?* or *what?* and the word that anſwereth to the queſtion ſhall be the antecedent to it.

The antecedent moſt commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearſed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number, and perſon: as, [a] Vir ſapit [b] qui pauca loquitur, That man is wiſe that ſpeaketh few things or words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender, and singular number: as, [a] In tempori veni, [b] quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, [a] Tu multum dormis, & [aa] sæpe potas, [b] quæ ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are nought for the body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a relative; otherwise it is a conjunction, which in Latine is called quòd, or ut: and in making Latine it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive mood: as, Gaudeo [a] quòd tu bene [b] vales: Gaudeo [a] te bene [b] valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo [a] ut tu [b] abeas: Jubeo [a] te [b] abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a relative plural, which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, [a] Imperium & [aa] dignitas [b] quæ petiisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such a case, though the substantives or antecedents be of the masculine, or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the neuter gender: as, [a] arcus & [aa] calami sunt [b] bona, The bow and arrows be good. [a] Arcus & [aa] calami [b] quæ fregisti, The bow and arrows which thou hast broken.

The Case of the Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, Miser est [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a Nominative case between the Relative & the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him: as, Felix [b] quē [aa] faciunt aliena [a] pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the substantive to the adjective that is joyned with, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, [a] quod omnium est [b] sordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggerly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb like as the Relative doth: as, Hei mihi, qualis erat! Talis erat, [b] qualem numquam [a] vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not alwaies governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as, [b] Quibus voluisti me gratias [a] agere, ei, What persons thou wouldst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, [b] Quibus rebus [a] adductus feceris? with what things moved didst thou it.

Sometime of the Gerund: as, [b] Quæ nunc non est [a] narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as, [b] Quem [a] in locum deducta res sit, vides, Unto what

ſtate the matter is now brought thou ſeeſt.

Sometime of the Subſtantive that it doth accord with: as, Senties [b]qui [a]vir ſiem, Thou ſhalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of ſpeaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a Noun Partitive or Diſtributive as, [b]Quarum rerum [a]utram minus velim, non facile poſſum exiſtimare, Of the which two things whether I would with leſs will have, I cannot eaſily eſteem.

Sometime it is put in the Genitive caſe by reaſon of a Subſtantive coming next after him: as, Ego illum non novi, [b]cujus [a]causâ hoc incipis, I knew him not for whoſe cauſe thou beginneſt this matter.

Sometime it is otherwiſe governed of a noun Subſtantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b]quibus [a]opus habes, All things ſhall be given thee which thou haſt need of.

Sometime of an Adverb: as [b]Cui utrùm [a]obviàm procedam, nondum ſtatui. Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative caſe with this ſign *than*; it is governed of the comparative degree coming after him: as Utere virtute, [b]quâ nihil eſt [a]melius, Uſe vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the Ablative caſe abſolute: as Quantus erat Julius Cæſar, [ab]quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingreſſi ſunt? How worthy a man was Julius Ceſar, under whoſe conduct the Romans firſt entred into Britain.

Alſo when it ſignifieth an inſtrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative caſe: as, Ferrum habuit [b]quo ſe [a]occideret, He had a knife wherewith he would have ſlain himſelf.

When a Relative cometh between two Subſtantives

ſtantives of divers genders, it may indifferently accord with either of them: as [a] Avis, [b] quæ paſſer appellatur; or Avis, [b] qui [a] paſſer appellatur, The bird which is called a ſparrow. Yea, though the Subſtantives be of divers numbers alſo: as Eſtne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Pariſios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or elſe, Eſtne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Pariſios dicimus?

Conſtructions of nouns Subſtantives.

When two Subſtantives come together betokening divers things, the latter ſhall be the genitive caſe: as, [a] Facundia [a] Ciceronis, The eloquence of Cicero. [a] Opus [b] Virgilii, The work of Virgil. [a] Amator [b] ſtudiorum, A lover of ſtudies. [a] Dogma [b] Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they ſhal be put both in one caſe: as, [a] Pater meus [b] vir amat [a] me [b] puerum, My father being a man, loveth me a childe.

When the Engliſh of this word res is put with an adjective, ye may put away res, and put the adjective in the neuter gender, like a Subſtantive: as, [ab] Multa me impedierunt, many things have letted me. And being ſo put it may be the Subſtantive to an Adjective: as, [a] Pauca his [b] ſimilia, A few things like unto theſe. [a] Nonnulla [b] hujuſmodi, Many things of like ſort.

An Adjective in the neuter gender put alone without a ſubſtantive, ſtandeth for a ſubſtantive, and may have a genitive caſe after him, as if it were a ſubſtantive: as, [a] Multum [b] lucri, Much gain. [a] Quantum [b] negotii? How much buſineſs? [a] Id [b] operis, That work.

Words importing indument of any quality or property, to the praiſe or diſpraiſe of a thing, coming after a noun Subſtantive, or a verb Subſtantive, may be put in the Ablative caſe, or in the

genitive: As, [a] Puer [b] bona indole, or [a] Puer [b] bonæ indolis, A child of a good towardnes. [a] Puer [b] boni ingenii, or [a] Puer [b] bono ingenio, a childe of a good wit.

Opus & usus, when they be Latine for need, require an Ablative case: as, [a] Opus est mihi tuo [b] judicio, I have need of thy judgment. Viginti [b] minis [a] usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives,

The Genitive Case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance or forgetting, and such other like, require a genitive case: as, [a] Cupidus auri, Covetous of money. [a] Peritus belli, Expert of warfare. [a] Ignarus [b] omnium, Ignorant of all things. [a] Fidens [b] animi, Bold of heart. [a] Dubius [b] mentis, Doubtful of mind. [a] Memor [b] præteriti, Mindful of that is past. [a] Reus [b] furti, Accused of theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive case: as Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as [a] Aliquis [b] nostrum. [a] Primus [a] omnium.

When a question is asked, the answer in Latine must be made by the same Case of a Noun, pronoun or participle, and the same tense of a Verb, that the question is asked by, as, [a] Cujus est fundus? [b] Vicini. Quid [a] agitur in ludo literario? [b] Studetur. Except a question be asked by Cujus, a, um: as, [a] Cuja est sententia? [b] Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, [b] Quanti [a] emisti librum? [b] Parvo. Or except I must answer by one of these possessives Meus, tuus, suus, noster, vester: as, [a] Cujus est domus? [b] non vestra, sed [bb] nostra.

Nouns

Nouns of the comparative and the superlative degree, being put partitively, that is to say, having after then this english *of*, or *among*, require a genitive case: as, b Aurium a mollior est sinistra, Of the ears, the left is the softer. Cicero b Oratorum a eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degree, having *than* or *by* after them, do cause the word following to be the ablative case: as, a Frigidior b glacie, More cold than ice. a Doctior b multo, Better learned by a great deal. Uno b pede a altior, Higher by a foot.

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as, Labor est a utilis b corpori, Labor is profitable to the body. a Æqualis b Hectori, Equal to Hector. Idoneus b bello, Fit for war. a Jucundus b omnibus, Pleasant to all persons. a Parenti b supplex, Suppliant to his father. b Mihi a proprium, Proper to me.

Likewise nouns adjectives of the passive signification in bilis, and participials in dus: as, a Flebilis aa flendus b omnibus, To be lamented of all men. a Formidabilis aa formidandus b hosti, To be feared of his enemy.

The Accusative case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris a alta b centum pedes, A tower an hundred foot high. Arbor a lata b tres digitos, A tree three fingers broad. Liber a crassus b tres pollices, *vel* bb tribus pollicibus, A book three inches thick.

The

The Ablative case.

ADjectives signifying fulnes, emptines, plenty or wanting, require an ablative case, and sometime a genitive: as, [b]Copiis [a] abundans. Crura [b]thymo [a]plena. [a]Vacuus [b]irâ, [bb]iræ, ab irâ, Nulla epistola [a] inanis [b] re aliqua. [a] Ditissimus [b] agri. [b] Stultorum [a] plena sunt omnia. Quis nisi [b] mentis [a] inops, oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b]scelerisque [a] purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. [a] Expers [b] omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ablative case: as, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may instead of an ablative case have an infinitive mood of a verb: as, [a] Dignus [a] laudari, Worthy to be praised. [a] Contentus in pace [b] vivere, content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, [a]Pars [b]tui. [a]Amor [b]mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, [a]Ars [b]tua. [a]Imago [b] tua.

These genitive cases, Nostrûm, vestrûm, be used after distributives, partitives, comparatives, and superlatives: as, [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] nostrûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu [b] nostrûm.

Construction of the Verb: and first *with the nominative case.*

SUm, forem, fio, existo, and certain verbs passives, as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such case after

after them, as they have before them: as, [a] Fama [aa] est [b] malum, Fame is an evil thing. [a] Malus Cultura [aa] fit [b] bonus, an evil person by due ordering or gouernance is made good. [a] Crœsus [aa] vocatur [b] dives, Crœsus is called rich. [a] Horatius [aa] salutatur [b] Poeta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo [a] te [b] divitem [aa] esse, quàm haberi, I had rather thou were rich indeed then so accounted.

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curo, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noun or a participle, declaring the manner of circumstance of the doing or suffering: as, [a] Incedo [b] claudus, I go lame. [a] Petrus [aa] dormit [b] securus, Peter sleepeth void of care. [a] Tu [aa] cubas [b] supinus, Thou lyest in bed with thy face upward. [a] Somnias [b] vigilans, thou dreamest waking. [a] Studeto [b] stans, Study thou standing. And likewise in the accusative case: as, Non decet [a] quenquam [aa] meiere [b] currentem, aut mandentem, It doth not become any man to pisse running or eating.

And generally, when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitive or intransitive, of what kinde soever the verb be: as, [a] Loquor [b] frequens, I speak often. [a] Taceo [b] multus, I hold my peace much. [a] Scribo epistlas [b] rarissimus, I write letters very seldome. Ne [a] assuescas [aa] bibere vinum [b] jejunus. Accustom not thy self to drink wine next thy heart, or not having eaten somewhat before.

The

The Genitive case.

THis verb sum, when it betokeneth or importeth possession, owing or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty, or guise, it causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as, Hæc vestis [a] est [b] patris, This garment is my Fathers. [b] Insipientis [a] est dicere, non putâram, It is the property of a fool to say I had no thought. Extremæ [a] est [b] dementiæ discere dediscenda, It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise. [b] Orantis [a] est nihil nisi cœlestia cogitare. It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns, Meus, tuus, suus, noster, and vester, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case: as, Hic codex [a] est [b] meus, This book is mine. Hæc domus [a] est [b] vestra, This house is yours. Non [a] est mentiri [b] meum, It is not my guise (or property) to lye. [b] Nostrum [a] est injuriam non inferre, It is our parts not to do wrong. [b] Tuum [a] est omnia juxtà pati, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the value: as, [b] Parvi [a] dugitur probitas, Honesty is reckoned little worth. [b] Maximi [a] penditur nobilitas, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting or assoyling, will have a Genitive case, of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case most commonly without a preposition: as, Hic [b] furti se [a] alligat, *vel* [bb] furto. [a] Admonuit

monuit me b errati, vel bb errato. b De Pecuniis repetundis a damnatus eſt.

Şatago, miſereor, miſereſco, require a Genitive caſe: as, b Rerum ſuarum a ſatagit. a Miſerere b mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accuſative caſe: as, a Reminiſcor b hiſtoriæ. a Obliviſcor b carminis. a Recordor b pueritiam. a Obliviſcor b lectionem. a Memini b tui, *vel* bb te, I remember thee. a Memini b de te, I ſpeak of thee. a Egeo, or a indigeo b tui, *vel* bb te, I have need of thee. a Potior b urbis, I conquer the City. a Potior b voto, I obtain my deſire.

The Dative caſe.

All manner of verbs put acquiſitively, that is to ſay, with theſe tokens *to* or *for* after them, will have a Dative caſe: as, Non b omnibus a dormio, I ſleep not to all men. b Huic b habeo non b tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this rule do alſo belong Verbs betokening to profit, or diſprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, compono, confero.
Give or reſtore: as, Dono, reddo, refero.
Promiſe or to pay: as, Promitto, polliceor, ſolvo.
Command or ſhew: as, Impero, indico, monſtro.
Truſt: as, Fido, confido, fidem habeo.
Obey or to be againſt: as, Obedio, adulor, repugno.
Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum with his compounds, except Poſſum. Alſo Verbs compound with Satis, benè, & malè, as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally certain Verbs compound with theſe Prepoſitions, Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, and inter, will have a Dative caſe: as, Præluceo, adjaceo, condono, ſubolco,

oleo, antesto, [illegible]habeo, objicio, insulto, interfero.

This verb Sum es, fui, may oftentimes be set for habeo, and then the word that seemeth in the English to be the Accusative case, shall be the Nominative: as, [a] Est [b] mihi [b] mater, I have a Mother. Non [a] est [b] mihi [a] argentum, I have no money. But if Sum be the Infinitive mood, this Nominative shall be turned into the Accusative: as, Scio [b] tibi non [a] esse [a] argentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominative case, and a Dative, the word that is the Nominative case may be also the dative: So that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case, as [a] Sum [b] tibi [bb] præsidio, I am to thee a safeguard. Hæc res [a] est [b] mihi [bb] voluptati, This thing is to me a pleasure.

And not onely Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double Dative case, one of the person, and another of the thing: as, [a] Do [b] tibi vestem [bb] pignori. [a] Verto hoc [b] tibi [bb] vitio. Hoc tu [b] tibi [bb] laudi [a] ducis.

The Accusative case.

VErbs transitives are all such as have after them an Accusative case of the doer or sufferer, whether they be active, commune or deponent: as, Usus [b] promptos [a] facit. Fœminæ [a] ludificantur [b] viros. [a] Largitur [b] pecuniam.

Also verbs neuters may have an Accusative case of their own signification: as, Endymionis [b] somnum [a] dormis. [a] Gaudio [b] gaudium. [a] Vivo [b] vitam.

Verbs of asking, teaching and arraying, will have two Accusative cases, one of the sufferer, and another of the thing: as, [a] Rogo [b] te [bb] pecuniam. [a] Doceo [b] te [bb] literas. [b] Quod [bb] te jamdudum [a] horror. Exuo [b] me [bb] gladium.

The Ablative caſe.

All verbs require an Ablative caſe of the inſtrument, put with this ſign *with* before it, or of the cauſe, or of the manner of doing: as, [a] Ferit eum [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summâ [b] eloquentiâ cauſam [a] egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative caſe, as, [a] Vendidi [b] auro. [a] Emptus ſum [b] argento. Except theſe genitives when they be put alone without Subſtantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quantieunque: as, [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? Certè [b] pluris quàm [a] vellem. Saving that after verbs of price we ſhall alwayes uſe theſe adverbs, Cariùs, viliùs, meliùs, and pejùs inſtead of their caſuals.

Verbs of plenty or ſcarceneſs, filling, emptying, loading, or unloading, will habe an ablative caſe: as, [a] Affluis [b] opibus. [b] Cares [b] virtute. [a] Expleo te [b] fabulis. [a] Spoliavit me [b] bonis omnibus. [a] Oneras ſtomachum [b] cibo. [a] Levabo te hoc [b] onere. Likewiſe Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, proſequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving or diſtance, or taking away, will habe an Ablative caſe, with à ab, è ex, or de: as, [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audivi [b] ex nuncio. Longè [a] diſtat [b] à nobis. [a] Eripui te [b] è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into a dative as, [a] Subtraxit [b] mihi cingulum. [a] Eripuit [b] illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may habe an Ablative caſe of the word that ſignifieth the meaſure of exceeding: as, [a] Præfero hunc multis [b] gradibus, I prefer this man by many degrees. [b] Paulo intervallo illum [a] ſuperat, He is beyond the other but a little ſpace.

A Noun, or a Pronoun Substantive, joyned with a Participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute: as, a Rege b veniente, hostes fugerunt, The king coming, the enemies fled. a Me b duce vinces, I being Captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words, dum, quum, quando, si, quanquam, postquam: as a Rege b veniente; id est, Dum veniret Rex. a Me b duce; id est, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a preposition, or somtime a Dative of the doer: as, Virgilius a legitur b à me. b Tibi fama a petatur. And the same Ablative or Dative: shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the active: as, a Ego b lego Virgilium. b Petas a tu famam.

Gerunds.

GErunds and Supines, will have such cases as the Verbs that they come of: as, Otium a scribendi b literas. Ad a consulendum b tibi. a Auditum b poëtas.

WHen the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the verb should be of the active voyce, it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is used also after certain adjectives: as, a Cupidus b visendi. a Certus b eundi. a peritus b jaculandi. a Gnarus b bellandi.

When

When ye have an english of the participle of the preſent tenſe, with this ſigne *of* or *with* coming after a noun adjective, it ſhall in Latine making be put in the gerund in do: as, [a] Defeſſus ſum [b] ambulando, I am weary of walking.

Alſo the english of the participle of the preſent tenſe coming without a Subſtantive, with this ſigne *in* or *by*, before him, ſhall in Latine making be put in the gerund in do, as, Cæſar, [b] dando, [b] ſublevando, [b] ignoſcendo, gloriam [a] adeptus eſt. [b] In apparando totum hunc [a] conſumunt diem: And the ſame gerund in do is uſed either without a prepoſition, or, with one of theſe prepoſitions, A ab, de, è, ex, cum, in, pro: as, Deterrent [a] à [b] bibendo, [a] Ab [b] amando. Cogitat [a] de [b] edendo. Ratio bene ſcribendi [a] cum [b] loquendo conjuncta eſt.

The English of the infinitive moov, coming after a reaſon, and ſhewing the cauſe of a reaſon, may be put in the gerund in dum: as, Dies mihi ut ſatis ſit [a] ad [b] agendum, vereor: I fear that a whole day will not be enough for me to do my buſineſs.

The gerund in dum is uſed after one of theſe prepoſitions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, [a] Ad [b] capiendum hoſtes. [a] Ob (*vel* [a] propter) [b] redimendum captivos. Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye have this english *muſt* or *ought* in a reaſon, where it ſeemeth to be made by this verb oportet, it may be put in the gerund in dum, with this verb eſt ſet impersonally: and the the word that ſeemeth in the English to be the Nominative caſe, ſhall be put in the dative: as, [a] Abeundum eſt [b] mihi, I muſt go hence.

Supines.

The first Supine hath his active signification and is put after Verbs and participles that betoken moving to a place: as, [a] Eo [b] cubitum. [b] Spectatum [a] admissi, risum teneatis amici?

The latter supine hath his passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latine, [a] Facile [b] factu, or [a] Facile [b] fieri, Easie to be done. [a] Turpe [b] dictu, or [a] Turpe [b] dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

NOuns that betoken part of time, be commonly put in the Ablative case: as, [b] Nocte [a] vigilas. [b] Luce [a] dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, [b] Sexaginta annos [a] natus. [b] Hyemem totam [a] sterris.

Space of Place.

NOuns that betoken space between place and place be commonly put in the accusative case: as, [b] Pedem hinc ne [a] discesseris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

NOuns Appellatives, or names of Great places, be put with a preposition, if they follow a Verb that signifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as [a] Vivo [b] in Anglia. [a] Veni [b] per Galliam [bb] in Italiam. Proficiscor [b] ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper name

name of the firſt or ſecond declenſion, and the ſingular number, it ſhall be put in the Genitive caſe: as, [a] Vixit [b] Londini. [a] Studuit [b] Oxoniæ.

And theſe nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewiſe uſed: as, [a] Procumbit [b] humi bos. [b] Militiæ [a] enutritus eſt. [b] Domi [bb] bellique otioſi [a] vivitis.

But if the place be of the third declenſion, or the plural number, it ſhall be put in the dative, or in the ablative caſe: as, [a] Militavit [b] Carthagini, or [bb] Carthagine. [b] Athenis [a] natus eſt. Likewiſe we ſay, [b] Ruri, or [bb] Rure [a] educatus eſt.

To a place, if the place be a proper name, it ſhall be put in the accuſative caſe without a prepoſition: as, [a] Eo [b] Romam. Likewiſe, [a] Confero me [b] domum. [a] Recipio me [b] rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it ſhall be put in the ablative caſe without a prepoſition: as, [a] Diſceſſit [b] Londino. [a] Profectus eſt [b] Londino (*vel* per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewiſe uſed: as, Abiit [b] domo. [b] Rure [a] reverſus eſt.

Impersonals.

A Verb impersonal hath no Nominative caſe before him, and this word *it* or *there* is commonly his ſigne: as, Decet. It becometh. [a] Opòrtet [b] aliquem eſſe, There muſt be ſome body. But if he hath neither of theſe words before him, then the word that ſeemeth to be the nominative caſe, ſhall be ſuch caſe as the verb impersonal will have after him: as, [b] Me [a] oportet, I muſt. [b] Tibi [a] licet, Thou mayeſt.

Intereſt, refert, and eſt for interſt, require a Genitive caſe of all caſual words, except meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ, and cujâ, the Ablative caſes of the

pronouns poſſeſſives: as, [a] Intereſt [b] omnium rectè agere. [b] Tuâ [a] refert teipſum nôſſe.

Certain impersonals require a dative caſe: as, Libet, licet, patet, liquet, conſtat, placet, expedit, prodeſt, ſufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accuſative caſe only: as, delectat, decet, juvat, oportet. Some beſide the accuſative caſe will have alſo a genitive: as, [bb] Noſtri [b] noſmet [a] pœnitet. b Me [bb] civitatis [a] tædet. [a] Pudet [b] me [bb] negligentiæ. [a] Miſeret [b] me [bb] tui. [b] Me [bb] illorum [a] miſereſcit.

Verbs impersonals of the paſsive voice, being formed of neuters, do govern ſuch caſes as the verbs neuters which they come of: as, [a] Parcatur [b] ſumptui, Let coſt be ſpared. Becauſe we ſay, [a] Parcamus [b] pecuniæ, Let us ſpare coſt.

A verb impersonal of the paſſive voice, hath like caſe as other verbs paſſives have: as, [a] Benefit multis [b] à principe. Yet many times the caſe is not expreſſed, but underſtood as, Maxima vi [a] certatur, *ſubaudi*, [b] ab illis.

When a deed is ſignified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonal in tur: as, [b] In ignem poſita eſt, [a] fletur.

A participle.

Participles govern ſuch caſes as the verbs that they come of: as, [a] Fruiturus [b] amicis. [a] Conſulens tibi [a] Diligendus [b] ab omnibus.

Here note, that participles may four manner of wayes be changed into nouns. The firſt is, when the voice of a participle is conſtrued with another caſe then the verb that it cometh of: as, [a] Appetens [b] vini, Greedy of wine.

The ſecond when it is compounded with a prepoſition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, Indoctus, Innocens.

The third, when it formeth all the degrees of compartion: as, Amans, amantior, amantiſſimus. Doctus, doctior, doctiſſimus.

The fourth when it hath no reſpect, nor expreſs difference of time: as, Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus, *id eſt*, amari dignus, A childe worthy to be loved. And all theſe are properly called nouns participials.

Participles when they be changed into nouns require a Genitive caſe: as, [a] Fugitans [b] litium. [a] Indoctus [b] pilæ. [a] Cupientiſsimus [b] tui. [b] Lactis [a] abundans.

Theſe participial voices, peroſus, exoſus, pertæſus, have alwaies the active ſignification, when they govern an accuſative caſe: as, [a] Exoſus [b] ſæviti-am, Hating cruelty. [b] Vitam [a] pertæſus, weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive caſe: as, [a] Multum [b] lucri. [a] Tunc [b] temporis. [a] Ubique [b] gentium.

Certain adverbs will have a Dative caſe, like as the nouns that they come of: as, Venit [a] obviam [b] illi. Canit [a] ſimiliter [b] huic.

Theſe datives be uſed adverbially, Tempori, luci, veſperi: as Tempori ſurgendum. Veſperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accuſative caſe of the Prepoſition that they come of: as, [a] Propiùs [b] urbem: [a] Proximè [b] caſtra.

Where note that Prepoſitions, when they be ſet without a caſe, or elſe do form the degrees of compartion, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

COnjunctions Copulatives and Diſjunctives, and theſe four, Quam, niſi, præterquam, an, couple like caſes: as [a] Xenophon & [b] Plato fuere æquales. And ſometimes they be put between divers caſes: as, [a] Studui [b] Romæ & [bb] Athenis. Eſt [a] liber [b] meus & [bb] fratris. [a] Emi fundum centum [b] nummis & [bb] pluris.

Conjunctions Copulatives and Diſjunctives moſt commonly joyn like modes and tenſes together: as, [a] Petrus & Johannes [b] precabantur & [bb] docebant. And ſometimes divers tenſes: as, Et [b] habetur & [bb] referetur tibi à me [a] gratia.

The Preposition.

SOmetime the prepoſition is not expreſſed, but underſtood, and the caſual word nevertheleſs put in the Ablative caſe: as, Habeo te [b] loco parentis: id eſt, [a] in [b] loco.

A verb compound, ſometime requireth the caſe of the prepoſition that he is compounded withal: as, [a] Exeo [b] domo. Prætereo [b] te inſalutatum. [a] Adeo [b] templum.

The Interjection.

CErtain Interjections require a nominative caſe: as, [a] O feſtus [b] dies hominis. Certain a Dative: as, [a] Hei [b] mihi. Certain an Accuſative, as, [a] Heu [b] ſtirpem inviſam. Certain a Vocative: as [a] Proh ſancte [b] Jupiter. And the ſame Proh will have an Accuſative caſe: as, [a] Proh Deum atque hominum [b] fidem.

FINIS.

GVILIELMI LILII ad ſuos Diſcipulos monita Pædagogica, ſeu *Carmen de Moribus.*

QVi mihi diſcipulus Pueres, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo:
Manè citus lectum fuge, mollem diſcute ſomnum:
Templa petas ſupplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies ſit lota manuſque;
Sint nitidæ veſtes, comptáque cæſaries.
Deſidiam fugiens, cùm te ſchola noſtra vocârit,
Adſis; nulla pigræ ſit tibi cauſa moræ.
Me Præceptorem cùm videris, ore ſaluta,
Et condiſcipulos ordine quoſque tuos.
Tu quoque fac ſedeas, ubi te ſediſſe jubemus;
Inque loco, niſi ſis juſſus abire, mane.
Ac magis ut quiſque eſt doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ ſede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint ſemper ſtudiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, ſcribes; at ſingula rectè:
Nec macula, aut ſcriptis menda ſit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inſeruiſſe decet.
Sæpe recognoſcas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos conſule, nunc alios.
Qui dubitat, qui ſæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.
Diſce puer quæſo, noli dediſcere quicquam,
Nè mens te infimulet conſcia deſidiæ.
Siſque animo attentus: quid enim docuiſſe juvabit,
Si mea non firmò pectore verba premas?
Nil tam difficile eſt, quod non ſolertia vincat?
Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec ſemina profert,
Nî ſit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium ſi non exerciteſ, ipſum
Tempus & amittit, ſpem ſimul ingenii.
Eſt etiam ſemper lex in ſermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens ſtudio, ſubmiſſâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canoris eris.
Et quæcunque mihi reddis, diſcantur ad unguem;
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quiſquam dicturo ſuggerat illum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licèt indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiùs ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibúsve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis emêsve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties ísque redísque feres.
Effuge vel causas, fàciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA INSTITUTIO,

Seu,

Ratio Grammatices cognoſcendæ, ad omnium puerorum utilitatem præſcripta.

Quam ſolam Regia Majeſtas in omnibus Scholis docendam præcipit.

LONDINI,

Excudit *Rogerus Nortonus* Regius in *Latinis, Græcis & Hebraicis* Typographus.

1664.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illâ est
Non parvus: Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE

30
68
JUN

Litera, si præeat Vocalis, pura vocatur.
Ceu [reus]: impura est, præeat si Consona ceu [rus]
Litera radicalis ineſt ab Origine vocis;
Qualiter As: flexu ſervilis adhæret; ut Aſsis.
Litera, cui princeps, subjecta vicaria legi eſt.

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA eſt rectè ſcribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor ſunt partes.
Orthographia, Syntaxis,
Etymologia, Proſodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA eſt rectè ſcribendi ratio; qua docemur, quibus quæque dictio ſit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio: ab ὀρθὸς rectus, & γραφὴ ſcriptura.

De literis.

EX viginti duabus literis quinq; ſunt vocales: *a, e, i, o, u*; nam *y* Græca eſt. Ex quibus variè diſpoſitis coaleſcunt diphthongi quinque. *æ, au, œ, ei, eu* — ut *Muſæ, Audio, Cœlum, Hei, Euge.* Vocales. Diphthongi.

Reliquæ literæ conſonantes appellantur: quarum novem ſunt mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t.* Conſonantes. Mutæ.

Septem autem ſemivocales: *l, m, n, r, ſ, x, z.* Semivocales.

Ex

Liquidæ. S. X & Z.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l, m, n, r.* S. verò ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt; quæ interdum etiam liqueſcit. *X* & *Z* duplices ſunt conſonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

J & V conſonantes aliquando K, Y, & Z.

Addunctur etiam conſonantibus *J* & *V*, quando ſibi vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur; ut, Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, y & *z*, latinis dictionibus numquam admiſcentur.

H aſpiratio.

H. propriè quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota. Apud Poetas autem interdum conſonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus; conſonantibus verò nullis; rectè itaque enunciamus,

Hiulcus, } triſſyl- } { Hieronymus, } pentaſyl-
Hiacchus, } laba. } { Hieremias. } laba.

At in latinis dictionibus interdum H poſtponitur C: ut Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majuſculis ſcilicet characteribus, & minuſculis. Majuſculis inchoantur ſententiæ: ut, *Deum time*, *Regem honora*: & propria nomina: ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter obſervari oportebit, quæ dictiones dipthongis ſcribantur, nam hæ quidem vel ſcribi omnino vel ſignari debent: ut, *Muſæ præſunt*, vel *Muſç prçſunt*.

Literæ majuſculæ.

Literæ majuſculæ, cum ſolæ ac paucæ ſcribuntur, aliquando ſignificant prænomen, aliquando numerum:

ut
- A. Aulus.
- C. Cajus.
- D. Decius.
- G. Gaius.
- L. Lucius.
- M. Marcus
- P. Publius.
- P.R. Populus Romanus.

- P. C. Patres conſcripti.
- Q. Quintus, Quæſtor, Quirites.
- R.P. Reſpublica.
- Sp. Spurius.
- Sex Sextus.
- S.P.Q.R. Senat. populúſç Romanus.
- T. Titus.
- T. C. Tua clementia. Et ejus generis infinita.

In

In numeris verò significant.

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X.	10	Decem,
XL.	40	Quadraginta,
L.	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
D	500	Quingenta,
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

RECTÈ scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti adhærent: ut A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct ut Do-ctus; Sanc-tus; Scri-pfi
pf ut Sum-pfi; Di-scis;
sc ut Di-sco;
tn ut Æ-tna;

gm gn ut A-gmen, I-gnis,
st ut Ve-ster; Magi-ster;
xi ut An-xius Di-xi: & similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingeretur Sompnus, pro somnus, Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Exeribo, exolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione auribus & euphoniæ serviendum est:

ut { Occurro, Officio, Aufero, } potiùs quàm { Obcurro. Obficio. Abfero. }

Et contrà { Abstineo, Obtineo, Obrepo, } non autem, { Austineo. Ottineo. Orrepo. }

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia.

Rthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est emendatè rectéque loquendi ratio, ab ὀρθὸς rectus, & ἔπος verbum. Hîc imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit orationem claudant: vel contra, ad singulas quasque voces longâ interspiratione, confitescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem in eptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cuiusmodi sunt Ioraciſmus, Lambdaciſmus, Ischnotes, Trauliſmus, Plateaſmus, & similia.

Iotaciſmus.

Iotaciſmus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdaciſmus

Lambdaciſmus est, ubi quis (*l*) nimis operosè sonat: ut Ellucet, pro elucet, Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, dum

pro { Multus, Mollis, Falsus, } auditur { Moultus. Moolis. Faulsus. }

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enunciamus quàm par est: ut cum

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis. Elius. }

Trau-

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem ſyllaba ſæpius repetitur: ut, Cacacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius. Trauliſmus.

Huic vitio ut fœdiſſimo, ita & periculoſiſſimo, ſic ſuccurrendum putat Fabius: ſi exigatur à pueris ut nomina verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis & aſperrimis inter ſe coeuntibus ſyllabis concatenatis, ac velut confragoſis, quam citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, voſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix,
——— poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portaſque refregit.

Plateaſmus eſt quando craſſiùs & voce pluſquam virili loqui nitimur: ut cum Plateaſmus.

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes. Fountes. Pountes. }

Ut etiam pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus { Argo. Sparma. Parago. }

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonante F ſonant F, & è contra U, pro F. F pro V.

ut { Folo, Fis, Folui Felle } pro { Volo. Vis. Volui. Velle. }

Et rurſum { Vero, Vers, Verre. } pro { Fero, Fers, Ferre. } V pro F.

S Vero mediam inter duas vocales corruptè ſonant nonnulli, S.

pro { Læſus, Viſus, Riſus } pronunciantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperiùs enunciari volunt: Malè ergò H.

pro

	Homo,		Omo.
	Hamus,		Amus.
	Humus,		Umus.
	Chriſtus,		Criſtus.
ut	Chriſma,	Efferimus	Criſma.
	Chremes,		Cremes.
	Thus,		Tus.
	Diphthong,		Diptongus.
	Sphæra,		Spæra.

Fœdè quoque erratur à noſtris ubi, *t* & *d* tanquam aſpiratas pronuntiant.

	Amath,		Amat.
ut	Caputh,	pro	Caput.
	Aputh,		Apud.

At innumera, penè ſunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendandá relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptura rectè diſtinguenda conſiſtere videtur: Proinde de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergò ſive notæ, quibus in ſcribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Media diſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio; Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu potiùs reſpirandi locus: utpote quâ pronuntiationis terminus, ſenſu manente, ità ſuſpenditur, ut quod ſequitur, continuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate; cito pede præterit ætas:*
Nec bona tam ſequitur, quam bona prima fuit.

Hac item nota diſtinguuntur orationum ſingulæ partes; ut,

Juven.

Index elisæ vocalis Apostrophus hæret;
Rarius initio, bene fini; ut Comma Supernum
'st men'
Voces interjectas duas nota copulat Hyphen [-]
anté-malorum.
Dialysis, punctis in Vertice scripta duobus,
Vocalem a Sociâ resolutam ï seperat aut ü
Uraï süavis.

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distincto, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta Periodi pars, notatúrq; duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distincto, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modò (.) ut, Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis.

——*Princeps (quia bella minantur*
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato, sic (?) ut, Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur inprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cœlebs* dicatur, quasi *cœlestem vitam agens*, num *Lepus, quasi levipes.*

Cæterùm Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea disserimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter; lego, legit:* omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus, & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo. { *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Paricipium* } declinabiles. { *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio* } indeclinabiles.

Nomen. NOmen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum. Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex { Appellativum, & Proprium.

Appellativum. Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium. Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen. Prænomen, quod vel differentiæ causa, vel veteri ritu præponitur: ut *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*.

Nomen Nomen, quod suum est cuique: ut *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*.

Cognomen. Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*.

Adjectivum. Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*.

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune. Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *satur*.

Proprium. Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Marti*: *Quirinus Romulo*.

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem:
Species, Figura, Numerus, Caſus,
Genus, Declinatio, Comparatio. Nom. accid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum eſt duplex: { Primitiva & Derivativa. } Species.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur. Primitiva.
Derivativa eſt, quæ aliunde formatur.
Primativæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi. Derivativa.

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* Collectivum.

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.* Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo reſpondet, ut, *Talis, tantus, tot.* Redditivum.

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur: Numerale.
- Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.* Cardinale.
- Ordinale: ut, *Primus, ſecundus, tertius, quartus.* Ordinale.
- Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* Diſtributivum.
- Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim; ut, *Quiſq;, unuſquiſq;, uterq;, neuter:* vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* partitivum.
- Vniverſale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* Vniverſale.
- Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, ullus, quidam.* Particulare.

Derivativa. Derivativa autem has ſpecies ſubjectas habet; nimirum

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracenſis, Londinenſis, Oxonienſis, Ætonenſis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam ſuæ familiæ perſona derivatur.

ut
- *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
- *Nerine*, filia vel neptis *Nerei.*
- *Latoïdes*, filius *Latonæ.*
- *Menelais*, uxor *Menelai.*

Diminutivum. Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majuſculus, minuſculus.*

Poſſeſſivum. Poſſeſſivum: ut, *Herilis, ſervilis, regius, paternus.*

Materiale. Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale. Locale: ut, *Hortenſis, agreſtis, marinus, montanus.*

Adverbiale. Adverbiale: ut, *Hodiernus, heſternus, craſtinus, clandeſtinus.*

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, ſcribendus* Et quæ in *-lis* exeunt à verbis deducta: ut *Fictilis, cæſilis, flexilis, penſilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum. Figura aut eſt ſimplex, ut *Juſtus*: aut compoſita, ut *Injuſtus.* Sunt qui huc addunt & decompoſitam; ut *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numerus. Numeri ſunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*, Pluralis de pluribus; ut *Patres.*

DE CASU.

Caſus nominum ſunt ſex.

Nominativus. Nominativus, qui & rectus dicitur, eſt prima vox, quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiam; atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi caſus dici ſolet.

Dativus. Octavus caſus. Dativus, ſive dandi caſus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam caſum comprehen-

prehenderunt: ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum*.

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediate transit: ut *Amo patrem*. Accusativus.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius. Ablativus. Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: commune trium, *Hic hæc, & hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur, ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixeris *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

GUILIELMI LILII
Regulæ generales propriorum.

Maſcula ſunt nomina Divorum, virorum Fluviorum, menſium Ventorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur, maſcula dicas:
Ut ſunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes:
Menſium; ut, October: ventorum, ut; Libs, Notus, Auſter:

De Fœmininis.

Feminina Dearum, Mulierum, Urbium, Regionum. Inſularum Exceptio. Etiam *Hippo. Etiam. *Reate, Cære.

PRopria fœmineum referentia nomina ſexum,
Fœmineo generi tribuuntur: ſive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Perſis:
Inſulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam ſunt urbium; ut iſta
Maſcula,* Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut *Argos,
Tibur, Prænefte: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appel. arborum fœmin. Rectius qui legunt maſpinus, viz Pinaſter.

APpellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
Cupreſſus, cedrus. Mas *ſpinus, mas oleaſter.
Et ſunt neutra, ſiler, ſuber, thus, robur, acerq;.

Epicœna.

Nomina Volucrum, Ferarum Piſcium. Exceptio Generalis. viz. de appellatiis

SUnt etiam Volucrum; ceu, paſſer, hirundo: ferarum,
Ut, Tigris, Vulpes: & piſcium; ut, oſtrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipſa genus feret aptum.
Attamen ex *cunctis quæ diximus antè notandum,
Omne quod exit in um, ſeu Græcum ſive Latinum,
Eſſe genus neutrum; ſic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ ſunt tanquam Appellativa, ordine dicam:

Nam

hic Apollo, linis. Virgilius, lij. gr. hoc Virgili. Tibris, bris, bri, brim, bris, bri, plu: car. &c. sic Abacus.

car. plu.

hæc Philetis, tidis, di, dim bel da, gr. pl: car.
Elis, idis, gr. Oxus Oxantis gr. Phœbis,
sidis gr. hic Sulmo, monis, gr. Agragas, gantis, g.
hoc Argos, gi, go, gn, gos, go, pl: gi, gorū, gis gr.
Hoc Tybur, buris, pl: car. h. Prædatrix, tis
plo. car. hic & hoc super uris, ri, rum. &
et hoc pus, ab. hoc Aspuro plu: car.
hæc cupressus, si bel sus, so bel sui gr.

hic pinus, ni, st nus, a wilde pine tree. hic spinus mi a plu tree.
Spinus, nos, & fem. sayth Holyoak. fem. hic hujus nasc. solispina. hic spinus a & tree & hæc spina a thorne or prickle sayth Servius in Virgil. hæc spinus spini wos among ancient writers, but now its altogether hæc spinus. sayth my manuscript. hoc thus, uris frankincense. pl. hæc thura ac. voc. ra. Byll j fugal. tree j hæc thus, uris gen. ~~cases in the plural~~ ~~hoc Glycerium a womans name~~
hoc robur, boris gr. hoc acer á cris gr.
hæc Glycerium a womans name
hic tigris, idis, di, dim bel da, &c. but Calipsus saith hæc tigris, gris, & idis.

hic satrapas, pa, pa, pam vel pan, pa, pa.
pl. pe, parum gr. hic athletas, ta, ta,
tam vel tan, tis, ti vel tâ. pl. te, tarum &c.
acc. aqualem vel lim. ab li. acc. natalem.
ab. li gen. pl. lidum. ab, faste vel sti-
vel vi. ti. igne vel ni. ungue vel gui.
hic panis, mis bread, pl. pani loaves,
panum, nibus. dentes, tis, gen. pl. dium.
hic logos, gi, go, gon, gi, go.
pl. gi, gorum, gis, gos, gi, gis.
hic mater, tris, pl. tres, trum, tribus &c.
hic dominus, mi. pl. cardi
(raro mei) pl. mi, morum (raro mum) mibus,
mos vel mis, mi, mibus. dat. & abl. pl. acubus.

Nam genus his ſemper dignoſcitur ex genitivo,
Infrà ut monſtrabit ſpecialis regula triplex.

Tres regulæ ſpeciales.

Prima regula ſpecialis.

NOmen non creſcens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus eſt muliebre.

Regula ſpecialis prima.

Quoniam Lilius noſter genus nominum appellativorum ex genitivo dignoſcendum docet, admonendi hoc loco ſunt pueri, hanc primam regulam eſſe omnium nominum appellativorum non creſcentium in genitivo; cujus generis ſunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & ſecundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc claſſem pleraq; tertiæ declinationis: cujuſmodi ſunt, Labes, labis; peſtes peſtis; vis, genitivo vis; mater matris; caro, carnis.

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

MAſcula nomina in a *dicuntur multa virorum:*
Ut ſcriba, aſſecla, ſcurra, & rabula, lixa, laniſta.
Maſcula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as *& in* es; *& ab illis quot per* a *fiunt:*
*Ut, ſatrapas, ſatrapa; *athletes, athleta. Leguntur*
Maſcula item, verres, natalis, aqualis: ab aſſe
Nata, ut centuſſis: conjunge lienis, & orbis;
Callis, caulis, ſollis, collis, menſis, & enſis,
Fuſtis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Caſſis, faſcis, torris, ſentis, piſcis, & unguis,
Et vermis, vectis, poſtis, ſocietur, & axis.
Maſcula in er, *ceu venter: in* os *vel* us, *ut logos, annus.*

1. Nomina virorum in a
2 In as, es, & a primæ declinat. Græcorum.
*Sic Poeta, Cometa. Bibliopola.
3. Verres &c.
In er, os, & us.

Fœminina non creſcentia.

FOeminei generis ſunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acuſq;,

Fœmin. excepta in, os,

Perticus, atque tribus, ſocrus, nurus & manus, idus:
Huc anus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi:
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, coſtus, diphthongus, byſſus, abyſſus,
Viz. nardus, Methodus, Dialectus, &c. *Cryſtallus, ſynodus, ſapphirus, eremus & Arctus,*
Cum multis aliis, quæ nunc perſcribere longum eſt.

Neutra non creſcentia.

NEutrum nomen in e, *ſi gignit* is, *ut mare rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ovum.*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modo, mas modo, vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa, & dama, canalis.
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, pharus, et paradiſus.

Communia non creſcentia.

COmpoſitum à verbo dans a commune duorum eſt:
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monſtrat
Excipe Putrpera *A venio: adde ſenex, auriga, et verna, ſodalis,*
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Secunda regula ſpecialis.

Regula ſpecialis ſecunda. *NOmen creſcentis penultima ſi genitivi*
Syllaba acuta ſonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monſtrant, genus eſt muliebre.

Huc ſpectant quæ acuunt penultimã genitivi creſcentis: qualia ſunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*.

Omnia item monoſyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis: ut ſunt omnia deſinentia

In

gdus, uum. pl. nam sing. carst.
hoc coptus, ti, pl: car.

abl. mari. pl. maria, rum, rubus. so xti
hoc barbiton, ti, to, ton, to, pl. ta, torum &c.
. casothis, this, thi, this, thus, thd. pl. non ca-
rorum mbariab.
hoc hippomanes, nis. pl. carst (castle ni bariab
hoc plagus, gi. pl. carst hic et hoc Bulgus,
gi: go, hum: Bulgu: hoc Bulgus, gi, et gus, go.
pl. hi bulgi, 4 gorum, gis & gos, gis.
halton is pdan 4 y fim. gend. & stimis is belongth
hic 3d. spdr. uulg. stistm, stim. ptmus, gen. ni or nus. pla
spicus, gen. ci, et cus, ab. pl spicis vel spicubus
gen pl: cinnamum. ficus fici a dudos
called 3 pilby is only of 3 mastul. gd

hic et hoc Babus, tis. gen pl Batum et Batium
abl. sodali. ab. patruli, gduilli. affini
vel ni. jubent vel ni. gen jubentis. cibi
raro cibi. gen. pl canum
pictus, talis, hic salus, salis, pl: carent

BRITISH MUSEUM
30
JUN
88

In { C / In / An } ut { Halec, halècis. / Delphin, } ĭnis, / Tiran. } ānis,
In { Ans } ut { Infans. / Quadrans } antis.
{ Ens / Uns } ut { Continens / Triens } entis. / Decuns, decuncis.

In *er* longum, quæ Græcis per *ηρ* ſcribuntur: ut Character, crater, ſtater, ſoter, ēris.

Latina in *er* ad tertium regulam pertinent: quare mùlier haud recte in hac claſſe collocatur.

In { Inx / Anx } ut { Syrinx, ingis. / Phalanx, angis.
In { Unx } ut { Deunx, / Septunx, } uncis.
In { Ons } ut { Effrons, / Bifrons, } ontis.
In { Ors } ut { Cohors, / Conſors } ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ōnis* & *ēnis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, ſpado, ōnis; Anio ēnis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ŏnis.

In *al* neutra: ut Vectigal, animal, ālis. Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ēnis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ēnis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo: ut Damon, Ladon, Simon, Trion, ōnis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ōnis & ŏnis: Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, āris: præter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ōris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant: ut,

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majeſtas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anătis; & Græca quædam ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

In *is*, quæ faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, īnis: Pſophis, Crenis, īdis, Cætera ſunt tertiæ regulæ.

*Pyrois, entis.

In *os* Latina: ut Cuſtos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum ſingularem in ūtis, ūdis, ūris, ūntis: ut, Salus, palus, tellus, † Opus. Præter unam vocem, Pecus pecŭdis.

† pro civitate Locr.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe, Græca quædam appellativa & gentilia: ut, Abax, ſtorax, ſtyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca ut: Lodix, radix, cornix, ſpadix, fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut Celox, velox, ōcis. præter Cappadox, ŏcis; Allobrox, ŏgis; & quædam alia

In

30
68
JUN

Ric sal salis a witty conceipt, pl. Ri salos
salium, salibus. Roc sal salis ꝺ ste
pl: carst
Donatus, sal naturalibus condimentis,
moseli nis & sapientia.
bus, badis, gen. pl badu
as, atis; mas maris. bis bissis, g. pl. iu
rus soris, mus muris, g. pl. ium.
Glis, glis gemitibus, is ꝺ pricked, to distinguish
glis a dormouse, from glis glissis potters
clay & glis glutis a thistle both femin.
gen. Trois vel Trois, trois, trotu
vel troa, tros, trod. pl. trois, trouu
troibus, is vel a, is, ibus. sipes sis
pis a hedg is fem: & therfor & serpent
is added to distingu: it from sipes sipis
a serpent called a nadder. hic Acar=
nan a hill near Athens pl. carst
hic Acarnan, nanis, an inhabitant of ꝺ former
Acarnania, pl Ri Acarnanes, num.
acc. crateren vel ra, o crater, is, pl. res,
rum &c. gen. Ri, vel oos. Medens,
gendis vel dentis, endi vel denti. Bidens,
dentis a forke wt 2 teeth. but hoc Bidens, dentis
a hogrok o sheep 2 yeers old. &
Mulier belongs rather to ꝺ 3 decl. rule.
dures, ris ꝺ same as dens. but sing. car.
pl. nom. Ri Curis, ris, a towne in
Italy. semis, semissis. gen. pl. semissium
& pl. scrupulus et scrupulum fem. & neut. in ꝺ sing. numb &
alde. both masc. fem. of ꝺ fem. only in ꝺ plural.
Bombus. & Bromicus is added to make up
ꝺ Verse only.
ac. hoc molla, o molla. vel pl. car.
hae pl. car. pl. no. hoc farra, ac. hoc
farra, o farra. g. pl. conciu. g. pl. vasoru
sis, sa, sa, sis. g. pl. ostium. juriu.

In *ux*: ut, Pollux, Pollucis Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *yx*: ut Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat Bebrycis Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p*: ut Hydrops, Cyclops, conops, Cercops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda ſunt.

Maſculina excepta ex acutè creſcentibus.

Monoſyllaba quædam.

Maſcula dicuntur monoſyllaba nomina quædam,
Sal, ſol, ren, & ſplen, Car, Ser, vir, vas, vadis, os, mas,
Bes, Cres, pres, & pes, glis, gliris habens genitivo:
Mos, ſtis, ros, & Tros, mus, dens mons, pons, ſimul & fons,
Seps pro ſerpente, grips, Thrax, rex, grex gregis, & Phryx.

polyſyllaba in n, & o.

Maſcula ſunt etiam polyſyllaba in n; ut, Acarnan,
Lichen & delphin: & in o ſignantia corpus;
Ut leo, curculio: ſic ſenio, ternio ſermo.

In er, os, & os.

Maſcula in er, or, *&* os; *ceu, crater, conditor, heros:*
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro inſtrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamaſq; tapeſq;.
Atque lebes, Cures, magnes, unumque meridies nomen quintæ: & quæ componuntur ab aſſe;
Ut dodrans, ſemis, jungantur maſcula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & maſcula vervex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, ſoror, uxor.

Neutra excepta ex acutè creſcentibus.

Neut. mel, fel, lac, &c. & in al, ar polyſyl. laba. Halec.

Sunt neutralia & hæc monoſyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, as, vas vaſis, os oſſis & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al *polyſyllaba in ar q;*
Ut [illegible]*pital, laquear. Neutrum halec & muliebre.*

Dubia acutè creſcentia.

Sunt dubia hæc Python, ſcrobs, ſerpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, lynx, lymax, ſtirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies numero tantùm mas eſto ſecundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex; à fronte creata,
Ut bifrons: custos, bos, fur, sus, atque sacerdos.*

* Sic Latro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, gener, puer, ĕri; adulter, ĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ĕri: & adjectiva quædam: ut Tener, dexter, prosper, ĕri; Satur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, Martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superiùs excipiuntur: ut Imago, sartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*: ut Annibal, ălis; mugil, ĭlis; Consul, Præsul: ŭlis.

In *en*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Ptolemon, ŏnis.

In *or* Latina & Græca: ut, arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

In *as*: ut Anas, ănis.

illic, hujus. istic, hujus. hodie, odij.
custos, todis. bos, bobis. g.pl boum, bobus &
bubus. sus, suis.
sanguis, inis; fides, fidei, dulcedo, dinis,
grando dinis pl: carent.

g. pl. hidmum. Bacchar, aris, pl. car.
acc. lampadem vel da. so jaspis.
cassis, the roholly latine, ij d. clinds after
ij grook manor hbe lampas. cuspis
hbe lapis. supellex, lectilis, li, lex, lipe
to vel li. pl. hec tra, lum, libus

~~pl hec supellectilia re~~.

Et Græca: ut Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.

In *es* Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præſes, deſes, ĭdis.

In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis, paropſis, ĭdis.

In *ar* Latina & Græca: ut Jubar, compar, nectar, bacchar, ăris.

In *er* Græca: ut Aër, æther, ĕris.

In *s* præcedente conſonante, tam Latina, quam * Græca: ut, * Excipe quædam in *ps*.

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

In *os* Latina: ut, Compos, ŏtis.

In *us* Latina & Græca: ut, Pecus, decus, ŏris; vellus, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.

In *ax* Græca: ut, Abax, ſtorax, colax, climax, ăcis.

In *ex* Græca: ut, Index, vindex, carnifex, aruſpex, ĭcis.

In *ix* Latina, & Græca: ut Varix, fornix, calix, ĭcis; Maſtix, ĭgis.

In *ox* Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; Allobrox, Polyphlox, ŏgis.

In *ux* Latina: ut, Conjux, conjŭgis, Redux, redŭcis.

Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter creſcentibus.

Fœminei generis ſit hyperdiſſyllabon in do,
Quod dinis; *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.* Hyperdiſſyllabon in *do* & *go*.
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
Monſtrat compago compaginis: adjice virgo,
Grando, fides, compes, ſeges, & ſeges, arbor, hyemſque:
Sic Baccar, ſindon, Gorgon, icon & Amazon.
Græcula in as *vel in* is *finita: ut Lampas, Iaſpis,*
Caſſis, cuſpis; in us *vox una pecus pecudis dans;* Græcula in *as* & *is*.
His forfex, pellex, carex, ſimul atque ſupellex,
Appendix, briſtix, coxendix, adde filixque.

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inanimat. in a, en. ar. ur, us. put, excipe.

EST neutrale genus signans rem non animatam, (dans;
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut jubar: ur
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, pecten, furfur: sunt neutra, cadaver:
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atq; papaver,
Et siser, atq; siler. Neutra æquor, marmor adorq;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

SUnt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex:
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, silexq;:
Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

COmmunis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;
Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Sic Artifex, municeps, particeps

Regula Adjectivorum generalis.

ADjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fœlix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum:
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuq; reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes atq; superstes;
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

Ha

dat. et abl. pl. ꝯblematis, raro ꝯblematibus, jubar & ſtirpis pl. car. gen. ſ. coris vel jcinoris. tuber; this word in ye ſingular nũber hath only ye gen: c ablat. c. it now in uſe. tubor, tuberis a true ſo called ij declined, but hic tubus ye ſenſe of ye 2d.

gingiber, bris, laser, seris, piper, peris ador adoris, but most comonly adoris {pl. ca

yet these are most comonly declined in ye maſcul. gender. pulvis pl. car. adeps, depis pl. raro. g: pl. forcipum. onyx, onychis.

gen. pl. vigilũ pugilũ. hic et hæc nemo, dat. ni, acc. nem, abl. ne. pl. car.
Arcitenens libet lampas. g. pl. alitũ vel tuum
g: pl. ſ. principis, auceps; gen. pl. principũ auceptũ. omnis cat. voc.

note ye some adjectives mencõned by Lillie in this Rule, tho in declining they be of ye com. of ye gender yet in construction, & by ye figure synthesis, may be alter of ye number & gend. as pauper figuritu, ingenium dives, sospes deposita vbere sola.
hic campester, hic et hæc campestris et hoc campestre. gen: tris, tri, tre. pl. gen: trium
so celeber, acer volucer, & their degr.

n: hic acer, hæc acris, hoc acre
or hic et hæc acres & hoc acria.

Hæc proprium quendam ſibi flexum aſciſcere gaudent,
Campeſter, volucer, celeber, celer, atq; ſaluber:
Junge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
Ac alacer, ſylveſter. At hæc tu ſic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic;
Hic atq; hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atq; aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes: Prima nominum declinatio.

A, *As*, } ut { Menſa; Æneas; } { *Es*, *E*, } ut { Anchiſes; Penelope.

Porrò Græca ſunt omnia quæ in { *As*, *Es*, *E*, } finiuntur: ut { Thomas. Anchiſes. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut Adam, Adæ, Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modū inflexeris; Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accuſativum in *am* & in *an* facit, ut Æneas, Æneam, vel Ænean: vocativum in *a*; ut Æneas, Ænea. As.

Es, in accuſativo *en* ſumit; ut Anchiſes, Anchiſen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*, ut Anchiſe, vel Anchiſa. Es.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accuſativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*, ut, E.

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Abl.	Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut Paterfamiliâs, Filius-familiâs. Id quod veteres obſervabant in multis aliis. Ennius; *Dux ipſe viâs.* ~~Ut Livius, nec aurea nec ho-~~ ~~tus memor, ſed hæc vera~~. Livius As in G. ~~filius fa-~~ ~~milias~~ fa-

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius Latonâs*, pro *Latonæ*. Sic. Nævius; *Filii terrâs*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec aurâs, nec sonitûs memor.*

archaismus Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajugenarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*; Dea, mula, equa, liberta, ambæ duæ, âbus.

Hæc vero tam in *is*, quàm in *âbus*: Filia, filiis vel filiabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio. SEcundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, Um, ut Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accusativum in *on*: ut, Androgeos, Androgeô. Accus. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut Panthus, ô Panthu: Oedipus, ô Oedipû.

Notabis et Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mittere vocativum singularem: ut Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eus, genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut, (pheon.

Nom.	Orpheus. (pheos.	Acc.	Orphea. *Ovid.* Or-
Gen.	Orphei vel Or-	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei	Abl.	(Orpheo.

Notanda sunt deniq; syncopationes illæ, Deûm, Virûm, pro Deorum. Virorum.

Item

quaedam huius declinat. crescunt in genitivo.
hoc ite compos. itis socia, genitiv, adultes
puer, prosdytes, ibitis. itis adj. asper, ex
tis, libes, miles, bonis, dives, gibbis, pa
ligulus ibitis it pspas. celebris pu
rus haec celer ris ere. to this add
comps. of gero, fero, armiger tiger fer
us ifs sayd before under ys 3. spec. nu.

ꝑ gẽn. is sometimes borrowd of ꝑ 2. diclẽn. as
mītis Achilli, for Achillis. Dissimilis Vlissi for
Vlissis.

Nouns of ꝑ Masculine gẽndr derivd of ad-
jectiues, endd in is. as annalis, affinis, aprilis,
sextilis, quintilis, sodalis, rivalis familiaris. But
cruder form: rude.

Item anomala illa ambo & Duo; quas duas voces Poëtæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo.* Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Accusat. singularis.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charybdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tybrim, Aratim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* definit: ut Pectus, salus Ablativo Pectore, salute. Ablativus.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra definentia in *al*, *ar*, & *e*, ablativum magna ex parte mittunt in *i*:

ut { Vectigal, Calcar, Mare. } Ablat. { Vectigali, Calcari, Mari. }

Ablativus rete à nominativo re is est: non à nominativo rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet: ut, Par, compar: ablativo pare, Compare, vel ri. Retis.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe:

Et hæc propria, { Soracte, Præneste, Reate. } Ablat. { Soracte, Præneste Reate. }

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia; Genitivo, Agonaliorum, Vinaliorum. Festorum nomina.

Interdum autem in *ium* : ut Floralia, Feralia; genitivo, Floralium, Feralium.

Aliquando vero tam in *orum* quam in *ium*: ut Parentalia, Saturnalia: genitivo Parentaliorum, Saturnaliorum, vel *ium*.

Dativos vero & ablativos in *bus* : ut Saturnalibus, Bacchanalibus; præter Quinquatriis, quod juxta ſecundam declinationem format prædictos caſus.

Menſium nomina. Menſium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* ſolum mittunt : ut September, Aprilis : ablativo Septembri, Aprili.

ov im Quorum accuſativus in *im* tantum definit, iis ablativus exit in *i*; ut Sitim, tuſſim : ablativo Siti, tuſſi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* ſolùm : ut Fortis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.
Sic Acer, acris acre ; ablativo acri.

Licet Poetæ, interdum metri cauſa, *e* pro *i* uſurpent.

Nota. Cætera adjectiva tàm in *e* quàm in *i* mittunt: ut Capax, duplex ; ablativo capace, duplice, vel ci.
Præter pauper, degener, uber, ſoſpes, hoſpes, quæ in *e* tantum facinnt ablativum.

Comparativa etiam bifariàm faciunt ablativum : ut Melior, doctior ; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & ſubſtantiva quædam : ut Ignis, amnis, anguis, ſupellex, unguis, vectis; ablativo *e* vel *i*.

Rarius etiam Civis, Arpinas, } Ablativo. } Cive, vel civi. Arpinâte, vel ti.

Et ſic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accuſativi per *em* & *im* finiunt: ut puppis, navis; ablativo puppe, nave, vel i. & Verbalia item in *trix*: ut Victrix, altrix, ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus ſingularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia* ; ut Molli, duplice, vel ci ; nominativo plurali, Mollia,

but y^t simplē nombre ends in ā & ī.

but Arabum, rū.

namely of 3 genders under one terminacion

to wch adde northay, Orkneys, cujas n^ch ad casū = tracts of northâlis, Yorkshire &c. now not in vse

(Paulpin. Trallēīs)

In ē nom: plur. no^t say Sardis, Trallis, nor Sardes Tralles &c.

30
68
JUN

Mollia, duplicia. Præter Ubera, plura, vel pluria, apluſtra vel apluſtria: ſic comparativa; ut Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter comparativa: ut { Majorum, / Meliorum. } Item præter iſta, Supplicum, complicum, ſtrigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium format. Genitivus pluralis.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujuſmodi ſunt, Sapientûm pro ſapientium, ſerpentûm pro ſerpentium.

Quando nominativi ſingulares duabus conſonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis ſingularibus reperiuntur pares ſyllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut { Collis, / Menſis / Auris, } in genitivo { Collium, / Menſium, / Aurium. } Adde iſtis,

Litium, ditium, virium, ſalium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As format aſſium: Mas Marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os oſſium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnium: Cor Cordium: Alitum ab ales, aſſumit *u*.

Boum anomalum eſt, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales definunt in *ium*, accuſativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut Partium, omnium; Partes, omnes vel eis. Accuſativus pluralis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ Græcorum declinatio.

ſuæ morem varantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accuſativum in *a*, (niſi ſint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accuſativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	Accuſat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Geneſis, ſios.		Geneſin.
Metamorphôſis, ſios.		Metamorphôſin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accuſativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accuſativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accuſativo Themida & Themin.

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accuſativum in ô mittunt:

ut Sapphô, Sapphûs,	hanc	Sapphô.
Mantô, Mantus,		Mantô.
Cliô, Cliûs,		Cliô.

Vocativus. Vocativus nominativo magna ex parte ſimilis eſt; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theſeus, Theſeos; Tethys, Tethyos; vocativo ô Palla, Theſeu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,	Vocativo ô	Phylli.
Alexis, Alexios,		Alexi.
Achilles, Achilleos,		Achille.

Græca neutra in A. Neutra ſingularia in *a* Græca ſunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, addità ſyllabâ *tum*: ut, Hoc probelmatum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore uſu ſunt: ut Problematis, poëmatis.

QUAR-

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinatio nominum.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt, nam duas tantùm ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u*: ut Manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Teren. *Ejus anuis cauſâ.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus singularis.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, fructui, concubitui; rarius, Fructû, concubitû.

Virgilius, *Quòd neque concubitu indulgent.*

Terent. *Veſtitu nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Jeſus.

Iësus, in accuſativo Iësum habet; in reliquis verò caſibus ubique Ieſu.

Dativus & ablativus pluralis.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus*.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fœtibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinationis nominum.

QUinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſiùs tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus pluralis.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, ii*, & *e*, exibat.

Cicero, *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius; *Munera lætitiamque dii.*

Saluſtius; *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Rob. Robinſon.

Hetero-clita quæ ſunt.

QVæ genus aut flexum variant, quæcunqu: novato
Ritu deficiunt, ſuperantve, Heteroclita ſunto.

Variantia genus.

1 Fœm. ſing. Neut. plu

Hæc genus ac partem flexum variantia cernis,
Pergamus infœlix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, niſi pluráli careat, facit ipſa ſupellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

2 Neut. ſing. maſ. & neutr. plur,

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Raſtrum cum fræno, filum, ſimul atque capiſtrum:
Argos item & cœlum ſunt ſingula neutra; Sed audi,

3 Neut. ſing. maſ. tantùm plural.

Maſcula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna ſed & frænos, quo pacto & cætera formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum & hæc
Neutra quidem primo, muliebria ritè ſecundo: (ſunt

4 Neut. ſing. fœm. plu.

Balnea plurali Juvenalem conſtat habere.

Exceptio

Hæc maribus dantur ſingularia, plurima neutris,

5 Maſ. ſing. neu. plural.

Mænalus, atque ſacer mons Dindymus, Iſmarus, atque
Tartara, Taygetus, ſic Tænará, Maſſica, & altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,

6. Maſc. ſing. maſ. & neut. plural.

Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ ſequitur manca eſt numero, caſuve, propago.

Aptôta.

1 Aptôta ſunt quæ à recto non variant caſum.

Quæ nullum variant caſum; ut, fas, nil, nihil, inſtar:
Multa & in u ſimul i; ut ſunt hæc, cornuque, genuque:
Sic gummi, frugi; ſic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Mono-

hæc Pergamus, mi, mo, mū, mī, mo. pl. hæc
Pergama, morū ꝛc. sopl: hæc chirotheca,
morū. alto pl: hæ chirotheclæ,
marū.

filū is commonly placed before it
not of ye masc. gend. in ye plu. num.
claustrū hīs rostrum.

hoc Elysium ꝛc. pl. hi Elysij, orū, is
libr. caelū.

so hīc in forum, mi ꝛc pl: hæc nundinæ,
nōtū. so Carbasus fine linen, or
sailes of a ship. so Pangius a mountain
Thrace.

n. hoc tergus. acc. hoc tergus, ô tergi. so nudus,
nil abus: caret. hic hæc et hoc frugi inbe
pl. hæc cornua; uum, ibus. so plenus, &
Brown a spit; hic hæc et hoc ingram
pl. hæc tempē. so cista-nkalis, nobis songs.

hi, hæ {tot
it hæc {quot

	quatuor . 4	so for- ward to 10
pl. hi hæ it hæc	decem . 10.	
	quadraginta . 40	

millia a substantium ꝛc. hoc millia nbalia
pl. n. hæc millia, ium, ibus, ꝛc. but ye ad
ye hi hæ et hæc milia nbalia.

nocte
natu
justu
injustu
astu: pl. accusat. astus
prompte
acc. hos misticos
Nouns of an indeclinable (Priscian lib. 15) C
is now generally accomptd an adv. C by
Lilly but among y adv. of time.
Inficio, is allowd joyned wth y Verb to.
as inficior do I deny.
Adds y Rule of Monoptoty; abl. hac ambagi.
de circumstance of time: pl. hæ ambagi,
gen. eadem, dat ambagibus, acc. gas. C, gas
abl. gibus. So abl. hac fauci. hæ fauces
cium, cibus &c. hic hæc & hoc &c pro Topilos.
pl. abl. in gralijs as ambagum in gralijs, in
spight of both. sometimes in gratijs, wthout
without any all word is an adv. of quality
det. plur. strong. hoc jugerum, hæc
pl. hæc pondera, erum &c. cases but y gen. plural.
but pl. hæ bini, g. corum, dat bus-
bus, apis, stem, pis, gis. C
yet sing. y dicio art in utr. nom. trium is
out of use. requis, requa, requod vel
requid. g. requijus, requi. accu. requem, requa
requod vel requid &c pl. requi, requæ, &c
qua &c. Note. y compounds of quis C of
qui have neither qui ni y abstracts sing.
nor quibus in y d: C ab: pl: . Neutr, a, um
g. trium C sometimes tri, d. tri. &c. alter, tera,
terum. g. alterius, d. alteri. some names
of places are only plur. as Gabij Athenæ. some bote
these comon names also want y plural n: ing esp.
1. of things gotten by weight as piper, eris. n.
2. of herbs as Absynthium, salvia, saccharum,
3. most things as Vitium abl. vitio fi.
4. most of aurum argentum &c have a signifi-
Note. when such prop names are used in y plural they
signify natural, & become appellatives. Gen
are to be trop. C

Monoptota.

Estque Monoptoton nomen, cui vox cadit una;
Ceu noctu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permissu: plur ali legimus astus;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.

2 Monoptôta sunt quæ unico in obliquo reperiuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors forte dabit sexto, spontis quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant:
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete: junge vicem sexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæ numero casus tenuere secundo.

3 Diptôta, quæ duobus casibus.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut precis atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis est nostra, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantùm recto frugis caret, & ditionis:
Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut ecquis:
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu, & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noster, nostras, meus, & tu.

4 Triptôta quæ tribus casibus.

5 Defect. Vocativo

Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens,
Plurima nè fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metalla;
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

6 Propria defect. plur. Frumenta, &c. nomina alia gaudent, alia carent plur. Hordea

Neutra singulari carentia quibuſd. casibus plural.

Hordea, farra, forum, mel, mulſum, defruta, thuſque,
Tres tantum ſimiles voces pluralia ſervant.

1 Maſcu. defect. plural

Heſperus & veſper, pontus, limuſque, ſimuſque,
Sic penus & ſanguis, ſic æther, nemo: ſed iſta
Maſcula ſunt numerum vix excedentia primum.

2. Fœmi. carent. plural.

Singula fœminei generis, pluralia raro
Pubes atque ſalus, ſic taedium cum indole, tuſſis,
Pix, humus, atque lues: ſitis & fuga; junge quietem,
Sic cholera atque fames, biliſque, ſenecta, juventus,
Sed tamen hæc, ſoboles, labes, ut & omnia quintæ,

Nota.

Tres ſimiles caſus pluráli ſæpe tenebunt:
Excipe res, ſpecies, facies, acieſque, diésque;
Quas voces numero totas licet eſſe ſecundo.
Iſtis multa ſolent muliebria nectere: ut hæc ſunt,
Stultitia, invidia, & ſapientia, deſidia, atque
Id genus, numeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rarius hisnumerum, quandoque ſed adde ſecundum.

3 Neutra carentia plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre ſecundum,
Delicium, ſenium, lethum, cœnumque, ſalumque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viſcumque, penúmque,
Juſtitium, nihilum, ver, lac, gluten, ſimul halec:
Adde gelu, ſolium, jabar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi ſi obſerves, occurrent multa legenti.

1 Maſcu. carentia ſingulari

Maſcula ſunt tantùm numero contenta ſecundo,
Manes, maiores, cancelli, liberi, & antes,
Menſes profluvium, lemures, faſti, atque minores,
Cùm genus aſſignant natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas paſſim ſimilis rationis.

2. Fœm. carentia ſingulari

Hæc ſunt fœminei generis, numeríque ſecundi,
Exuviæ, phaleræ, gratéſque, manubiæ, & idus,
Antiæ, & inducíæ, ſimul inſidiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ.

Quiſquiliæ,

hec vel hec penus, us. quarta decl.
et hic pdnus, ni. Secundæ Priscianus.
et hoc pdnus, noris. et hoc pdnum.
et hoc pdnum indeclinabiliter. significat
omnia ~~et~~ circulantia et peculiaria
animo carens genitio quinta numeri secundi
accus ~~tuffim~~. Vestis ~~et~~ Rule Hethers ~~et~~ Bibl.
belong further bran brasen, sci, brasenne. coting ti a
~~dan~~ madnage genetic, ot is also read hec cotting ti.
hic abs aibi, rem, ra, rum. hic mdi di, de usi ~~et~~
transitively gilden ~~et~~ plu. n: ni ~~et~~ English mdnes
hic pud or. hic pupa. Hec tuffis, tis, ti, sim, sis, ti-
mini gen: addi hec canabis kimp. hec ti. go ~~et~~
so decl tibi. To ~~et~~ rule fur
wlod hec rabis, roarsnesse, acc. rabiem, abl. e.
nolens dicby. hec ab. nix is cule knob. gloria
pas. tubis, bis roldnesse ~~et~~ body, cloths
the 4 kynes ~~et~~ 4. coat of mean Spaniards ~~et~~ plu
mouns of peasantry hic buda, e Scotch word ~~et~~ plu
delicia mabis dilicia m ~~et~~ pl. tub.

dens invariabile
habeos is read of ~~et~~ fem: gend. pl. num.

BRITISH MUSEUM
30
68
JUN

Quiſquilia, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque
Feriæ, & inferiæ, ſic primitiæque, plagæque
Retia ſignantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur, 3 Neutra carentia ſingulari.
Mœnia, cum teſquis, præcordia, luſtra ferarum,
Arma, mapalia; ſic bellaria, munia, caſtra;
Funus juſta petit, petit & ſponſalia virgo,
Roſtra diſertus amat; puerique crepundia geſtant;
Infantesque colunt cunabula; conſulit exta
Augur, & abſolvens ſuperis effata recantat.
Feſta Deûm poterunt, ceu Bacchanalia jungi.
Quod ſi plura leges, licet hæc quoque claſſe reponas.

Redundantia.

Hæc quaſi luxuriant, varias imitantia formas: 1 Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrúque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Senſus & hoc ſenſum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctúmque; ſinapi,
Quod genus immutans fertur ſcelerata ſinapis.
Sinus & hoc ſinum vas lactis, mendáque mendum,
Viſcus & hoc viſcum, ſic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Cornus tibi cura ſiniſtri:
Eventus ſimul eventum. Sed quid moror iſtis?
Talia doctorum tibi lectio mille miniſtrat.

Sed tibi præterea quædam ſunt Græca notanda, 2 Nominativi ex accuſativis Græcis in a.
Quæ quarto caſu fœtum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, craterâque crater;
Caſſida caſſis habet, ſed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; ſic caput ipſum
Caſſida magna tegit, nec vult panthera domari.

Verti ur his rectus, ſenſus manet, & genus unum: 3 Rectum variantia
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, ſtipis & ſtips;

Sic

Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
*Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, * adorque;*
His & apes & apis, plebs plebis: sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.

* Potius Odor.

4 Declinationem variantia.

Hæc simul & quarti flexûs sunt atque secundi:
Laurus enim lauri facit & laurus genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.

5 Adjectiva luxuriantia.

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt,
Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
Et quot limus habet, quæ frenum, & cera, bacillum:
A quibus us simul is formes; ut inermus inermis:
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio.

COmparantur nomina, quorum significatio augeri minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus gradus.

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium magis auget: ut Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo positivi casu in *i*, addita syllaba *or*: ut, ab Amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valdè vel Maximè significat; ut, Docti-

Doctiſſimus, } id eſt, valdè { Doctus.
Juſtiſſimus, } vel maximè { Juſtus.

Fit autem regulariter à primo poſitivi caſu in *i*, adjectis *ſ* & *ſimus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidiſſimus, prudentiſſimus.

Quæ verò poſitiva in *r* deſinunt, adjecto *rimus* ſuperlativum formant: ut Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus. In rimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, ſive Maturiſſimus, ab antiquo Matur.

Sex iſta in *lis*, ſuperlativum formant mutando *lis* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus. In lis.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledicus, maledicentior, maledicentiſſimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentiſſimus, à loquor. Derivat. à dico. loquor, &c.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, uſurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, Benevolentior, Benevolentiſſimus, } à volo { Magnificus, Magnificentior, Magnificentiſſimus, } à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia Magis & Maximè: ut idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus. Compar. nominum in us purum.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum eſt, ut quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem uſurpentur;

Cujuſmodi ſunt quæ ſequuntur.

Aſſiduior, ſtrenuior, egregiiſſimus, mirificiſſimus, pientiſſimus vel piiſſimus, ipſiſſimus.

Perpetuiſſimus, } { Exiguiſſimus, apud *Ovidium*.
Tuiſſimus. } { Multiſſimus, apud *Ciceronem*.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequiſſimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus. Suprà, ſuperior, ſupremus, vel ſummus. Pòſt, poſterior, poſtremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Prope, propior, proximus, à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutiſſimus. Sæpe, ſæpiùs, ſæpiſſime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytiſſimus. — Meritus, Meritiſſimus.
Opimus, Opimior. — Siniſter, Siniſterior.
Ocyor, Ocyſſimus. } ab ὠκύς.
Novus, Noviſſimus. — Juvenis, Junior.
Adoleſcens, Adoleſcentior. — Senex, Senior.
Potior, Potiſſimus. — Maximus natu.
Longinquus, Longinquior. — Antè, Anterior.
Pene, Peniſſimus. — Nuper, Nuperrimus.

Comparatio abuſiva.

Interdum autem à ſubſtantivis fit comparatio, ſed abuſivè:

ut, { Neronior, Cinædior, Pœnior, } à { Nerone. Cinædo. Pœno.

Com-

Hoolys gramer. quaddam carolus compo-
ratibo. A. Friday fidelissimus &c.

BRITISH MUSEUM
30
68
JUN

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	Positivus.	*Compar.*	*Super.*
	Doctus, Tener. Dulcis. Fœlix Prudens.		
Nom.	*us er is* *a is x ns* *um e*	*ior,* *ior,* *ius,*	*mus* *ma* *mum*
Gen.	*i* *æ is* *i*	*ioris*	*mi* *mæ* *mi*
Dat.	*o* *æ i* *o*	*iori*	*mo* *mæ* *mo*
Accuſ.	*um em em em* *am em em em* *um e x ns*	*iorem* *iorem* *ius*	*mum* *mam* *mum*
Voc.	*e,er is* *a is x ns* *um e*	*ior* *ior* *ius*	*me* *ma* *mum*
Ablat.	*a* *â i e* *o i*	*iore* *iori*	*mo* *mâ* *mo*

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

POSITIVUS.		COMP.	SUPER.
	Docti. Teneri. Dulces. Felices. Prudentes		
Nom.	i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma
Gen.	orum arum orum } ium	iorum	morum marum morum
Dat.	is ibus	ioribus	mis
Accuſ.	os es as es a ia	iores iores iora	mos mas ma
Voc.	i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma
Ablat.	is ibus	ioribus	mis

Pro-

PRonomen eſt pars orationis, quâ in demonſtranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina ſunt quindecim; Ego tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Quibus addi poſſunt & ſua compoſita: ut Egomet, tute, idem, & ſimilia: ut etiam, qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidentia pronomini.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Perſona, Figura.

Pronominum ſpecies.

Species pronominum eſt duplex; Primitiva & Derivativa.

Primitiva.

Ad Primitiva ſpectant iſta; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Ex Primitivis alia ſunt Demonſtrativa, alia Relativa.

Demonſtrativa.

Demonſtrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirum, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Relativa.

Relativa autem ſunt, Ille, ipſe, iſte, hic, is, idem, qui.

Derivativa.

Derivativa ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Derivativorum alia ſunt Poſſeſſiva, alia Gentilia.

Poſſeſſiva.

Poſſeſſiva ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter.

Gentilia.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & ſectas ſignificent: ut, noſtras, veſtras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus in pronomin.

Numerus pronominum duplex eſt; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Caſus in pronom.

Caſus autem ſunt ſex, quemadmodum in nomine; vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noſter, noſtras. *Martialis* tamen pronomini *ipſe* vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, ſummique Tonantis,
A te Junо petat ceſton, & ipſa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera pronominum. Genera ſunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut Ego, tu, ſui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Pronominum declinatio prima. Declinationes pronominum ſunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo Mei, tui, & ſui, quod recto caret in utroque numero.

Secunda. Genitivus ſecundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ ſunt ille, ipſe, iſte: genitivo Illius, ipſius, iſtius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Tertia. Genitivus tertiæ Declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus ſortis ſunt,

Nominativo.	Meus, mea, meum,	Genitivo.	Mei, meæ, mei.
	Tuus, tua, tuum,		Tui, tuæ, tui.
	Suus, ſua, ſuum,		Sui, ſuæ, ſui.
	Noſter, noſtra, noſtrũ		Noſtri, noſtræ, noſtri
	Veſter, veſtra, veſtrũ,		Veſtri, veſtræ, veſtri.

Quarta. Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine, ſunt,

Noſtras,	Genitivo	Noſtrâtis.
Veſtras,		Veſtrâtis.
Gujas,		Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Perſonæ pronominum. Perſonæ pronom. ſunt tres, Prima, Secunda, Tertia. ut Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura. Figura eſt duplex: Simplex ut Ego; Compoſita, ut Egomet.

Pronom. compoſitio. Pronomina inter ſe componuntur: ut, Egoipſe, tuipſe, ſuiipſius, meiipſius.

Nom.

Nom.	Accus.	Ablat.	
Istic,	istunc,	isto,	1. Inter se.
istæc,	istanc,	istac,	
istoc, *vel* istuc.	istoc, *vel* istuc.	istoc.	

Pluraliter Nominativo & Accusativo Istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut cujusmodi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi. 2. Cum nominibus.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum. 3. Cum præpositionibus.

Componuntur etiam & cum adverbiis: ut, Singular. 4. Cum adverbiis.

Eccum,	ab *Ecce* & *is*	Ellum,	ab *Ecce* & *ille*.
Eccam,		Ellam,	Ut & Idem
Eccos,		Ellos,	quoque, ab *is*
Eccas,		Ellas.	& *eum*

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo, hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, hac cine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum. 5. Cum conjunctione.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*. Cum Syllaba adject.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac semet dicimus. Met.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, &c.

Te adjicitur istis, Tu, ut, tute; te, ut, tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in *s* desinunt; ut, Hujusce, hisce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce. Ce.

Pte apponitur istis ablativis,

Meâ,	ut,	Meapte:
Tuâ,		Tuapte:
Suâ,		Suapte:
Nostrâ,		Nostrapte:
Vestrâ,		Vestrapte.

Pte.

Interdum etiam maſculinis & neutris adjici ſolet: ut; Meopte Marte, tuopte labore, ſuopte jumento, noſtropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis. Quis in compoſitione hiſce particulis poſtponitur.

En,	Ecquis,	Et hæc tam in fœminino	
Ne,	Nequis,	ſingulari, quam in neu-	
Alius, ut	Aliquis,	tro plurali, *quæ* habent,	
Num,	Nunquis,	non *quæ*: ut, Siqua muli-	
Si,	Siquis	er, Nequa flagitia, &c.	

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compoſitione,

Nam,	Quiſnam,	Et hæc ubique (præ-	
Piam,	Quiſpiam,	terquam in ablativo	
Putas, ut	Quiſputas,	ſingulari) *quæ* habent,	
Quam,	Quiſquam,	non *quæ*: ut, Quænam	
Que,	Quiſque.	doctrina? Negotia quæ-	

piam, Optima quæque.

Quis. Quis etiam cum ſeipſo componitur, ut Quiſquis, quod & in hunc modum variatur;

Nominativo Quiſquis, quicquid, Accuſativo Quicquid, Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compoſitione præponitur his particulis.

Dam,	Quidam,	Et hæc ubique (præ-	
Vis,	Quivis,	terquam in ablativo	
Libet, ut	Quilibet,	ſingulari) *quæ* reti-	
Cunq;	Quicunq;	nent, non *quæ*: ut	

Quædam puella, Quæcunque facinora.

¶ DE VERBO.

VErbum eſt pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, eſſe aliquid, agereve, aut pati ſignificat: ut, Sum, exiſto: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum

Verbum dividitur imprimis in perſonale, ut Doceo, & impersonale, ut Oportet.

Perſonale eſt, quod certis perſonis diſtinguitur: ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Verbum Perſonale.

Contra, Impersonale dicitur, quod diverſarum perſonarum vocibus non diſtinguitur nec variatur: ut, Pœnitet, tædet, miſeret, oportet. Verbum Impersonale.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt iſta; Genus, modus, tempus, figura, ſpecies, perſona, numerus, conjugatio.

DE GENERE.

Quinque ſunt verborum genera, { Activum, Passivum, Neutrum, } { Deponens, Commune.

ACTIVUM.

Activum eſt, quod agere ſignificat, & in *o* finitum, paſſivum in *or* formare poteſt: ut Doceo, doceor. Lego, legor. Activum

PASSIVUM.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat, & in *or* finitum, activi formam, *r* dempto, reſumere poteſt: ut, Amor, amo; Afficior, afficio. Paſſivum.

NEUTRUM.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec paſſivam formam integrè induere poteſt: ut, Curro, Ambulo, Jaceo, Sum. Neutrū.

Neutrorum tria ſunt genera.

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, Sum, es, eſt, ſumus, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum quod ipſum per ſe ſenſum abſolvat. Neutrum ſubſtantivum.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actionem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò paſſionem in ipſo completam indicat; ut, palleo, rubeo, albeſco, nigreſco. Neutrum abſolutum.

Tertium genus Neutr. Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis tranſit, ac tertiam perſonam paſſivæ vocis uſurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur
Curro ſtadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ ſimplicia quidem neutra ſunt, compoſita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitum, vel activi ſignificationem habet: ut Loquor verbum: vel neutrius, ut Philoſophor.

COMMUNE.

Commune. Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm paſſivam ſignificationem obtinet: ut Veneror, criminor, conſolor, ſtipulor, ſpeculor, oſculor, adulor, fruſtror, dignor, teſtor, interpretor, amplector, meditor, experior, mentior, multáque id genus alia, quæ paſſim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum ſex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui ſimpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem uſurpatur: ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in æſtu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus. Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, ſed præſens duplex: ut apud Propertium; *Aut ſi es dura, nega; ſin es non dura, venito.* Virg. *Tityre dum redeo (brevis eſt via) paſce capellas;*
Et potum paſtas age Tityre, & inter agendum
Occurſare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur. Tic. *Sed amabò te, nihil incõmodo valetudinis tuæ feceris.* Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum*
Addideris verbum, cœna parata tibi eſt. Quin

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes
Italiam petiêre, luant peccata, nec illos
Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

— eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factáne sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.* Optativus.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est author Linacrus, Præterea notandum est præsens hujus modi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta*; pro *potes expectare. Non expectes, ut statim gratiis agat, qui sanatur invitus*; pro *non debes expectare. Quis enim rem tã veterẽ pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & particulam ἂν exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris fœlix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem Nota.

rem ſemper aliquam conjunctionem annexam habet: ut, *Si venero; Ut taceas; Cùm cœnavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, at citra certam numeri & perſonæ differentiam: ut, *Malim probus eſſe, quàm haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tunc temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil. *Hîc templum Junoni ingens Sidonia Dido Condebat:* Erat enim adhuc in opere.

Perfect. Perfectum, quo præterita abſolutáque ſignificatur actio. Hoc in paſſivis, deponentibus, & communibus duplex eſt, & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proximè præteritum exprimitur: ut, *Pranſus ſum*: Alterum, quo ulterius præteritum indicatur, ut, *Pranſus fui.* Non enim, ſi modò *pranſus ſis, pranſus fui* commodè aptéve dixeris.

Pluſquã perfect. Pluſquam perfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic promiſſivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,

Ovid. *Ibimus ô Nymphæ, monſtrataque ſaxa petemus.*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant, ut, *Videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in ſubjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. *Ero ſecurior dum legam, ſtatimq; timebo cùm legero.*

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Facio; Compoſita, ut Caleſacio.

Verba

Verbi compoſita quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt, Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, impleo, compleo, & in genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, impleo, à πλέω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species eſt duplex.

Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio: ut Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur, ut ferveſco. Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ Valla meditativa potiùs, & augmentativa appellat,) in ſco deſinunt: ut, Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem ſignificant, ut Luceſcit, id eſt, *Incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi*, ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitque tuendo*: hoc eſt, *magis magiſque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, hiſco, conticeſco*, id eſt, *Timeo, hio, taceo*.

Frequentativa deſinunt in *to, ſo, xo*, aut *tor*: ut viſito, affecto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, rexo, vexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id eſt, *frequenter dico*; viſo, id eſt, *eo ad videndum*. Frequentativa.

Huc pertinent & illa, vellico, ſodico, albico, & ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent. Apparativa.

Deſiderativa finiunt in *urio*: ut Lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum ſtudium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut Lecturio, id eſt, *Legere cupio*; Cœnaturio, id eſt, *Cupio cœnare*. Deſiderativa.

Diminutiva. Diminutiva, in lo, vel sso, exeunt: ut Sorbillo, cantillo, pitisso, id est, *parum ac modicè sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa. Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hâc formâ non adeò delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcor usi sunt: ut Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ; Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego; pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quamdoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ Gulielmi Lilii de præteritis & supinis regulæ (lucidulæ quidem illæ, compendiosæque, nec sane minùs utiles) pari viditate exhibeantur.

A savi. * y, erit pro versus magis justo una syllaba constat, sed rejicienda cum prima voce sequentis versus, id quod omnium commune est.

CAP. III. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

S in præsenti per sectum formant in avi;
Ut no nas navi, voco vocas vocavi.
Deme lavo lavi, juvo juvi, nexóque nexui;
Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbū
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui
Sic dum quod domui, tono quod tonui, sono verbum dat.
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat.
Atque cubo cubui, vaco hæc formantur in avi,
Do das ritè dedi, sto stas formare steti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES *in præsenti perfectum format ui dans* Es ui.
Ut nigreo, nigres, nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo, sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo, vult luxi; sedeo sedi, videòque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet audeo & ausi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spopondi, tondeo vultque tetondi.
L vel R ante geo *si stet, geo vertitur in si;* Geo.
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi; dat quoque mulxi.
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo flesi flevi, leo les levi, indèque natum
Deleo delevi; pleo ples plevi, neo nevi:
A maneo manси formatur torqueo torsi,
Hæreo vult hæsi. Veo sit vi; ut ferveo fervi, Veo.
Viveo, & indè satum pascit conniveo nivi,
Et nixi, cieo civi, vieòque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hîc manifestum.
Bo sit bi, ut lambo lambi, scribo excipe scripsi, Bo.
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.
Co sit ci, *ut vinco vici: vult parco peperci* Co.
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do sit di, *ut mando mandi: sed scindo scidi dat,* Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Tunde cado cecidi, pro verbero cado cecîdi.
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi: Cedo.
Vado, rado, lædo ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.

Go

Go. Go fit xi, ut jungo junxi: sed r ante go vult fi;
Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugique:
Dat frango fregi, cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.

Ho. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi.

Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et sallo sine p; nam falli format utrumque:
Dat vello velli, vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, cecidi; pello pepulique.

Mo. Mo fit ui, vomo seu vomui: sed emo facit emi,
Como petit compsi, promo prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No. No fit vi, sino ceu sivi: temno excipe tempsi;
Dat sterno stravi, sperno sprevi: lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dant.

Po. Po fit psi, ut scalpo scalpsi; rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.

Quo. Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi.

Ro. Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, sevi,
Quod serui melius dat mutans significatum:
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
Quæro quæsivi, tero trivi, curro cucurri.

So. So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso,
Formabit sivi: Sed tolle capesso capessi,
Quodque capessivi facit, atque facesso facessi.
Sic viso visi: sed pinso pinsui habebit.

Sco. Sco fit vi, ut pasco pavi: vult posco popoposci,
Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To. To fit ti, ut verto verti: sed sisto notetur
Pro facio stare activum, nam jure stiti dat.
Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
Sterto stertui habet, meto messui: ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habetque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo

Vo *fit* vi, *ut volvo volvi : vivo excipe vixi.* Vo.
Nexo ut nexui habet, ſic texo texui habebit. Xo.
Fit cio ci : *ut facio feci, jacio quoque jeci ;* Cio.
Antiquum lacio lexi, ſpecio quoque ſpexi.
Fit dio di, *ut fodio fodi.* Gio, *ceu fugio* gi. Dio, Gio
Fit pio pi, *ut capio cepi : cupio excipe pivi,* Pio.
Et rapio rapui, ſapio ſapui atque ſapivi.
Fit rio ri, *ut pario peperi.* Tio iii *geminans* ſ. Rio.
Ut quatio quaſſi, quod vix reperitur in uſu. Tio.
Denique uo *fit* ui, *ut ſtatuo ſtatui : pluo pluvi* Uo.
Format, ſive plui ; ſtruo ſed ſtruxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

QUarta *dat* is ivi, *ut monſtrat ſcio ſcii tibi ſcivi :* Is, ivi.
Excipias venio dans veni, cambio campſi, Excipe venio, cambio, &c.
Raucio rauſi, fartio farſi, ſartio ſarſi,
Sepio ſepſi, ſentio ſenſi, fulcio fulſi,
Haurio item hauſi, ſancio ſanxi, vincio vinxi,
*Pro ſalto ſalio ſalui, & amicio * amicui dat ;* *Pes pro celeuſmaticus.
Parcius utemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, ſanxivi, ſarcivi, atque ſalivi.

De Compoſitorum Verborum Præteritis.

PRæteritum *dat idem ſimplex & compoſitivum,*
Ut docui edocui monſtrat. Sed ſyllaba ſemper,
Quam ſimplex geminat, compoſto non geminatur :
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo ;
Atque, à do, diſco, ſto, poſco, rite creatis.
A plico compoſitum cum ſub, vel nomine, ut iſta, Plico.
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi :
Applico, complico, replico & explico, ui *vel in* avi.
Quamvis vult oleo ſimplex olui, tamen inde Oleo.
Quodvis compoſitum melius formabit olevi :
Simplicis at formam redolet ſequitur, ſuboletque.
Compoſita à pungo formabunt omnia punxi. Pungo.

Vult

Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.
Do. *Natum à do, quando eſt inflexio tertia ut addo,*
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: *at unum*
Sco. *Abſcondo abſcondi. Natum à ſto ſtas* ſtiti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in *E.*

VErba hæc ſimplicia præſentis, præteritique,
Si componantur, vocalem primam in e *mutant:*
Damno, lacto, ſacro, fallo, arceo, tracto, fatiſcor,
Partio, carpo, patro, ſcando ſpargo: parióque,
Pario. *Cujus nata* peri *duo comperit & reperit dant:*
Cætera ſed perui; *velut hæc, aperire, operire.*
Paſco. *A paſco pavi: tantùm compoſita notentur*
Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui *habere:*
Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam vocalem in I.

HÆc, * *habeo, lateo, ſalio, ſtatuo, cado, lædo,*
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo, cecidi.
Tango, egeo, teneo, taceo, ſapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in i *mutant:*
Ut rapio rapui, eripio eripui: à cano natum,
Præteritum per ui, *ceu concino concinui dat.*
Placeo. *A placeo ſic diſpliceo; ſed ſimplicis uſum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant.
Compoſita à pango retinent à quatuor iſta,
Pango. *Depango, oppango, circumpango atque repango.*
Maneo *A maneo manſi,* minui *dant quatuor iſta,*
Præmineo, emineo, cum promineo, immineóque:
Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.
Scalpo, calco, ſalto. *Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto,* a per u *mutant:*
Id tibi demonſtrant exculpo, inculco, reſulto.
Claudo, quatio, lavo. *Compoſita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt* a:
Id docet à claudo, occludo, excludo: à quatióque,
Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

*Poſthabeo ſimplicis formam ſervat.

Mutantia

Mutantia primam vocalem in I, præterquam in præterito.

HÆc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Excipitur Coemo.
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,
Præteriti nunquam, ceu frango refringo refregi:
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque suum simplex perago sequitur, satagóque.
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi: Ago.
A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo Rego.
Surrexi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ.
Nil variat facio, nisi præposito præeunte: Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.
A lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præeunte, Lego.
Præsentis servant vocalem, in i cætera mutant:
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

De simplicium verborum supinis.

NUnc ex præterito discas formare Supinum.
Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit. Bi.
Ci fit ctum; ut vici victum, testatur & ici Ci.
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant s; Di.
Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.
Hic etiam advertas, quòd syllaba prima supinis
Quam vult præteritum geminari, non geminatur:
Idque totondi dans tonsum docet, atque cecîdi
Quod cæsum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi
Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.
Gi fit ctum, ut legi lectum: pegi pepigique Gi.
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li fit ſum; *ut ſalli, ſtans pro ſale condio ſalſum:*
Dat pepuli pulſum, ceculi culſum, atque fefelli
Falſum; dat velli vulſum, tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum, *fiunt; velut hic manifeſtum,*
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri. Ri *fit* ſum, *ut verri verſum: peperi excipe partum.*

Si. Si *fit* ſum, *ut viſi viſum: tamen* ſ *geminato*
Miſi formabit miſſum: fulſi excipe fultum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Uſſi uſtum, geſſi geſtum; torſi duo, tortum
Et torſum, indulſi indultum indulſumque requirit.

Pſi. Pſi *fit* ptum, *ut ſcripſi ſcriptum: campſi excipe campſum.*

Ti. Ti *fit* tum; *à ſto námque ſteti, à ſiſtóque ſtiti fit*
Præterito commune ſtatum, verti excipe verſum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe paſtum;*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum; à ſero ſevi
Formes rite ſatum; livi linique litum dat;
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum;
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venis
Venivi venum, ſepelivi ritè ſepultum.

ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum: excipe quod-* (vis
Verbum in uo, *quia ſemper* ui *formabit in* utum;
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuique
Frictum, miſcui item miſtum, ac amicui dat amictum:*
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuique
Tentum, conſului conſultum, alui alitum alitumque;
Sic ſalui ſaltum, colui occului quoque cultum.
Pinſui habet piſtum, rapui raptum; ſeruique
A ſero vult ſertum, ſic texui habet quoque textum.

*Pes pro celeuſmaticus.

Quædam mutant ui in ſum *Hæc ſed* ui *mutant in* ſum: *nam cenſeo cenſum,*
Cellui habet celſum: meto meſſui habet quoque meſſum;

Nexui

Nexui item nexum, ſic pexui habet quoque pexum:
Dat patui paſſum, carui caſſum caritumque.
Xi ſit tum, *ut vinxi vinctum, quinque abjiciunt* n: Xi.
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque ſupino
Dat pinxi pictum, ſtrinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.*

De Compoſitorum Verborum Supinis.

Compoſitum ut ſimplex formatur quodque ſupinum, Tundo.
Quamvis non eadem ſtet ſemper ſyllaba utrique.
Compoſita à tunſum, demptâ n *tuſum; à ruitum fit,* Ruo.
I mediâ demptâ, rutum; & à ſaltum quoque ſultum. Salio.
A ſero, quando ſatum format, compoſta ſitum dant. Sero.
Hæc, captum, factum, jactum, raptum, a *per* e *mutant;*
Et cantum, partum, ſparſum, carptum, quoque fartum.
Verbum edo compoſitum, non eſtum, ſed facit eſum: Edo.
Unum duntaxat comedo formabit utrumque.
A noſco tantum duo cognitum & agnitum habentur;
Cætera dant notum: nullo eſt jam noſcitum in uſu.

De Præteritis Verborum in *Or*.

Verba in or *admittunt ex poſteriore ſupino*
Præteritum, verſo u *per* us, *&* ſum *conſociato*
Vel fui: *ut à lectu, lectus ſum vel fui. At horum*
Nunc eſt deponens, nunc eſt commune notandum:
Nam labor lapſus, patior dat paſſus, & ejus
Nata: ut compatior compaſſus, perpetiorque Patior.
Formans perpeſſus, fateor quod faſſus, & indè Fateor.
Nata; ut, confiteor confeſſus, diffiteorque
Formans diffeſſus: gradior dat greſſus, & indè Gradior.
Nata; ut digredior digreſſus. Junge fatiſcor
Feſſus ſum, menſus ſum metior, utor & uſus
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orſus,
Nitor niſus vel nixus ſum, ulciſcor & ultus:
Iraſcor ſimul iratus, reor atque ratus ſum,
Obliviſcor vult oblitus ſum: fruor optat

Fructum

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus.
Tuor & Tueor. *Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,*
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum:
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facit expertus: formare paciscor
Apiscor. *Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,*
Quod vetus est verbū, eptus sum: unde adipiscor adeptus.
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum habentibus, *viz.* Activæ & Passivæ vocis.

PRæteritum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Cæno cænavi & cænatus sum tibi format,
* Versus hypermeter. *Juro juravi & juratus, potoque potavi* *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeoque
Dat placui & placitus, suesco suevi atque suetus;
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptaque sum, mereor meritus sum
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditumque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-passivorum præteritis.

* Versus hypermeter. *NEutro-passivum sic præteritum tibi format,*
Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo *
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mæreo sum mœstus: sed Phocæ nomen habetur.

De verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco Erubesco Lucesco. *QUædam præteritum verba accipiunt aliundè:*
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat

Præteri-

Præteritum ejusdem verbi: vult ergò tepesco
A tepeo tepui, ferveſco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concussi; à perentioque
Percussi ferio; à mingo vult meio minxi;
A sedeo sido vult sedi, à suffero tollo
Sustuli; & à fuo sum fui, & à tulo ritè fero tuli;
A sto fisto steti, tantùm pro stare, fumóque
Insanivi, à verbo ejusdem significari.
Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liqueſio, recordor.

Versus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco:
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis;
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, eſurio, quæ præteritum dùo ſervant.

Silveſco. Fruticeſco. Sterileſco. Deſiderativa ut Micturio Scripturio. Iturio. Cæcaturio.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinum,
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quinisco,
Dego, ango, fugo, lingo, ningo, ſatagoque,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtirido,
Flaveo, liveo, lavet, paveo, conniveo, fervet:
A nuo compoſitum, ut renuo, à cado, ut incido; præterea
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſurus:
Reſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calveo,
Et ſterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Compoſita ercitum *habent: Sic à grio, ut ingruo, natum:*
Et quæcunque in ui formantur neutra ſecunda:
Excipio oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, taceóque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque ſupino.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia claudæ quidem remanent, nec versibus aptæ,
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio. Præsens Indicativi, Aio, ais, ait. *Plural.* aiunt. Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plur.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai. Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias, aiat, *Plural.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Ausim. Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, Ausis, ausit. *Plural.* Ausint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. *Plural.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo. Imperat. Cedo; *Plural.* Cedite: id est, *Dic*, vel *porrige*; *Dicite*, vel *porrigite*.

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *essem*, *esses*, *esset*. *Plur.* Forent. Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.

Quæso. Præsens Indicat. Quæso. *Plural.* Quæsumus.

Infit. Infit, sola vox est, *dicit*, seu *dixit* significans. *Plural* Infiunt, id est, *Dicunt*.

Inquio. Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt. Præterperfectum, Inquisti, inquit. Futurum, Inquies, inquiet. Imperat. Inque apud *Terent.* Inquito apud *Plautum*. Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat. Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valete, valetote. Infinit. Valere.

Hæ

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quòd Memini in Imperativo *Sin.* Memento. *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo. Odi, cœpi, memini, novi.

Notabunt præterea pueri, Dor, fùro, for, der, fer à for, simplicia non reperiri:

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

¶ De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd persona careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam quàm passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numeríque singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis. Impersonalia cur sic dicta.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis & passivæ vocis.

Impersonalia activæ vocis.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest: Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & miserescit, miserrum est.

Invenian-tur etiam in usu,

Placitum est,	Placet.
Libitum est,	Licet.
Puditum est,	Pudet.
Licitum est,	Libet.
Pigitum est,	Piget.

Præterit. à

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur. Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proined quia parum videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia pro-

piú

Impersonalia vocis activæ.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia

Est,	Accidit,		
Interest,	Contingit,	Vacat,	Juvat,
Refert,	Evenit,	Præstat,	Constat,
Placet,	Expedit,	Restat,	Conducit,
Libet,	Liquet,	Decet,	Miseret,
Pœnitet,	Licet,	Oportet,	Piget,
Tædet,	Solet,	Potest,	Pudet.

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest; Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu,

Placitum est,	Placet.
Libitum est,	Licet.
Puditum est,	Pudet.
Licitum est,	Libet.
Pigitum est,	Piget.

Præterit. à

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, Curritur, turbatur.

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proined quia parum videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia propiú

prius pertinuerit. hîc in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, ferè reponendum.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. { *Di*, Genitivi casus. / *Do*, Dativi & Ablativi. / *Dum*, Nominativi & Accusat. } Terminationes Gerundii.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licèt interdum etiam passivè significent. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, *ut erudiretur*. *Utrique videndo Fœmina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

Supina quoq; meritò participialia verba dicuntur, omniáq; cum gerundii vocibus communia habent, Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem ferè activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè. Supina.

¶ DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus & declinationem, à Verbo, tempora & significationes; ab utroque numerum & figuram accipit. Participium.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem { Casus, Genus, Declinatio, Tempus } { Significatio, Numerus, Figura }. Accidentia participio.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hîc animadvertendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora particip. Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens. Præsens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Nota. Cæterùm iens, participium ab Eo, simplex rariùs legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia; ut Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum. Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus. Visus. Nexus. }

Futurum Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activæ ut-plurimùm significationis, aut neutralis, ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa. Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

Participia in dus. A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio passiva. Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur, ut, *Aratur terra*, hinc *arata & aranda terra*.

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem ſuorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor. Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, Utendus, Obliviſcendus,
Loquendus, Patiendus, & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc paſſivè ſignificant: ut, Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*
Terent. *Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.*
Virgil. — *mentitáque tela Agnoſcunt.*

Communium denique verborum participia ipſorum ſignificationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter pœnitens, decens, libens, pertęſus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis ſuis deducuntur, Pariturus, naſciturus, ſonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, noſciturus, moriturus, oriturus, oſurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiã.

Similia participiis ſunt iſta, Tunicatus, togatus, perſonatus, larvatus, & innumera hujus ſortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Eſt & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut legens; Pluralis, ut Legentes. Numerus

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Spirans; Compoſita, ut Reſpirans. Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; Vel cùm alium caſum quàm ſuum verbum regunt: ut, Participia ſiunt nomina.

Abundans lactis, Patiens inediæ,
Alieni appetens, Fugitans litium,

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Insans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, Amans, Amantior, Amantissimus. Doctus, Doctior, Doctissimus.

Vel cùm tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abîsti? hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet: id est, *ità affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, vel debet amari. Vita laudata*: id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia præsentis temporis fiunt nomina.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino: ut, Consonans, continens. Modò in neutro: ut contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò fœmininum, modò neutrũ reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverb.

ADverbium est pars orationis non flexa: quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm sis leno. Nimium philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio Accidentia.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In

In loco ſignificant, Hic, illic, iſtic, intus, foris, uſquam, nuſquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, ficubi, inibi, ibidem, inferiùs, ſuperiùs. Loci.

Ad locum reſpiciunt, Huc, illùc, iſtùc, intro, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, ſiquò, eò, eodèm, quolibet, quovis, quocunquè, foras, horſum, aliorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum, ſurſum, deorſum, utroquè, neutrò, quoquoverſum. Ad locũ ſignificantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, indè, undè, aliunde, alicunde, ſicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, ſupernè, infernè, cœlitus, funditus. A loco ſignificantia.

Deniq; per locum, innuunt, Hàc, illàc, iſtàc, quacunquè, eà, eadèm, alià, aliquà, ſiquà, nequà, quaquá. Per locũ ſignificantia.

Adverbia temporis ſunt, Dum, quum quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, uſque, quouſque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, manè, veſperi, nudiuſtertius, nudiuſquartus, nudiuſquintus, nudiuſſextus, &c. Diu, noctù, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantiſper, pauliſper, parumper, ſæpe, rarò, ſubinde, identidem, plerumq;, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in-diès, in-horàs, ut primùm, quum-primùm, ſimulac, ſimulatque. Temporis adverbia.

Uſque temporis & loci adverbium eſt: ut, *Uſque ſub obſcurum noctis. Ab Æthiopia eſt uſque hæc.* Eſt & ubi pro ſemper, aut continuè ponitur: ut *Uſque metu micuêre ſinus.* Uſque.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, vigeſies, vel vicies, trigeſies, vel tricies, quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, centies, millies, infinities. Numeri.

Ordinis ſunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, noviſſimò, imprimis, poſtremò, primùm, jamprimum, denique, demum, tandem, ad-ſummùm. Ordinis.

Adver-

Interrogandi. Adverbia Interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid ita, quò, unde, quantùm?

Vocandi. Vocandi sunt, Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.

Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & similia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.

Iurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius. Pol, ædepol, Castòr, ecastor.

Hortandi. Hortandi: ut, Age, sodes, sultis, amabò, agedum, ehodum, eia, agité.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Ne, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.

Excludendi. Excludendi: Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solùm, duntaxat, demum.

Congregandi, Segregandi. Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.

Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.

Diversitatis. Diversitatis: ut, Aliter, secus.

Eligendi. Eligendi: ut, Potiùs, potissimùm, imò, satiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valde, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.

Remittendi. Remittendi, ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licèt, estò, demùs, sit-ita, sit-sanè.

Negatæ solitudinis. Negatæ solitudinis: ut, Non solùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, summum, ad-summum, & similia,

Comparandi. Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè.

Rei

Rei non peractæ: ut, Ferme, fere, prope, propemodum, tantùm, tantùm non, modò non. Rei non peractæ.

Demonstrandi: ut, En, ecce, sic, ut cùm dicimus, *Sic scribito.* Demonstrandi.

Explanandi, ut, Id est, hoc est, quasi dicas, putà, ut puta, utpote. Explanandi.

Dubitandi: ut, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse. Dubitandi.

Eventus: ut, Fortè, casù, forte-fortunà. Eventus.

Similitudinis: ut, Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti. Similitudinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut, Doctè, doctius illo, doctissimè omnium: similiter Bene, melius optimè, Malè, pejùs, pessimè: etiam Sæpè, sæpius, sæpissime: Nuper, nuperrimè, & similia. Comparatio.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se originem habet; ut *Heri, cras.* Species adverbiorum.

Derivativa est eorù, quæ nata sunt aliunde: ut *Furtim, à furor; Strictim, à stringo; Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recens, pro recenter: Torvùm, pro torvè. Nomina fiunt adverb.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut Prudenter; Composita, ut Imprudenter.

¶ DE CONJUNCTIONE.

COnjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo. Accidentia Conjunct.

FIGURA.

FIGURA.

Figura. Figura eſt duplex: Simplex, ut nam: Compoſita, ut namque.

POTESTAS.

Poteſtas. Poteſtas, id eſt, ſignificatio, eſt varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ ſunt: ut Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cùm, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc ſpectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suſpenſivæ. Hæ quatuor ſequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, Suſpenſivæ etiam vocantur, quòd aliud ſemper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec ſapit iſta, nec ſentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, ſeu, ſive.

At iſtæ, cùm geminantur, Suſpenſivæ etiam vocantur: ut, *Vel ſcribit, vel dictat.*

Diſcretivæ. Aliæ Diſcretivæ: ut, Sed, ſed-enim, at, aſt, atqui, quidem, atque, quoque, ſcilicet, cæterùm, verò, enim-verò, quòd ſi, verum, porrò, quin.

Rational. ſeu Illativæ. Aliæ Rationales, ſeu Illativæ: ut, Ergò, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rèm, ea-rè: Cicer. *Ea-rè ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.*

Cauſales. Aliæ Cauſales, id eſt, quæ rationem præcedentis orationis inſerunt: ut, Nam, namque enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, ſiquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, *& pro* quia, ut Virgil. *Audieras & fama fuit: pro* nam, *vel* quia fuit: quò *pro* quia, ut Cicer. *Non quò quicquam deſit, ſed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quiſque manere ſuam, pro* nam *vel* quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ ſeu Abſolutivæ: ut, Uti, quò *pro* ut.

Nè

Ne & ut, pro *ne non*: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Ne, pro *ut non*: Cicero. *Opera datur, judicia ne fiant.*

Aliæ Continuativæ: ut, si, sin, ni, nisi. Continuat.

Aliæ Dubitativæ: ut, Ne, an, anne, num, numquid, utrùm, necne. Dubitat.

Aliæ Adversativæ: ut, Etsi, quanquam, quamvis, licèt, tametsi: & aliæ id genus. Adversat.

Aliæ Redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, sed tamen, verumtamen. Reddit.

Aliæ Diminutivæ: ut, saltem, at, certè, vel: ut Cic. *Ne vel latum digitum discesseris.* Diminut.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro Quàm accipiuntur. Elect.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim verò, sed enim, enim pro *certè*. Expletiv.

Virgil. *Nam quis tè, juvenum confidentissime, nostrum*
Fussit adire domos? Ter. *At enim non sinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut Cum, quoties casui jungitur, præpositio est. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbiis discernuntur, ut quàm sæpissime confundantur: ut, Quando, proinde, & similia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe. Ordo conjunct.

Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur. Præpositiv.

Subjunctivus: earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant. Subjunct.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi solent, Nam, quare, at, ast, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi. Præpositiv.

Sub-

Subjunctivæ quæ Encliticæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem quoque, autem, verò, enim.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut Horat. *Iudeve qui nescit, campestribus abstinet armis;*
Indoctusque pilæ, discive, trochive quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquàm, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adultum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum.	ut	Quibuscum.
Tenus.		Pube tenus.
Versus.		Angliam versus.
Usque		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterùm in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atq; scribendi usu discenda est. Exempli causâ.

Secundum.

Secundum, Aliud significat cùm dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem*, Aliud verò hîc *Secundum Deū parentes amandi sunt*, id est, *proximè post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem fati mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*

Præpo-

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur.

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia fa-*

Ante. Horat. —— *dicique beatus* (*cti.*

Ante obitum nemo, supremáque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Tamesim sita est Ætonia.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. } *Quos ultra citráque nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & in-*

Fortunam debet quisque manere suam, (*tra*

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus* Cicero.

Circum. locale est: ut *Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum significat, ut

Circiter horam decimam.

Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremaq; labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam, face-*

Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur.* (*rem.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, ne præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primum est,*

Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cœlum, non animum mutant, qui trans ma-*

re currunt.

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus, *Ab alio expectes alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.*

Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fama lucrum.*

Clàm. *Clam patre.* Et Plautus. *Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio dejiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus, *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem, *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capuloque tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt sed diversâ fere significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum:* sine motu.

Ovidius. *Inq. domos superas scandere cura fuit:* motum quodammodo innuit.

Sub. Vir. *Sub lucē exportant calathis:* paulo ante lucem. Idem, — *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terrā.* Virg. *Densa subter testudine vasis.*

Præpositiones nunquam extra compositionem repertæ.

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Am,		Ambio:	Re,		Recipio,
Di,	ut	Diduco:	Se,	ut	Sepono,
Dis,		Distraho:	Con,		Condono.

Con-

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, Cõagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio est pars orationis, quæ sub incondità voce subitò prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis, ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis, ut, Heu, hoi, hei, ô, âh. Terent. *Ihtrô, hoi, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis, ut, Hei, attat. Terent. *Hei, vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ, nova figura oris.*

Vitantis: ut, Apage, Apagésis. Terent. *Apagísis, egon' formidolosus?*

Laudantis: ut Euge. Mar. *Citò, nequitèr, euge beate.*

Vocantis: ut, Eho, ho, io. Terent. *Oh, qui vocâris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, Attat, Ter. *Attat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas.* Seneca. *Oh paupertas felix!*

Imprecantis: ut, Malùm, væ malùm. Ter. *Quid hoc (malùm) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, defessa jam miserâ sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Navibus (infandum) amissis.* Cicer. *Sed amabo te cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur.

Aliæ partes sunt interjectiones.

Atque hæc quidem de octo orationis partiũ Etymologiâ, quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sunt pueris, tantisper dũ ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferulâ defungũtur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamẽ allubescit quicquam his altiùs exactiúsque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaq; opera relegandum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiámque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus earúmque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexióque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantiæ Grammaticæ.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structurâ singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

¶ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum personale cohæret cum nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera [a] est ad bonos mores [a] via.
Fortuna nunquam perpetuo [b] est bona.

Nomi-

Syntaxis

Regulat appositas Syntaxis congrua voces:
Pars est Concordantia; pars q^{3} Regentia Vocum.

Dicta triplex, cum sit tantum Concordia duplex:
Et Verbum Substantivo unit, et Adjectivum.

Sic Regimen pariter duplex; Casûs q^{3}, Modi q^{3} est.

Nec solo Partes, sed Particulæ quoque præstant
Officium Concordandi, Officium q^{3} Regendi.

Concordantia

Verbum, persona et Numero, cum nomine recto
Concordat:

Prima solet persona, secundaq; sæpe sileri; et
Tertia, si repetenda sit; articulusve sequatur;
Aut si vox facile in verbi sit cognita sensu;
Nempe Homines: Verbumq; silet sic Substantivum.

Vult Modus Infinitus in Ut causale resolvi,
Inque Quod Ostensivum; fit Modus & Infinitus.

Nominativus primæ vel secundæ personæ saepissime exprimitur, nisi causa discretionis; ut, [a] *Vos* [b] *damnâstis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratiâ, ut Ter. [a] *Tu* [b] *es patronus*, [a] *tu pater*; *si* [b] *deferis tu, perimus*; quasi dicat, *præcipue, & præ aliis tu patronus es*. Ovid. [a] *Tu dominus*, [a] *Tu vir*, [a] *tu mihi frater* [b] *eris*.

In verbis, quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpe subauditur; ut, Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus; ut Terentius. [b] *Fertur atrocia flagitia designasse*. Ovid. *Teque* [b] *ferunt ira pœnituisse tua*.

Verbum infinitum nominativus sæpe habet.

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed aliquando verbum infinitum; ut Plaut. *Meminisse non* [b] *est meum*: Aliquando oratio aut Ovid. *Adde quod* [a] *ingenuas didicisse fideliter artes* [b] *Emollit mores, nec sinit esse feros*.

Aliquando adverbium cum genitivo; ut, [a] *Partim virorum* [b] *cecidêrunt in bello*. [a] *Partim signorum* [b] *sunt combusta*.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo seculativum ante se statuunt; ut, [a] *Te* [b] *redisse ansolemem audivi*. [a] *Te fabulam* [b] *agere, volo*.

Accusativus ante seculum infinit.

Resolvi potest hic modus, per *quod* & *ut*, ad hunc modum; [a] *Quod tu* [b] *rediisti, lætamur, gavisi sumus*. [a] *Ut tu fabulam* [b] *agas, volo*.

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest; ut, Terent. *Amantium iræ amoris* [a] *redintegratio* [b] *est*. Ovid. *quid enim nisi* [a] *vota* [b] *superfunt?* Idem; *Pectora percussit, pectus quoque* [a] *robora* [b] *fiunt*. Virgilius. *nihil hic nisi* [a] *carmina* [b] *desunt*.

Impersonalia præcedentem nominativum non habent; ut, *Tædet me vitæ. Pertæsum est conjugii*; de quibus suo loco.

Excepta.

Nomen multitudinis ſingulare quandoq; verbo plurali jungitur: ut, [a] *Pars* [b] *abiére.* [a] *Uterque* [b] *deluduntur dolis.*

¶ CONCORDANTIA
Subſtantivi & Adjectivi.

Secunda concordantia.

ADjectivum cum ſubſtantivo genere, numero & caſu conſentit: ut, Juven. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *nigróque ſimillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina ſubſtantivis adnectuntur: ut,

Ovidius. *Donec eris felix multos numerabis amicos;*
Nullus ad [b] *amiſſas ibit amicus* [a] *opes.*

Seneca. *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *mea ſenſerunt; graviora tuli.*

Nota. Aliquando oratio ſupplet locum ſubſtantivi: ut, [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam proficiſci.*

¶ CONCORDANTIA
Relativi & Antecedentis.

Tertia concordantia.

RElativum cum antecedente concordat genere, numero, & perſonâ: ut, —— [a] *vir bonus eſt quis?* [b] *Qui conſulta patrum,* [b] *qui leges juráque ſervat.*

Nota. Nec unica vox ſolùm, ſed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. [a] *In tempore ad eam veni* [b] *quod omnium rerum eſt primum.*

Relativum inter duo antecedentia diverſorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius Maximus. *Senatus aſſiduam ſtationem eo* [a] *loci peragebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur.*
Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Saliam vocant.*
Cicer. *Propius à terra Jovis* [a] *ſtella fertur* [b] *quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum poſteriore: ut, *Homines tuentur illum globum,* [b] *quæ* [a] *terra dicitur.*
Eſt locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*
In coitu Lunæ, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Ali-

Concordantia

Concordat genere et Numero, casu q cohæret
Cum substantivo Adjectivum; uti mobile fixo.
Nec vinclum concors Vocum interruptio solvit.

Neutrum Adjectivum; Sermonis clausula; vel vox
Technica; flecti et nescia; vel Modus Infinitus;
Vim Substantivi similem consciscit, et Usum.
Masculeum vel Fœmineum sine Substantivo
Sæpius occurrunt, supplente vocabula sensu.

Persona et genere Articulus, numeroq Relatus
Cum Substantivo concordat, clausula quod dat
Antecedens; quo sit casu, at sua clausula monstrat:
Vel Verbo est Rectus, regitur be a voce propinquâ
Post positum ligat Articulus sibi Substantivum.
Hic, propius notat; Ille, finis, distantius.

Verbum aliquod quoties Adjectivumve locetur
Inter Substantiva, quibus humerusve genusve
Diversum est; recte utrumvis concordat utrivis.

Nomina si duo concurrunt in dispare sensu
Posterius solet in Casu servire secundo

Subsequitur duplex Genitivus, duplice sensu.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas,* [b] *qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid.—— [a] *nostros vidisti* [b] *flentis ocellos.*

Casus relativi.

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boët. *Felix,* [a] *qui* [b] *potuit boni Fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio,* [b] *quod mora* [a] *tardat, abest.* Virg. [b] *Cujus* [a] *numen adoro.* [b] *Quorum* [a] *optimum ego habeo.* [b] *Cui* [a] *similem non vidi.* [b] *Quo* [a] *dignum te judicavi.* [b] *Quo* [a] *melius nemo scribit.* [b] *Quem* [a] *videndo obstupuit. Lego Virgilium, præ* [b] *quo cæteri* [a] *poeta sordent.*

Substantivorum constructio.

Genitivus substantivi.

QUum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut Juv. *Crescit* [a] *amor* [b] *nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex* [a] *pater* [b] *patriæ.* [a] *Arma* [b] *Achillis.* [a] *Cultor* [b] *agri.*

Variatio substantivi in adjectivum possessivum.

Proinde hic genitivus sæpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, [b] *Patris* [a] *domus,* [b] *Paterna* [a] *domus.* [b] *Heri* [a] *filius,* [b] *Herilis* [a] *filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. [b] *Urbi* [a] *pater est,* [b] *urbique* [a] *maritus.* [a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *pater.*

EXCEPTIO.

Appositio.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur* [a] *opes* [b] *irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absq; substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, [a] *Paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis.* Catul. *Non videmus* [a] *id* [b] *mantica, quod in tergo est.*

Juvenal. [a] *Quantum quisque suâ [b] nummorum servat in arcâ, [a] Tantum habet & [b] fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantùm, nempe priore substantivo per Ellipsin subaudito, ut in hujusmodi locutionibus;

Terentius. *Ubi ad [a] Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad [b] Vestæ:* Utrobique subauditur [a] *templum.* Virg. [b] *Hectoris Andromache:* subauditur [a] *uxor.* Idem; *Deiphobe [b] Glauci:* subauditur [a] *filia.* Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam:* subaudi [a] *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo; ut, [a] *Vir [b] nullâ fide.* Ovid. [b] *Ingenui vultûs [a] puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. [b] *Authoritate tuâ nobis [a] opus est.* Gellius. *Pecuniam [b] quâ sibi nihil esset [a] usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus adjectivè.

Opus autem adjectivè pro necessarius quandoque poni videtur, variéque construitur; ut,

Cicero. *Dies [b] nobis & author [a] opus est.*

Idē. *Dicis nummos [b] mihi [a] opus esse ad apparatū triumphi.*

Terentius. *Alia [b] quæ [a] opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, [b] tibi multum [a] opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivorum constructio.

ADjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt; ut.

Plinius. *Est natura hominum [b] novitatis [a] avida.*

Virg. *Mens [b] futuri [a] præscia.* Idē. [a] *Memor esto brevis [b] ævi.*

Iter. [a] *Imperitos [b] rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum [b] animi [a] dubius, sed [a] devius [b] æqui.*

Cicero. *Græcarum [b] literarum [a] rudis.*

Adjectiva

Laus vult et vituperium se jungere sexto;
Communi tamen ambo solent gaudere secundo.

Casum opus ac usus sextum sibi jungere gaudent

Gignendi inducunt casum Adjectiva timoris,
Notitiæ, et desiderij, et queis cura notatur
In-que-nocentia, parsi-que-monia, queisve potestas
Queisve memoria: quoq his sunt contraria dictis.

Adjectivum et in ax: partitiveq recepta
Nomina, uti numerale; gradus duo com-que-parandi.

Substantiva rei ejusdem; et Vox quæ rogat, et quæ
Respondet, pariter casu nectuntur in Uno
Mutat responsi interdum altera regula casum.

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum fe- Verbalia
runtur; ut, [a] *Audax* [b] *ingenii*. Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum*. in ax.
Sen. *Virtus est* [b] *vitiorum* [a] *fugax*. Hor. [b] *Utilium* [a] *fugax*.
Idem; [b] *Propositi* [a] *tenax*. Virg. *Tam* [b] *fidi pravique tenax, quam nuncia veri*. Plaut; [b] *Pecuniarum* [a] *petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu verò crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent; ut Cicero. *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippũ, idq; Athenis, abũdare oportet præceptis institutisq; philosophiæ, propter summam & doctoris authoritatem & urbis; [b] quorum* [a] *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis*.

[a] *Utrum* [b] *horum mavis accipe*.

Ovid. [a] *Quisquis fuit ille* [b] *Deorum*.

Terent. *An* [a] *quisquam* [b] *hominum est æquè miser, ut ego?*

Virgilius--[b] *divûm promittere* [a] *nemo Auderet*.

[a] *Tres* [b] *fratrum*. [a] *Quatuor* [b] *judicum*. [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum constat*.

[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus*.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione; ut, [a] *Primus* [b] *ab Hercule*. [a] *Tertius* [b] *ab Æneâ*.

In alio verò sensu dativum; ut Virg.--[b] *Nulli pietate* [a] *secundus*.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter, ante; ut Ovid. *Est deus* [b] *è vobis* [a] *alter*.

Idem; [a] *Solus* [b] *de superis*. Virg. [a] *Primus* [b] *inter omnes*.

Idẽ; [a] *Primus ibi* [b] *ante omnes, magnâ comitante caterva*,

Laocoon ardens summâ decurrit ab arce,

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem ca- Interro-
sus & temporis erunt; ut [a] *Quarum rerum nulla est satietas?* [b] *Divitiarum. Quid rerum nunc* [a] *geritur in Anglia?* gativ.
[b] *Consulitur de religione*.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jum: ut [a] *Cujum pecus?* [b] *Laniorum.* Aut per dictionem variæ Syntaxeos: ut, [a] *Furtine accusas, an homicidii?* [b] *Utroque.*

Fallit denique cùm per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, [a] *Cujus est hic codex?* [b] *Meus.* Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativa, & superlativa.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, [b] *Manuum* [a] *fortior est dextra.* [b] *Digitorum medius est* [a] *longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cùm per E, ex, aut inter exponuntur: ut, *Virgilius* [b] *Poetarum* [a] *doctissimus*: id est, [b] *ex poetis*, vel [b] *inter poetas.*

Comparativorum Const.

Comparativa cùm exponuntur per *quàm* ablativum adsciscunt: ut, Horat. [a] *Vilius argentum est* [b] *auro*, [b] *virtutibus aurum*, id est, *quàm aurum, quàm virtutes.* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat; ut,

Cicer. [b] *Quanto* [a] *doctior es*, [b] *tanto te geras* [a] *submissiùs.*

Tanto, quanto, multo, longè ætate, natu, utrique gradui, apponuntur; ut Catul. [b] *Tanto tu* [a] *pessimus omnium poeta*, [b] *Quanto tu* [a] *optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturnæ lucubrationes* [b] *longè* [a] *periculosissimæ habentur.* [b] *Longè cæteris* [a] *peritior es, sed non* [b] *multo* [a] *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* [b] *tanto* [a] *conspectius in se crimen habet*, [b] *quanto* [a] *major, qui peccat habetur.* [a] *Major & maximus* [b] *ætate.* [a] *Major & maximus* [b] *natu.*

DATIVUS.

Commodum incommodum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt; ut Virgilius, *Sis* [a] *bonus, O,* [a] *felixq;* [b] *tuis.*

Martial. *Turba* [a] *gravis* [b] *paci placideq;* [a] *inimica* [b] *quieti.* *Est* [a] *finitimus* [b] *oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* [a] *contrarius* [b] *albo.*

Martial. [a] *Jucundus* [b] *amicis.* [b] *Omnibus* [a] *supplex.*

Horat.

Questio per Cujum, Genitivo solvitur: at si
Facta per Obliquum cujus, meus, et tuus, et quot
Talia, reddunitur vocis, cui propria, casu.

Comparativa simul, dempto quam, tum sibi jungi
Pereupiunt Sextum, modo geminatur et idem.

His, similis, proprius, communis, dissimilisque
Et contrarius, adde Dativum; aliquando Secundum.

Vocibus annectit ratio passiva Dativum
Sic quæ proveniunt a Verbis in -bilis, et -dus.

Quinetiam mensurarei, spatiumve cohæret
In Quarto, aut Sexto casu, interdumque Secundo.

Horat. *Si facis ut* [b] *patriæ sit* [a] *idoneus,* [a] *utilis* [b] *agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut Contubernalis, commilito, conservus, cognatus, &c. Composita cum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitivo gaudent; ut, Varia constructio.

Lucanus. *Quem metuis,* [a] *par* [b] *hujus erat,*

Terentius. *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum* [a] *affines esse* [b] *rerum quas fert adolescentia.*

Idem. [b] *Domini* [a] *similis es.* Anson. *Mens* [a] *conscia* [b] *recti.*

Virgilius. *Præterea regina* [b] *tui* [a] *fidissima, dextrâ*
Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut Cicero. [a] *Commune* [b] *animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* [b] *omnibus* [a] *communis. Hoc* [b] *mihi tecum* [a] *commune est.* Communis, alienus, immunis, variis casib. serv.

Salust. *Non* [a] *aliena* [b] *consilii.* Sen. [a] *Alienus* [b] *ambitioni.*

Cicero. *Non* [a] *alienus* [b] *à Scævolæ studiis.*

Ovid. *Vobis* [a] *immunibus hujus Esse* [b] *mali dabitur.*

Plinius. *Capricornus* [b] *omnibus* [a] *immunis est.*

[a] *Immunes* [b] *abillis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut Cic. [a] *Natus* [b] *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu potiùs participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut Mar. *O* [b] *mihi post nullos Juli* [a] *memorande sodales.* Statius.— *nulli penetrabilis* [b] *astro Lucus erat.* In bilis & dus.

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, *Gnomon septem* [b] *pedes* [a] *longus, umbram non amplius quatuor* [b] *pedes* [a] *longam reddit.* Magnit. mensura.

Interdum & in Ablativo: ut

Columella. *Fons latus* [b] *pedibus tribus,* [a] *altus* [b] *triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo; ut Columel. *In morem horti areas, [a]latas [b] pedum denûm, [a]longas [b] pedum quinquagenûm facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia.

Adjectiva, quæ ad copiam egestatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent; ut Plaut. *Amor & [b]melle & felle est [a]fœcundissimus.* Horat. *[a]Dives [b]agris, [a]dives positis in fœnore [b]nummis.* Virgilius. *At fessæ multâ referunt se nocte minores, Crura [b]thymo [a]plena.*

Idem; *Quæ regio in terris nostri non [a]plena [b]laboris?*

Idem; *[a]Dives [b]opum, [a]dives pictai [b]vestis, & auri.*

Persius. *O curvæ in terras animæ, & [b]cœlestium [a]inanes!*

[a]Expers [b]fraudis. [b]Gratiâ [a]beatus.

Diversitas.

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subjiciunt; ut, Virg. *[a]Alter [b]ab illo. [a]Aliud [b]ab hoc. [a]Diversus [b]ab isto.*

Nonnunquam etiam dativum; ut, *[b]Huic [a]diversum.*

Causa.

Adjectiva regunt ablativum significantem causam; ut, *[a]Pallidus [b]irâ. [a]Incurvus [b]senectue. [a]Livida [b]armis brachia. [a]Trepidus [b]morte futurâ.*

Modus rei.

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo; ut, *Facies miris [b]modis [a]pallida. Nomine [a]Grammaticus, [b]re [a]barbarus.*

Cicero. *Sum tibi [b]natura [a]parens, [a]præceptor [b]consiliis.*

Virgilius. *[a]Trojanus [b]origine Cæsar. [b]Spe [a]dives, [b]re [a]pauper. [a]Syrus [b]natione.*

Dignus, &c.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt; ut, Terent. *[a]Dignus es [b]odio. Qui filium haberem tali [b]ingenio [a]præditum.* Virg. *Atque [b]oculis [a]cæti fodere cubilia talpæ.* Idem; *[b]Sorte tuâ [a]contentus abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut Ovid. *Militia est [b]operis altera [a]ligna tui.*

Virgilius. *Descendam magnorum haudquaquam [a]indignus [b]avorum.*

¶ PRO-

Dignus, et indignus, captusque, adsciscere sectum
Præcipue cupiunt, non aversata secundum.

Derivativa regunt quos primitiva regebant
Casus, qualicunque profecta ab origine Vocum.
Periphrasis regit et Casum, quem Dictio simplex.

In Possessivis sua Primitiva latescunt
Sæpius, Adjectiva quibus collata ligantur.

¶ Pronominum Conſtructio.

MEi, tui, ſui, noſtri, veſtri, genitivi primitivorum ponuntur cùm paſſio ſignificatur: ut, Primitiva.

Languet [a] *deſiderio* [b] *tui.*

Ovi. [a] *Parſq; tui latitat corpore clauſa meo.* [a] *Imago* [b] *noſtri*

Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, adjiciuntur cum actio vel poſſeſſio rei denotatur: ut, *Favet* [a] *deſiderio* [b] *tuo.* [a] *Imago* [b] *noſtra*, id eſt, *quam nos poſſidemus.* Derivativa.

Noſtrûm & veſtrum genitivi ſequuntur diſtributiva, partitiva, comparativa, & ſuperlativa; ut; [a] *Unuſquiſque* [b] *veſtrûm.* [a] *Nemo* [b] *noſtrûm. Ne* [a] *cui* [b] *veſtrûm ſit mirum.* [a] *Major* [b] *veſtrûm.* [a] *Maximus natu* [b] *noſtrûm.*

Hæc poſſeſſiva, meus, tuus, ſuus, noſter, & veſter, hos genitivos poſt ſe recipiunt, Ipſius, ſolius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujuſque; & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in poſſeſſivo incluſum referuntur: ut, *Ex* [a] *tuo* [b] *ipſius animo conjecturam feceris.* Poſſeſſiva.

Cic. *Dico* [a] *meâ* [b] *unius operâ Rempublicam eſſe liberatâ.*

Idem; [a] *Meum* [b] *ſolius peccatum corrigi non poteſt,*

Eraſ. [a] *Noſter* [b] *duorûm eventus oſtendat, utra gens ſit melior.*

In [a] *ſua* [b] *cujuſq; laude præſtantior.* [a] *Noſtra* [b] *omnium memoria.*

Brut. ad Cic. [a] *Veſtris* [b] *paucorum reſpondet laudibus.*

Hor. *ſcripta cum* [a] *mea nemo legat, vulgo recitare* [b] *timetis.*

Sui & Suus reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper reflectuntur ad id quod præceſſit in eadem oratione; ut, [a] *Petrus nimium admiratur* [b] *ſe. Parcit erroribus* [b] *ſuis.* Aut annexa per copulam: ut; *Magnopere* [a] *Petrus rogat, nè* [b] *ſe deſeras.* Sui & ſuus reciproca.

Ipſe ex pronominibus ſolum trium perſonarum ſignificationem repræſentat: ut; Ipſe.

[a] *Ipſe* [b] *vidi,* [a] *Ipſe* [b] *videris,* [b] *Ipſe* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter, ac pronominibus adjungitur; ut, [a] *Ipſe* [b] *ego,* [a] *Ipſe* [b] *ille,* [a] *Ipſe* [b] *Hercules.*

Idem, etiam omnibus perſonis jungi poteſt; ut, Idem.

Ego [a] *idem* [b] *adſum.*

Terent.

Terent. [a] *Idem has nuptias* [b] *perge facere.*
Virgil. [a] *Idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, & iste.

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istum æmulum quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic & ille.

Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Col. [a] *Agricolæ contrarium est* [aa] *pastoris propositum:* [b] *ille quam maximè subacto & puro solo gaudet,* [bb] *hic novali graminoso:* [b] *ille fructum è terra sperat,* [bb] *hic è pecore.*

Est tamen, ubi è diverso pronomen *Hic* ad remotius supposituum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nominat utrinque.

VErba substantiva, ut Sum, forem, fio, existo: verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor; & iis similia, ut Scribor, salutor, habeor, existimor: item verba gestus, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, [b] *Deus* [a] *est* [b] *summum bonum.* [b] *Perpusilli* [a] *vocantur* [b] *nani.* [b] *Fides religionis nostræ* [b] *fundamentum* [a] *habetur. Malus* [b] *pastor* [a] *dormit* [b] *supinus.* Lactantius. [b] *Homo* [a] *incedit* [b] *erectus in cœlum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi casu, genere, & numero concordat: ut,

Infiniti verbi constructio.

[a] *Rex* [a] *mandavit* [b] *primus extirpari hæresin.*
[b] *Pii* [a] *orant* [b] *taciti.* [b] *Boni* [a] *discunt* [b] *sedulo.*

Infinitum quoq; utrinque eosdem casus habet, præ-

cipuè

Postpositum ligat Articulus sibi Substantivum.
Hic, propius notat e binis, distantius Ille.

Verba regunt Rectum, Passivo prodita sensu.

Verbum Sum si subnuitur possessio, velsi
Officium, vult sibi casum sociare secundum.

Æstimo, vendo, emo, consto, habeo, similisq farina
Plura, solent casum sibi conciliare secundum
Sapius Adjectivi, sextum Substantivi.

cipuè cum verba optandi, eiſq; ſimilia accedunt: ut [b] *Hypocrita cupit* [a] *videri* [b] *juſtus. Hypocrita cupit* [b] *ſe* [a] *videri* [b] *juſtũ. Malo* [b] *dives* [a] *eſſe quã haberi. Malo* [b] *me* [b] *divitem* [a] *eſſe quàm haberi.* Claud. *Vivitur exiguo melius; natura* [b] *beatis* [b] *Omnibus* [a] *eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.*
Martial. [b] *Nobis non licet* [a] *eſſe tam* [b] *diſertis*, vel *diſertos.*
Terentius. *Expedit* [b] *bonas* [a] *eſſe* [b] *vobis.*
Ovidius. *Quo* [b] *mihi commiſſo non licet* [a] *eſſe* [b] *piam.*

Quamvis in his poſtremis exemplis ſubaudiuntur accuſativi ante verba infinita. [b] *Nos* [a] *eſſe* [b] *diſertos.* [b] *Vos* [a] *eſſe* [b] *bonas.* [b] *Me* [a] *eſſe* [b] *piam.*

Genitivus poſt verbum.

SUm genitivum poſtulat, quoties ſignificat poſſeſſionem, aut ad aliquid pertinere: ut — Sum ſignif. poſſ. gen.
Virgilius — *pecus* [a] *eſt* [b] *Melibœi.*
Cicero. [b] *Adoleſcentis* [a] *eſt majores natu revereri.*
Virg. [b] *Regũ* [a] *eſt Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, humanum, helluinum, & ſimilia: ut *Non* [a] *eſt* [b] *meum contra authoritatem Senatûs dicere.*
Terent. *Eia haud* [b] *veſtrum* [a] *eſt iracundos eſſe.*
[b] *Humanum* [a] *eſt iraſci.*

At hîc ſubintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur: ut Terent. *Tuum* [a] *eſt* [b] *officium has bene ut adſimiles nuptias.*

Verba æſtimandi genitivo gaudent: ut, [b] *Plurimi paſſim* [a] *fit pecunia. Pudor* [b] *parvi* [a] *penditur.* [b] *Nihili*, vel [b] *pro nihilo* [a] *habentur literæ.* Æſtimandi verba gen.
Horat. [b] *Pluris opes nunc* [a] *ſunt, quam priſci temporis annis.*

Æſtimo, vel genitivum, vel ablativum adſciſcit: ut, Valerius Max. *Non* [b] *hujus te* [a] *æſtimo.* [b] *Magno ubique virtus* [a] *æſtimanda eſt.*

Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruncii, his verbis, æſtimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur, ut, *Ego illum* [b] *flocci* [a] *pendo. Nec* [b] *hujus* [a] *facio, qui me* [b] *pili* [a] *æſtimat.*

Singu-

Singularia sunt ista; [b] *Æqui boni* [a] *consulo.* [b] *Æqui boni* [a] *facio*, id est, *in bonam accipio partem.*

Accusandi verba, &c. Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia genitivum postulant, qui crimen significet; ut

Plau. *Qui alterũ* [a] *incusat* [b] *probri, ipsum se intueri oportet.*
Cicero. *Etiam* [b] *sceleris* [a] *condemnat generum suum.*
Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *sceleris* [a] *damnare, Cupido.*
[a] *Admoneto illum pristinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *absolutus est.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione; ut, Cic. *Si in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodem ego te* [b] *crimine.* Gellius. *Uxorem* [b] *de pudicitia graviter* [a] *accusavit.* Cic. *Puxvi est* [b] *de re* [a] *admonendum esse te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur, ut [a] *Accusas furti, an stupri, an* [b] *utroq;? sive* [b] *de utroq;?* [b] *Ambobus*, vel [b] *de ambobus?* [b] *Neutro*, vel [b] *de neutro?* [b] *De plurimis simul* [a] *accusaris.*

Satago, &c. Satago, misereor, miserescо, genitivum admittunt: ut, Terent. *Is* [b] *rerum suarum* [a] *satagit.*
Virgil. ---*oro* [a] *miserere* [b] *laborum*
Tantorum, [a] *miserere* [b] *animi non digna ferentis.*
Statius. *Et* [b] *generis* [a] *miserescе tui.*

Misereor, &c. At misereor & miserescо, rarius cum dativo leguntur: ut Sen. *Huic succurro,* [b] *huic* [a] *misereor.*
Boëtius. *Dilige jure bonos & ab* [a] *miserescе* [b] *malis.*

Reminiscor, &c. Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut accusativum desiderant: ut, *Date* [b] *fidei* [a] *reminiscitur. Proprium est stultitiæ aliorũ vitia cernere,* [a] *oblivisci* [b] *suorũ.* Ter. *Factum ut* [b] *mei, ac hujus* [b] *diei, ac* [b] *loci semper* [a] *memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ curant senes* [a] *meminerũt.* [a] *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis,* [b] *de te, id est, mentionẽ feci*

Potior gen. aut ablat. Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; ut, Plaut. *Romani* [b] *signorum & armorum* [a] *potiti sunt.*
Virg. *Egressi optatæ Troes* [a] *potiuntur* [b] *arenæ.*

Dati-

Junge rei monita Genitivo Verba monendi.

quando genit. subintelligitur fieri ablativ

damnari bonorū vel debiti to have y thing not
wished for at Gods hand, & thereby to be obliged
to pay such taxes as were made in y days
of Dauid. & sonā quā in causā amerit. Si de
bitori ergo debitor damnatur is cast in Iudi
cio dicor. Tributis damnatus ron=
dendo to pay tribute.

Hoc genus accuso, absolvo, damnove, Secundum
Admittunt culpæ, alit pœnæ; generalius et eum
Sit nomen Sceleris, Sexto conceditur uti.

Verba obliviscor, memini, similiq notatu
Cætera, quartum aliquando regunt, aliquando Secundum

Nomen amat, cui nexa relatio sæpe Dativum
Multaq Verba, quibus collatum aliquid vel ademptum
Voces hempe; subest queis significata Voluptas
Utilitas, bonitas, favor, auxilium, unio, queis fi-
-duci a, com-que paratio, et iracundia, pugna,
Imperium, vicinia, et æqui paratio, et apti-
-tudo, declaratio; vel contraria sensu
Quartum pauca; rego, juvo, lædo, offendo, guberno.

Verba dativo hærent sensum referentia dandi; ut
Debeo, solvo: vel dicendi; ut blandior, opto:
Plura notæ alterius, ratio quæ monstrat et Usus.

Nonnunquam alterno ludit constructio casu:
Sumit enim Quarto persona res sibi sextum;
Cumque rei Quarto Recipit persona Dativum:
Utpote, dono tibi munus; te munere dono.

Dativus poſt verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunq; modo acquiritur, ut Plaut. [b] *Mihi iſtic nec* [a] *ſeritur, nec* [a] *metitur.* Virg. *Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *faſcinat agnos.* Verba acquiſ. poſita dat. regunt.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

Imprimis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. *Illa ſeges demum* [b] *votis* [a] *reſpondet avari agricolæ.* Commodum & incommodum.

Non potes [b] *mihi* [a] *commodare, nec* [a] *incommodare.*

Idem. *——validis* [a] *incumbite* [b] *remis.*

Suam eruditionem [b] *tibi acceptam* [a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo, ut Cicero. [b] *Unum* [a] *ſtudetis omnes, unum ſentitis.* Exceptio.

Plaut. *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *conducunt, mora eſt.*

Cicero. [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturâne plus* [b] *ad eloquentiam* [a] *conferat, an doctrina.*

[b] *Feſſum quies plurimum* [a] *juvat.*

Verba comparandi regunt dativum; ut Verba comparandi.

Virg. *——ſic* [b] *parvis* [a] *componere magna ſolebam.*

[b] *Fratri ſe & opibus & dignatione* [a] *adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpoſitione; ut, [a] *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione Ad; ut, *Si* [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum; ut, *Fortuna* [b] *multis nimium* [a] *dedit,* [b] *nulli ſatis. Ingratus eſt, qui gratiam bene* [b] *merenti non* [a] *reponit.* Verba dandi.

Hæc variam habent conſtructionem; [a] *Dono* [b] *tibi hoc munus*; [a] *dono* [b] *te hoc munere.*

Cicero. *Huic* [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.*

Terent. *Plurimâ ſalute* [b] *Parmenonem ſummum ſuum* [a] *im-*

[a]*impertit Gnatho.* [a]*Aſperſit mihi* [b]*labē:* [a]*Aſperſit me* [b]*labe.* [a] *Inſtravit* [b] *equo penulam:* [a] *Inſtravit equum* [b] *penulâ.*

Ovid. *Ut piget inſido* [a] *conſuluiſſe* [b] *viro*, id eſt, *dediſſe conſilium*, vel etiàm *proſpexiſſe.*

Lucan. [b] *Rectorémque ratis de cunctis* [a] *conſulit aſtris*, id eſt, *petit conſilium.* [a] *Conſule* [b] *ſaluti tuæ*, id eſt, *proſpice.*

Ter. *Peſſimè iſtuc* [b] *in te atque in illum* [a] *conſulis*, i. *ſtatuis.* [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *tibi*, vel [b] *de te*, i. *ſum ſolicitus pro te.* [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *te*, vel [b] *a te*: ſcilicet *nè mihi noceas.*

Verba promittendi. Verba promittendi ac ſolvendi regunt dativum; ut, Cicero. *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio ſanctiſſimè eſſe obſervaturum.*

Cicero. *Æs alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba imperandi. Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt: ut, Horat. [a] *Imperat aut ſervit collecta pecunia* [b] *cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui* [a] *dicas, ſæpe caveto.*

Dicimus, [a] *Tempero*, [a] *moderor* [b] *tibi* & [b] *te.* [a] *Refero* [b] *tibi*, & [b] *ad te.* Itē, [a] *Refero* [b] *ad Senatū*, id eſt, *propono.* [a] *Scribo*, [a] *mitto* [b] *tibi* & [b] *ad te.* [a] *Do* [b] *tibi literas*, ut ad aliquem feras. [a] *Do* [b] *ad te literas*, id eſt, *mitto ut legas.*

Verba fidendi. Verba fidendi dativum regunt: ut, Horat.

—*Vacuis* [a] *committere* [b] *venis Nil niſi lene decet.*

[b] *Mulieri nè* [a] *credas, nè mortuæ quidem.*

Verba obſequendi. Verba obſequendi & repugnandi dativum regunt: ut, *Semper* [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant,* [b] *virtuti omnia* [a] *parent. Ipſum hunc orabo*, [b] *huic* [a] *ſupplicabo.*

Perſius.— *venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*

Ignavis [b] *precibus Fortuna* [a] *repugnat.*

At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur: ut, [b] *Ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *acceſſit meis* [b] *malis. Illud* [a] *conſtat* [b] *omnibus*, ſeu [b] *inter omnes.*

Terent.—*Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *conveniunt.*

Juven. *Sævis inter ſe* [a] *convenit* [b] *urſis.* [a] *Auſculto* [b] *tibi*, id eſt, *obedio.* [a] *Auſculto* [b] *te*, id eſt, *audio. Adamas* [a] *diſſidet* [b] *mag-*

Quartum pauca regunt, usu meliore, Dativum;
Praeque Dativo etiam Quartum sibi plura requirunt.
Multa suos Casus variant, variantia Sensum.

Pronomen casu inseritur, sine lege Dativo
Præposita hæc, in Compositis, appone Dativo;
Ad, pro, post, contra, super, ante, sub, inter, in, ob, con.

Verbum sum, sensu quoties effertur habendi,
Junge dativo

[b] *magneti seu* [b] *cum magnete.* [a] *Certat* [b] *cum illo, & Græcanicè* [b] *illi.* Catul. *Noli* [a] *pugnare* [b] *duobus*, id est, [b] *contra duos.* Virg. *Tu dic* [b] *mecum quo pignore* [a] *certes.*

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, [b] *Utrique mortem* [a] *minatus est.* Terent. [b] *Adulescenti nihil est quod* [a] *succenseat.* Verba minandi.

Sum cum cōpositis, præter Possum, exigit dativum: ut, *Rex pius* [a] *est* [b] *reipub. ornamento.* [b] *Mihi nec* [a] *obest, nec* [a] *prodest.* Hor. *Multa* [b] *petentibus* [a] *desunt multa.* Sum.

Dativum postulant verba composita cum his præpositionibus.

Præ. Cicer. *Ego meis* [b] *majoribus virtute* [a] *præluxi.* Verba composita.

Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. *Albo* [b] *gallo ne manum* [a] *admoliaris.*

Con. [a] *Conducit hoc tuæ* [b] *laudi.* [c] *Convixit* [b] *nobis.*

Sub. Terent. [a] *Subolet jam* [b] *uxori quod ego machinor.*

Ante. Cic. *Iniquissimæ pacem justissimo* [b] *bello* [a] *antefero.*

Post. [a] *Post habeo,* [a] *postpono* [b] *famæ pecuniam.*

Virg. [a] *Postposui tamen illorum mea seria* [b] *ludo.*

Terent. dixit, [a] *Qui suum commodum post habuit præ meo commodo.*

Ob. Ter. *Quum* [b] *nemini* [a] *obtrudi potest, itur ad me.*

In. [a] *Impendet* [b] *omnibus periculum.*

Inter. Cicer. *Ille huic* [b] *negotio non* [a] *interfuit modo, sed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum: ut Quint. [a] *Præstat ingenio alius* [b] *alium.* [b] *Multos virorum* [a] *antest sapientia.* Terent. [b] *In amore hæc* [a] *insunt vitia.* Plin. [a] *Interdico tibi* [b] *aquâ & igni.* Varia constructio.

Est pro habeo dativum exigit; ut Persi. *Velle suum* [b] *cuique* [a] *est, nec voto vivitur uno.* Virg. [a] *Est* [b] *mihi namque domi pater, est injusta noverca.* Est pro habeo.

Huic confine est suppetit: ut Horat: *Parum enim non est,* [b] *cui rerum* [a] *suppetit usus.* Suppetit.

Gemin. dativ. Sum, cum multis aliis, geminum adſciſcit dativum; ut, [b] *Exitio* [a] *eſt avidis mare* [b] *nautis.*

Speras [b] *tibi* [b] *laudi* [a] *fore, quod* [b] *mihi* [b] *vitio* [a] *vertis? Nemo* [b] *ſibi mimos* [a] *accipere debet* [b] *favori.*

Dativus feſtivitatis. Eſt ubi hic dativus, *tibi*, aut *ſibi*, aut etiam *mihi*, nullâ neceſsitatis, at feſtivitatis potiùs cauſâ additur: ut, *Ego* [b] *tibi hoc effectum* [a] *dabo.* Ter. [a] *Expedi* [b] *mihi hoc negotium. Suo* [b] *ſibi hunc* [a] *jugulo gladio.*

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba tranſitiva. VErba tranſitiva cujuſcunque generis, ſive activi, ſive communis, ſive deponentis, exigunt accuſativum: ut Hor. [b] *Percontatorem* [a] *fugito, nam garrulus idem eſt.* Idem. *Nec* [a] *retinent patulæ* [b] *commiſſa fideliter aures.* Virg. *Imprimis* [a] *venerare* [b] *deos. Aper* [b] *agros* [a] *depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intranſitiva atque abſoluta, accuſativum admittunt cognatæ ſignificationis: ut Cic. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vivebat Neſtor.* Virg. *---longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam.* Plaut. *Duram* [a] *ſervit* [b] *ſervitutem.*

Hunc accuſativum mutant authores non rarò in ablativum: ut Plaut. *Diu video* [b] *vitâ* [a] *vivere.* [a] *Ire rectâ* [b] *viâ.* Sueton. [b] *Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Accuſat. fig. Sunt quæ figuratè accuſativum habent: ut, Virgil. *--- Nec vox* [b] *hominem* [a] *ſonat, ô Dea certè!* Juven. *Qui* [b] *Curios* [a] *ſimulant, & Bacchanalia* [a] *vivunt.* Horat. [b] *Paſtillos Ruſillus* [a] *olet, Gorgonius* [b] *hircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, &c. Verba rogandi, docendi, veſtiendi, duplicem regunt accuſativum: ut, *Tu modo* [a] *poſce* [b] *Deum* [b] *veniam.* [a] *Dedocebo* [b] *te iſtos* [b] *mores. Ridiculum eſt te* [b] *me* [a] *admonere* [b] *iſtud.* Teren. [a] *Induit* [b] *ſe* [b] *calceos, quos priùs exuerat.*

Exceptio 1. Rogandi verba interdum mutant alterum accuſativum in ablativum: ut Virg. [b] *Ipſum* [a] *obteſtemur,* [b] *veniámq; orabimus.* [bb] *ab ipſo.* Terent. [b] *Suſpicionem iſtam* [bb] *ex illis* [a] *quære.*

Veſtiendi

Sum Verbum quoties laudi probrove ligetur
Lucro vel damno, gaudet geminare Dativum:
Sic habeo, duco, do, verto: plura leguntur.

Proprius Activis Accusativus adhæret

Hoc, quod, id, unum, et plura solent neutralia verbis
Cum quovis socio superaddi hærentia casu.
Cognato accipiunt quartum neutralia sensu.
Ædro sibi quartum, per quem juratur, adoptat.
Omnia casu effert quarto fere Verba Vetustas;
Ut potior, Vescor, fungor, fruor, utor, adulor,
Et parco, et noceo: Comœdi his plura ministrant.

Nonnullis quartum persona reduplicat, et res;
Talia Verba, rogo, doceo, induo, et exuo, celo.
Ex duplici activo adsciscunt Passiva remotum.

Instrumentum optat sibi sectum et Causa Modus q
Quali-que-tas, prétiumq, excessus, et indita forma: 3
Circumstantia item, personam quæ notat alit rem.

Veſtiendi verba interdum mutant alterum accuſativum in ablativum, vel dativum: ut, [a] *Induo* [b] *te* [bb] *tunica, vel* [bb] *tibi* [b] *tunicam.* Excepti 2.

ABLATIVUS POST VERBUM.

QUodvis verbum admittit ablativum ſignificantem inſtrumentum, aut cauſam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut; *Dæmona non* [b] *armis, ſed morte* [a] *ſubegit Ieſus.*
Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furcâ licèt, uſquè recurret.*
Virg. *Hi* [b] *jaculis, illi certant* [a] *defendere* [b] *ſaxis.*

CAUSA.

ut Ter. [a] *Gaudeo (ita me dii ament) gnati* [b] *cauſâ.*
Vehementer [b] *irâ* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macreſcit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

ut; *Mirâ* [b] *celeritate rem* [a] *peregit.*
Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora* [b] *greſſu*
[a] *Diffugiunt, nullóque* [b] *ſono* [a] *convertitur annus.*
Ovid. *Dum vires annique ſinunt, tolerate laborem,*
Jam [a] *veniet tacito curva ſenecta* [b] *pede.*

Ablativo cauſæ & modi actionis aliquando additur præpoſitio: ut, [a] *Baccharis* [b] *præ ebrietate.* Excepio
Summâ [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

Quibuſlibet verbis ſubjicitur nomen pretii in ablativo caſu: ut, [b] *Terentio, ſeu vitioſa nuce non* [a] *emerim.* Nomen pretii.
Livius. *Multo* [b] *ſanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *ſtetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur ſæpe ſine ſubſtantivis: ut,
Terent. [a] *Redime te captum quàm queas* [b] *minimo.* [b] *Vili* [a] *venit triticum.*
Senec. [a] *Conſtat* [b] *parvo fames,* [b] *magno faſtidium.*

Excipiuntur hi genitivi ſine ſubſtantivis poſiti, tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, Excepio

quanticunq; ut Cic. [b]*Tanti* [a] *eris aliis,* [b] *quanti tibi* [a] *fueris. Non* [a] *vendo* [b] *pluris, quàm alii, fortasse etiam* [b] *minoris.* Ovid. *Vix Priamus* [b] *tanti, totaque Troia* [a] *fuit.*

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur; ut, Aul. Gel. [b] *Tantâ mercede* [a] *docuit,* [b] *quantâ hactenus nemo.* [b] *Minore pretio* [a] *vendidi, quam emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut Varr. *Denarii dicti, quod* [b] *denos æris* [a] *valebant: quinarii, quod* [b] *quinos.*

Verba abundandi, &c. Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent: ut

Terent. [b] *Amore* [a] *abundas Antipho.*

Malo virum [b] *pecuniâ, quàm pecuniam* [b] *viro* [a] *indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos* [b] *divitiis* [a] *explevit.*

Terent. *Hoc te* [b] *crimine* [a] *expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus re* [a] *onerant* [b] *mendaciis?*

Virg. *Ego hoc te* [b] *fasce* [a] *levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo* [b] *fermone* [a] *participavit.*

Exceptio Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut Virgil.

Quàm dives nivei pecoris, quam [b] *lactis* [a] *abundans?*

Terent. *Quasi tu hujus* [a] *indigeas* [b] *patris.*

Quid est, quod in hac causa [b] *defensionis* [a] *egent?*

Virg. [a] *Implentur veteris* [b] *Bacchi pinguisque ferinæ.*

Idem; *Postquam dextra fuit* [b] *cædis* [a] *saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam* [b] *tui* [a] *curandum quod erat.*

Paternum servum sui [a] *participavit* [b] *consilii.*

Fungor, &c. Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur; ut, Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* [a] *fungantur* [b] *officiis. Optimum est alienâ* [a] *frui* [b] *insaniâ.*

In re malâ [b] *animo si bono* [a] *utare, juvat.*

Virgil. *Aspice venturo* [a] *lætentur ut omnia* [b] *sæclo.*

Cæsar. *Qui suâ* [b] *victoriâ tam insolenter* [a] *gloriarentur.*

Hor. *Dirut, ædificat,* [a] *mutat quadrata* [b] *rotundis.* [a] *Vescor* [b] *carnibus.* Virg. *—haud equidem tali me* [a] *dignor* [b] *honore.*

Terent.

Copia queis inerit, contra vel inopia, casum
sextum saepius illa praeoptant, illa secundum:
Quin ambos in utrisque regendos suggerit usus.

Nascor, utor q, fruor, fungor, cum gaudeo, lætor,
Glorior, ac nitor, sextum sociare requirunt.

BRITISH MUSEUM
30 JUN 68

A nulla Substantivum si voce regatur,
Cum participio, se ponit in Ablativo.

Nomen partis amat Sextum; agnoscit q Secundum.
Passiva cum voce frequenter Quartus adhæret,
Si saltem est affectio, vel si læsio partis.

Terent. *Ut* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *superſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum* [b] *ſocietate* [a] *numeravit.*
Plaut. [a] *Communicabo te ſemper* [b] *menſâ meâ.*

[a] Proſequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. i. *amo, laudo, honoro,* [a] Afficio te [b] gaudio, [b] ſupplicio, [b] dolore, &c. id eſt, *exhilaro, punio, contriſto.* Proſequor, Afficio.

Mereor, cum adverbiis benè, malè, meliùs, peiùs, optimè, peſſimè, ablativo adhæret cum præpoſitione De: ut, [b] *De me nunquam bene* [a] *meritus eſt.* Mereor.
Eraſmus [b] *de linguâ Latinâ optimè* [a] *meritus eſt.*
Catilina peſſimè [b] *de republicâ* [a] *meruit.*

Quædam accipiendi, diſtandi, & auferendi verba ablativum cum præpoſitione optant: ut, *Iſtuc* [b] *ex multis jampridem* [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [a] *abſtinet ira magiſtro.* [a] *Naſci* [b] *à principibus fortuitum eſt.* Verba accipiendi, &c.
Procul [a] *abeſt* [b] *ab urbe Imperator.*

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, Horat. *Vivere ſi rectè neſcis,* [a] *diſcede* [b] *peritis.* Exceptio
Ovid. *Eſt virtus placitis* [a] *abſtinuiſſe* [b] *bonis.*
Virg. *Heu fuge, nate Deâ, teque his, ait,* [a] *eripe* [b] *flammis.*

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus ſignificans menſurâ exceſſus: ut, *Deforme exiſtimabat, quos* [b] *dignitate* [a] *præſtaret ab iis* [b] *virtutib*[a] *ſuperari* Verba comparationis.

Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſumptus: ut, *Imperante* [b] *Auguſto,* [a] *natus eſt Chriſtus:* *Imperante* [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam,* [b] *Saturno rege,* [a] *moratam in terris.* Ablat. Abſolut.
Nil [a] *deſperandum,* [b] *Chriſto duce, & auſpice Chriſto.*
Jam Maria, [b] *audito Chriſtum veniſſe,* [a] *cucurrit.*

Verbis quibuſdã additur auferendi caſus per Synecdochen, & poëticè accuſativus: ut. [a] *Ægrotat* [b] *animo magis quàm corpore.* [a] *candet* [b] *dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.* Synecdoche.

Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu: ut *Abſurdè facis, qui* [a] *angas te* [b] *animi.* Exceptio
Exanimatus [a] *pendet* [b] *animi.* [a] *Deſipiebam* [b] *mentis.*

Plaut. [a] *Discrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Diversi casus. Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

1 *Dedit* 3 *mihi* 2 *vestē* 4 *pignori*, 6 *te præsente* 5 *propriâ manu.*

Passivorum constructio. Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horat. [a] *Laudatur* [b] *ab his,* [a] *culpatur* [b] *ab illis.*

Cicero. *Honesta bonis* [b] *viris, non occulta* [a] *petuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitúsque meorum,* [a] *obliviscendus &* [b] *illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt activorum: ut, [a] *Accusaris à me* [b] *furti.* [a] *Habeberis* [b] *ludibrio.* [a] *Dedoceberis à me istos* [b] *mores.* [a] *Privaberis* [b] *magistratu.*

Neutro-pass. constructio. Vapulo, væneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut, [b] *A præceptore* [a] *vapulabis: Malo* [b] *à cive* [a] *spoliari, quàm* [b] *ab hoste* [a] *vænire. Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [a] *licet* [b] *omnibus. Cur* [b] *à convivis* [a] *exulat philosophia?*

Infinitorum constructio. Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil.—— [a] *Iuvat usque* [b] *morari, Et conferre gradum.*

Ovid. [b] *Dicere quæ* [a] *puduit,* [b] *scribere* [a] *jussit amor.*

Martial. [a] *Vis* [b] *fieri dives, Pontice? Nil cupias.*

Virg. *Et erat tum* [a] *dignus* [b] *amari.* Horat. [a] *Audax omnia* [b] *perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Eclipsis. Ponuntur interdum figuratè, & absolutè verba infinita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* subauditur, [a] *decet,* [a] *oportet,* [a] *par est,* [a] *æquum est,* aut aliquid simile.

Virg. *Crimínibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *spargere voces*
In vulgum ambiguas, & quærere conscius arma.

Enallage id est, *terrebat, spargebat, quærebat.*

¶ DE GERUNDIIS.

Gerundia. GErundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: ut,

Cicer.

Subsequitur post Verbum aliud Modus Infinitus
Vel passivum Adjectivum, a Verbisq profectum:
Cum Quarto præeunte: regit sed quando Dativum
Antèiens Verbum, haud simílem Modus [esse] recusat

Post nomen recte in -di pone Gerundia, sed post
Præpositum, in -do vel -dum. Quòd si causa Modum
Voci in -do suberit, Præpôsto non erit usus.

Sig-

Significat quoties res exponenda necessum,
Per Verbale in dum brevior Syntaxis ibitur. Ver
Casum aliquando regunt præmissa Gerundia ceu,
-balia; cum Casu at melius post pôsta leguntur.

Cicer. *Efferor ſtudio* [a] *videndi* [b] *parentes.*
Ovid. [a] *Utendum eſt* [b] *ætate, cito pede præterit ætas.*
Virg.— [a] *Scitatum* [b] *oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum ſubſtanti- Di.
vis, tum adjectivis: ut Virgil.
Et quæ tanta fuit Romam tibi [a] *cauſa* [b] *videndi?*
Idem: *Cecropias innatus apes* [a] *amor urget* [b] *habendi.*
Idem; *Æneas celſa in puppi jam* [a] *certus* [b] *eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur. Nota,
ut Virg. [a] *ſtudium quibus arva* [b] *tueri.* [a] *Peritus* [b] *medicari.*

Interdum non invenuſtè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* [b] *illorum* [a] *videndi gratiâ me in forum contuliſſem.* Terent. *Date* [a] *creſcendi copiam* [b] *novarum. Conceſſa eſt* [a] *diripiendi pomorum, atque opſoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpoſitionibus, A, Do.
ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut,
Cicero. *Ignavi* [a] *à* [b] *diſcendo cito deterrentur.*
Amor & amicitia, utrumque [a] *ab* [b] *amando dictum eſt.*
Cicer. [a] *Ex* [b] *defendendo, quam* [a] *ex* [b] *accuſando, uberior gloria comparatur. Conſultatur* [a] *de* [b] *tranſeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè ſcribendi ratio* [a] *cum* [b] *loquendo conjuncta eſt.*
Plaut. [a] *Pro* [b] *vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur & abſque præpoſitione: ut,
Virgil.— *alitur vitium, creſcitque* [b] *tegendo.*
[b] *ſcribendo diſces ſcribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpoſitionibus, Dum.
Inter, ante, ad, ob, propter: ut, [a] *Inter* [b] *cœnandum hilares eſte.* Virg.— [a] *Ante* [b] *domandum Ingentes tollent animos.* Cic. *Locus* [a] *ad* [b] *agendum ampliſſimus.*
Idem. [a] *Ob* [b] *abſolvendum munus nè acceperis.*
Veni [a] *propter te* [b] *redimendum.*

Cùm ſignificatur neceſſitas ponuntur citra præpoſitionem, addito verbo Eſt: ut,
Juven. [a] *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.*
[a] *Vigilandum eſt ei qui cupit vincere.*

Gerundia in nomina vertuntur. Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva, ut Virg. *Tantus amor florum, & [b] generandi gloria [a] mellis. Ad [b] accusandos [a] homines duci præmio, proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris [a] criminibus [b] inferendis?*

¶ De Supinis.

Prius Sup. PRius supinum activè significat, & sequitur verbum, aut participium, significans motum ad locum; ut, Ovid. [b] *Spectatum [a] veniunt, veniunt spectentur ut ipsa. Milites sunt [a] missi [b] speculatum arcem.*

Nota. Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Exceptio. At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat: ut Plaut.

[b] *Coctum ego non [b] vapulatum, dudum, [a] conductus sum.*

Ter. *Postquam [a] audierat non [b] datum iri uxorem filio.*

Poeticè dicunt: [a] *Eo [b] visere.* [a] *Vado [b] videre.*

Nota. Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut

Terent. [b] *Actum est, ilicet, periisti.*

Ovid. —— [b] *Itum est in viscera terræ [b] Cessatum est satis.*

Posterius supinum. Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est [a] facile [b] purgatu. Quod [b] factu [a] fœdum est, idem est & [b] dictu [a] turpe. Qui pecunia non movetur hunc [a] dignum [b] spectatu arbitramur.*

In istis verò, [a] *Surgit [b] cubitu,* [a] *Redit [b] venatu:* cubitu & veniatu nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars temporis. QUæ significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo rarò: ut, *Nemo mortalium omnibus [b] horis [a] sapit. [b] Nocte [a] latent mendæ. [b] Id tempus [a] creatus est Consul.*

Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis *per* vel *sub*.

Duratio temporis. Quæ autem durationem temporis & continuationem

Temporis, et partis, tu cautus signa notabis
Diverso exprimi casu; nec simplice sensu.
Construitur Sexto pars temporis; et mora Quarto:
Quando id? Sexto: quam-que diu? casu asseve Quarto:
Alteritro in sensu legitur sed casus uterus.

Pri_que_die, postri_que_die, Numerus q diurnus
Casu procedit Sexto Statata tempora Roma;
Nempe diem; et Nonas, Idusque omnes q Calendas,
Casu post positas Quarto, casuve Secundo;
Quarto ut Nonarum, aut quarto fas dicere Nonas.

Urbis vox, ubi fixa quies est, Propria, forma
Si fuerit nomen primæ, formæve secundæ,
Pone secundo in Casu, vel in Plurale Dativo:
Rus, ruri, vel rure; domi, ceu Propria, Casu
Ponuntur simili; queis passim plura ministrat
Propositi Ellipsis; vel Verbi motio rectrix.

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut Virgil.

Hic jam ter centum totos [a] *regnabitur* [b] *annos.*

Idem; [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri janua Ditis.*

Idem; *Hic tamen hac mecum poteris* [a] *requiescere* [b] *nocte.*

Suet. [a] *Imperavit* [b] *triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiã [a] *In paucis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De* [b] *nocte. Promitto* [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *mensem.* [b] *Annos* [a] *ad quinquaginta natus.* [a] *Per tres* [b] *annos studui. Puer* [b] *ad ætatis, Non plus* [b] *triduum, aut* [b] *triduo.* [b] *Tertio*, vel [a] *ad* [b] *tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut Virg. Spatium loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a] *pateat cœli spatium, non amplius* [b] *ulnas.*

Jam mille [b] *passus* [a] *processeram.* [a] *Abest bidui*; subintelligitur [b] *spatium* vel *spatio*; [b] *itinere*, vel [b] *iter.* [a] *Abest ab urbe quingentis* [b] *millibus passuum.*

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cũ præpositione verbis significantibus motum aut actionem *in loco, ad locum, à loco*, aut *per locum*: ut, [b] *In foro* [a] *versatur.* [a] *Meruit sub rege in* [b] *Gallia.* Virgil. [b] *ad templum non æqua Palladis ibant* [a] *Iliades.* Salust. [a] *Legantur* [b] *in Hispaniam majores natu nobiles.* [b] *E Sicilia* [a] *discedens, Rhodũ veni, per mare* [a] *ibis* [b] *ad Indos.* Appellativa cũ regionũ nomina.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modò primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri fit: ut, Juven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam? mentiri nescio.* Terent. *Samia mihi mater fuit, ea* [a] *habitabat* [b] *Rhodi.* Urbium & oppidorum nomina.

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, proprio rum sequun- Humi, domi, &c.

sequuntur formam: ut, Ter. [b] *Domi* [b] *belliq; simul* [a] *vixi-mus.* Cic. *Parvi sunt fori arma, nisi* [a] *est consilium* [b] *domi.*

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, quàm Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, *Vescor,* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebis* [a] *nutritus, an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus* [b] *Tyburi* [a] *genitum scribit.* Livius. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præsidium.* Cicero. *Cum unâ solâ legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.* Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Romam.* Cic. *Quum tu* [b] *Narbone mensas hospitum* [a] *convomeres.* Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sycione.*

Nota. Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut [b] *Ruri fere se* [a] *continet.* Pers.---[b] *Rure paterno* [a] *Est tibi fat modicum.*

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci, in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

[a] *Eo* [b] *Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut, *Ego* [b] *rus* [a] *ibo.* Virg. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

A Loco, per Locum.

A loco, per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi ante* [b] *Roma* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [b] *Eboraco* (sive [b] *per Eboracum*) [a] *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur domus & rus: ut, *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo ne pater* [b] *rure* [a] *redierit.*

¶ Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ab-

Urbis vox, ubi fixa quies est, Propria, formæ
Tertiæ et in Sexto, nomen, depone Dativo;
Unde venit Sexto; quo tendit motio, Quarto.

Hæc Impersonalia jungas tria Verba Secundo
Refert, est, inter- que est, quibus tu postea ponas
Fœmineos possessivo ex pronomine Sextos
Rite meâ, nostrâque, tuâ, vestrâque, suâque

Et

Et cujâ, sine Substantivis; hosque secundos
Magni, parvi, tanti, quanti jungere fas est.

Dandi tu Casum hâc Impersonalibus aptes
Contentis regulâ rectum si pergere cures.

Visa quidem Casum nonnulla regentia Quartum;
Qualia oportet, item decet; in quibus Infiniti
Clara Modi ratio est, sine quæ sunt juncta Dativo.

Pœnitet, et tædet, piget et pudet, et miseret sit,
Et miseret; personâ hoc amplectentia Casum
Quartum, una cum personæve reive secundo.

ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cujâ : ut, [a] *Interest* [b] *magistratus tueri bonos, animadvertere in malos.* [a] *Refert multùm Christianæ* [b] *reipub. Episcopos doctos & pios esse.* [b] *Prudentis* [a] *est multa dissimulare.* [b] *Tuâ* [a] *refert teipsum nôsse.* Cic. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei,* [b] *cujâ* [a] *interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem : ut, [b] *Magni* [a] *refert quibuscum vixeris.* [b] *Tanti* [a] *refert honesta agere. Vestrâ* [b] *parvi* [a] *interest.* Et, [a] *Interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, supersest, sufficit, vacat pro otium est : ut, [a] *Convenit* [b] *mihi tecum.* Salust. *Emori per virtutem* [b] *mihi* [a] *præstat, quàm per dedecus vivere.*

Ovid. *Non* [a] *vacat exiguis rebus adesse* [b] *Jovi.*

Ter. [a] *Dolet dictum imprudenti* [b] *adolescenti & libero. A novercâ* [a] *malefit* [b] *privignis. A Deo* [b] *nobis* [a] *benefit.*

Virg. [a] *Stat* [b] *mihi casus renovare omnes,* id est, *statutũ est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet : ut, [b] *Me* [a] *juvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [a] *Dedecet* [b] *viros muliebriter vivere.* Cato; [b] *Patremfamilias vendacem, non emacem esse* [a] *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur præpositio Ad : ut, *Mene vis dicere, quod* [b] *ad te* [a] *attinet?* [a] *Spectat* [b] *ad omnes bene vivere.* Accusativ. cum præp.

Quint. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.*

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo; pœnitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget : ut Cic. Accusativ. cum genit.

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum,* [bb] *senectutis* [b] *cum sua non* [a] *pœniteret.* [a] *Tædet* [b] *animam meam* [bb] *vitæ meæ.* [bb] *Aliorum* [b] *te* [a] *miseret;* [bb] *tui nec* [a] *miseret, nec pudet.* [bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget, pudetque.*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut Virgil.

Non omnes [a] *arbusta* [b] *juvant, humilesque myricæ.*

Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [a] *regna tuos.*

Senec. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delectat.*

[a] *Nemo miserorum* [b] *commiserescit.*

Te non [b] *pudet* [a] *istud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudent?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formâ induunt: ut Quint. *Ubi primum* [a] *cœperat non* [b] *convenire, quæstio oriebatur.* Idem; [b] *Tædere* [a] *solet avaros impendii.* [a] *Desinit illum studii* [b] *tædere. Sacerdotem insciticæ* [b] *pudere* [a] *debet.* Quin. [b] *Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non* [a] *potest.*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum personalibus passivis casum obtinet: ut

Cæsar. [b] *Ab hostibus constanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut, Virgil. — *strato* [a] *discumbitur* [b] *ostro.*

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis personis utriusq; numeri indifferenter accipi potest: ut, [ab] Statur: id est, *sto, stas, stat; stamus, statis, stant:* videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, [a] *Statur* [b] *a me*, id est, *sto:* [a] *Statur* [b] *ab illis*, id est *stant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt casus verborum à quibus derivantur: ut Virgil. — *Duplices* [a] *tendens ad sydera* [b] *palmas, Talia voce refert.*

Idem; *Ubera* [b] *lacte domum referent* [a] *distenta capellæ.*

[a] *Diligendus* [b] *ab omnibus.*

Quamvis in his usitatior est dativus: ut

Terent. *Restat Chremes, qui* [b] *mihi* [a] *exorandus est.*

GENI-

Primum vel Quartum requunt hæc enve velecce

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitivum poſtulant: ut Saluſt. [b] *Alieni* [a] *appetens*, [b] *ſui* [a] *profuſus*. [a] *Cupientiſſimus* [b] *tui*. [a] *Inexpertus* [b] *belli*. [a] *indoctus* [b] *pilæ*. Genitivus.

ACCUSATIVUS.

Exoſus, perоſus, pertæſus, activè ſignificant, & in accuſativum feruntur: ut, *Immundam* [b] *ſegnitiem* [a] *peroſa*: *Aſtronomus* [a] *peroſus ad unum* [b] *mulieres*. Accuſativus.

Sueton. [a] *Pertæſus* [b] *ignaviam ſuam*.

Exoſus & perоſus etiam cum dandi caſu leguntur, videlicet paſſivè ſignificantia: ut *Germani* [b] *Romanis* [a] *peroſi ſunt*. [a] *Exoſus* [b] *Deo & ſanctis*. Dativus.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, ſatus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur: ut Ter. *Bona bonis* [a] *prognata* [b] *parentibus*. Virgil. —[a] *ſate* [b] *ſanguine divûm*. Idem; —*Quo* [b] *ſanguine* [a] *cretus?* Ovid. *Venus* [a] *orta* [b] *marî mare præſtat eunti*. [b] *Terrâ* [a] *editus*. Ablativus.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonſtrandi adverbia, nominativo frequentiùs junguntur, accuſativo rariùs: ut, Virgil. [a] *En* [b] *Priamus, ſunt hic etiam ſua præmia laudi*. Cic. [a] *Ecce tibi* [b] *ſtatus noſter*. Virg. [a] *En quatuor aræ*: [a] *Ecce duo tibi Daphni, duâque* [b] *altaria Phœbo*.

En & ecce ex probrantis, ſoli accuſativo nectuntur: ut, [a] *En* [b] *animum & mentem*: Juvena. [a] *En* [b] *habitum*: Terent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum*.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum poſt ſe recipiunt.

Loci:

Loci. Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubivis, huccine: ut, [a]*Ubi* [b]*gentium?* [a]*Quo* [b]*terrarum abiit?* [a]*Nusquam* [b]*loci invenitur.* [a]*Eò* [b]*impudentiæ ventum est.* Ter. *Ah* [a]*minimè* [b]*gentium, non facium.* Hic genitivus * *gentium* festivitatis causâ additur.

* Genit festivitatis.

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie; ut, *Nihil* [a]*tunc* [b]*temporis amplius quam flere poteram.* [a]*Pridie ejus* [b]*diei pugnam inierunt.* [a]*Pridie* [b]*calendarum*, seu [b]*calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: ut Parùm, satis, abundè, &c. ut [a]*Satis* [b]*eloquentiæ*, [b]*sapientiæ* [a]*parùm.* [a]*Abundè* [b]*fabularum audivimus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. [a]*Instar* [b]*montis equum divinâ Palladis arte Ædificant*: *Mittitur Philippus solus, in quo* [a]*instar omnium* [b]*auxiliorum erat.* Ovid. *Sed scelus hoc* [b]*meriti pondus &* [a]*instar habet.*

Nota. Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, *Vallis* [a]*ad instar* [b]*castrorum clauditur.* *Populus Romanus è parvâ origine* [a]*ad tantæ* [b]*magnitudinis* [a]*instar emicuit.*

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt: ut, *Venit* [a]*obviam* [b]*illi.* Nam *obvius illi* dicitur. *Canit* [a]*similiter* [b]*huic. Et*, [b]*Sibi* [a]*inutiliter vivit.* [a]*Propinquius* [b]*tibi sedet, quàm mihi.*

Dat. adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales; Tempori, luci, vesperi: ut, [b]*Tempori* [a]*venit, quod omnium rerum est primum.* [b]*Luci* [a]*occidit hominem. Vidi ad vos* [a]*afferri* [b]*vesperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

Castra [a]*propiùs* [b]*urbem moventur.*

Salust. [a]*Proximè* [b]*Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò. Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. [a]*Cedo quemvis* [b]*arbitrum.*

ABLA-

Nomen Temporis, aut Loci, amat coalescere Sensu
Particulis simili, in Casu sociale Secundo;
Ut, tunc temporis, huc vicinia, ubique locorum.

Quantum, ut abunde, parum Genitivum adsciscit, eoque

Quartum duntaxat poscunt a page, et cedò, nota.

BRITISH MUSEUM
30
68
JUN

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, Aliter, secùs; & illa duo, Antè, post, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, [b] *Multo* [a] *aliter.* [b] *Paulo* [a] *secus.* [b] *Multo* [a] *antè.* * *Longè secus.* Virg.---- *longo* [a] *post* [b] *tempore venit.* [b] *Paulo* [a] *post.* * * * Nisi & ipsa adverbia potiùs censenda sunt. Adverb. diversitatis.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut antè præceptum est: ut, *Accessit* [a] *propiùs* [b] *illo.* [a] *Optimè* [b] *omnium dixit.* Cic. Legimus. [b] *Propiùs* [b] *ad deos, &* [a] *Propiùs* [b] *à terris.* Adverb. Compar. & Superlat. grad.

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo junctum reperitur: ut Liv. *Paulò* [a] *plus trecenta* [b] *vehicula sunt amissa.* Idem. [b] *Hominum eo die cæsa* [a] *plùs duo millia.* [a] *Plùs quàm quinquaginta* [b] *hominum ceciderunt:* *Abierat acies paulò* [a] *plus quingentos* [b] *passus.* Terent. *Dies triginta, aut* [a] *plus* [b] *eo, in nave fui.* Plus.

Quibus verborum modis quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponuntur: ut Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit.* Terent. [a] *Ubi nos* [b] *laverimus, si voles, lavato.* Virgil. [a] *Cùm* [b] *faciam vitula pro frugibus, ipse venito.* Idem. [a] *Cùm* [b] *canerem reges & prælia, Cynthius aurem Vellit.* Hîc prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur. Ubi, postquam, cùm. Nota.

Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid. [a] *Donec* [b] *eram sospes.* Idem. [a] *Donec* [b] *eris felix, multos numerabis amicos.* Donec.

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjunctivum exigit: ut Virg. *Cogere* [a] *donec oves stabulis, numerumque referre* [b] *Jussit.* Colum. [a] *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *sit.*

Dum

Dum. Dum, de re præsenti non perfectâ, aut pro Quamdiu, fatendi modum poscit: ut,
Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*
Idem; *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum quod te dignum est* [b] *facis.*
Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur: ut [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*
[a] *Dum ne ab hoc me falli* [b] *comperiam.*
Dum pro donec subjunctivo tantum: ut;
Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro donec, subjunctis solis adhibetur: ut, [a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cic. [a] *Quoad* [b] *possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.*
Omnia integra servabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac. Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil.—[a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumq; modum admittunt: ut Eras. [a] *Ut* [b] *salutabis, ita & resalutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ita & metes.*
Ut pro postquam indicativo jungitur, ut, [a] *Ut* [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, &c. Quasi, ceu, tanquam, perinde-ac-si, haud-secus-ac-si, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.*
Terent. [a] *Quasi non* [b] *norimus nos inter nos.*
Alias copulant consimiles casus: ut, *Novi* [b] *hominem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet* [b] *mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Ne. Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut Virgil. [a] *Ne* [b] *sævi magna sacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *ne* [b] *metuas.*

Adver. Præpositionum formam induunt. Ne pro non, cæteris modis inservit.
Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones; ut, Juven. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE

DE CONJUNCTIONUM

Conſtructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, niſi, præterquam, an, ſimiles omnino caſus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem &* [b] *Platonem. Vtinam* [b] *calidus eſſes aut* [b] *frigidus,* [b] *Albus an* [b] *ater homo ſit, neſcio. Eſt* [b] *minor natu quam* [b] *tu.* [b] *Nemini placet niſi (vel præterquam)* [b] *ſibi.* Conjunctiones copulant ſimiles caſus.

Excepto ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poſcat: ut, Excepto

[a] *Emi librum* [b] *cẽtuſſi &* [b] *pluris.* [a] *Vixi* [b] *Romæ & Venetiis.* Hor. *in Metii* [a] *deſcendat judicis* [b] *aures, Et* [b] *patris & noſtras*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos & tempora conglutinant: ut, *Recto* [b] *ſtat corpore,* [b] *deſpicitque terras.*

Aliquoties autem ſimiles modos, ſed diverſa tempora; ut, Ter. *Niſi me* [b] *lactaſſes amatem, & vanâ ſpe* [b] *produceres: Tibi gratias* [b] *egi, & te aliquando collaudare* [b] *poſſum.*

Etſi, tametſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio ſubjunctivos ſæpius poſtulant. Quamvis & licet, ſubjunctivos frequentiùs: ut, [a] *Etſi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meminiſſe* [b] *horret.* Virgil. [a] *Quamvis Elyſios* [b] *miretur Græcia campos.* Ovid. *Ipſe* [a] *licèt* [b] *venias Muſis comitatus, Homere, Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.* Etſi, tametſi, &c.

Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quòd, quia, quam, poſtquam, poſteaquam, ubi pro poſtquam, nunquam, priuſquam & indicativis & ſubjunctivis adhærent: ut, [a] *Quod* [b] *redieris incolumis, gaudeo. Caſtigo te, non* [a] *quòd odio* [b] *habeam, ſed* [a] *quod* [b] *amem. Aliud honeſtum judicas,* [a] *quam Philoſophi* [b] *ſtatuunt.* Plin. *Gravius accuſat,* [a] *quam* [b] *patitur tua conſuetudo.* Ni, niſi, &c.

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, ſubjunctivo tantum: ut, Ter. *Redeam?* [a] *non ſi me* [b] *obſecret.*

Siquis, tantum indicativo: ut, [a] *Siquis* [b] *adeſt.*

Quando, &c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut.

Virg. *Dicite (* [a] *quandoquidem in molli* [b] *conſedimus herba)* [a] *Quoniam mihi non* [b] *credis, ipſe facito periculum.*

Quippe. Quippe, cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda eſt huic venia,* [a] *quippe* [b] *agrotat. Si* addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *Non eſt huic danda venia,* [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejeravit* ſive [b] *pejeraverit.*

Qui. Qui cum habet vim cauſalem, ſubjunctivum poſtulat: ut, *Stultus es* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cum. Cum pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam, ſubjunctivis ſemper adhæret: ut,

Cicero. *Nos* [a] *cùm præcipi nihil poſſe* [b] *dicamus, tamen aliis de rebus diſſerere ſolemus.*

Virg. [a] *Cùm* [b] *ſis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum. Cum & tum, item tum geminatum, ſimiles modos copulant. Eſt autem in Cùm, quiddam minus, atque ideo in priore clauſulæ parte ſtatuitur: in tum quiddam majus, ac proindè in poſteriore clauſulæ parte collocatur: ut [b] *Amplectitur* [a] *cum eruditos omnes,* [a] *tum imprimis Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtutem.*

Ne, an, num. Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut Virg. [b] *Superat* [a] *ne & veſcitur aurâ Æthereâ?*

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, ſubjunctivum poſtulant: ut, *Viſe* [a] *num* [b] *redierit. Nihil refert* [b] *feceris* [a] *ne,* [a] *an* [b] *perſuaſeris.*

Ut. Ut, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, poſt verba temporis, nunc potentiali, nunc ſubjunctivo jungitur: ut Terentius.

Filium perduxére illuc ſecum, [a] *ut unà* [b] *eſſet, meum.*

Idem. *Te oro Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*

Idem. *Metuo* [a] *ut* [b] *ſubſtet hoſpes,* id eſt, *ne non ſubſtet.*

Ut, concertentis, ſeu poſitum pro quanquam, & ut pro utpote, ſubjunctivo ſervit: ut,

Ut

Juncta regit Propositio, quem sola regebat;
Sæpe et Vox, cui juncta, suum; proprium utraq; Casum
Mirè uni variis infert eadem unica Sensum.

Vt omnia [b] *contingant quæ volo, levari non possum.*
Non est tibi fidendum, [a] *ut qui toties* [b] *fefelleris.* [a] *Vt qui solus relictus* [b] *fueris.*

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis nectitur : ut Cicer. [a] *Vt ab urbe* [b] *discessi, nullum intermisi diem, quin scriberē* Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere,* [a] *ut* [b] *facis.* Idem. *Credo* [a] *ut* [b] *est dementia.*
Virg. [a] *Vt* [b] *valet?* [a] *Vt* [b] *meminit nostri?*

Quanquamde hoc in adverbii quoque constructione paulò suprà est dictum.

PRÆPOSITIONUM
Constructio.

PRæpositio subaudita, interdum facit, ut addatur ablativus : ut, *Habeo te* [ab] *loco parentis,* id est, [a] *in* [b] *loco. Apparuit illi humanâ* [ab] *specie,* i.e. [a] *sub humanâ* [b] *specie. Discessi* [a b] *magistratu,* id est, [a] *à* [b] *magistratu.*

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit quem & extra compositionem regebat : ut, Virg. *Nec posse* [b] *Italiâ Teucrorum* [a] *avertere regem.*
[a] *Prætereo* [b] *te insalutatum.*
Idem.--[a] *emoti procumbunt* [b] *cardine postes.*
Idem. [a] *Detrudunt naves* [b] *scopulo.*

Verba composita cum, A, ab, ad, con, de, e, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter : ut, [a] *Abstinuerunt* [b] *à viris.* Terent. *Amicos* [a] *advocabo* [b] *ad hanc rem.* [b] *Cum legibus* [a] *conferemus.* Verba composita cum A, ab, &c.
Cic. [a] *Detrahere* [b] *de tua fama nunquam cogitavi. Cum* [b] *ex insidiis* [a] *evaseris.* Terent. *Postquam* [a] *excessit* [b] *ex ephebis.* [b] *In Rempublicam cogitatione curâque* [a] *incumbe.*

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet : ut, Virg. *Accipit* [a] *in* [b] *Teucros animum mentémque benignam.* In cum Accusativo.
Idem. *Quid meus Æneas* [a] *in* [b] *te committere tantum,*
Quid Troes potuere?

Idem. *Quo te Mœri pedes? an quò via ducit,* [a] *in* [b] *urbem?*

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur; ut Virg. *Est* [a] *locus* [b] *parteis ubi se via findit* [a] *in ambas.* Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troja viro.*

—— *amor mihi crescit* [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo. In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *ignibus aurum.*

Sub cum accusativo. Sub pro Ad, per, & ante, accusativo innititur: ut, [a] *Sub* [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati ferè* [a] *sub id* [b] *tempus ad res repetendas missi*, id est, [a] *per id* [b] *tempus.* Virg.——[a] *sub* [b] *noctem cura recursat*, id est, *Paulò* [a] *ante* [b] *noctem*, vel *instante nocte.* Aliàs ablativum admittit: ut, *Quicquid* [a] *sub* [b] *terrâ est, in apricum proferet ætas.*

Sub cum ablativo. Virg —[a] *sub* [b] *nocte silenti*; id est, [a] *in* [b] *nocte silenti.*

Super cum accusativo. Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg. ——[a] *Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo. Super pro De & in ablativo: ut Tacit, [a] *Multa* [a] *super eâ* [b] *re variúsque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *super viridi.*

Subter. Subter uno significatu utrique casui apud authores jungitur: ut Liv. *Pugnatum est super* [a] *subtérq;* [b] *terras.* Virg.—*omnes Ferre libet* [a] *subter* [b] *densâ testitudine casus.*

Tenus. Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, [b] *Pube* [a] *tenus* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo tantum plurali: ut [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Præpositiones migrant in adverbia. Præpositiones cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg.— *longo* [a] *post tempore venit.* Idem. [a] *Ponè subit conjux, ferimur per opaca locorum.* Idem.—— [a] *coràm quem quæritis adsum Troïus Æneas.*

INTERJECTIONUM
Constructio.

INterjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur: ut Virgilius.

Spem gregis ([a] *ah!) silice in nuda connixa reliquit.*
Terent. *Quæ (*[a] *malum!) dementia?*

Heus, ohe, ô, vocat in Quinto; ô sed in Ordine recto,
Aut Quarto exclamat;

Heu! rectum regit, et quartum, pariterq Dativum
Hæc, ah, vah, hem, proh, Quartum, Quintumve, regunt

Conjungi gaudent hæc Hei, Væque Dativo.

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, [a] *O festus* [b] *dies hominis!*
Virg. [a] *O fortunatos nimium bona si sua norint,* [b] *Agricolas!*
Idem. [a] *O formose* [b] *puer, nimium nè crede colori.*

Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b] *pietas!* Virg. [a] *Heu prisca* [b] *fides!*
Idem. [a] *Heu* [b] *stirpem invisam.*
Terent. [a] *Prô* [b] *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*
Idem. [a] *Prô deûm atque hominum* [b] *fidem!*
[a] *Proh sancte* [b] *Jupiter!* apud Plaut.

Hei & væ, dativo apponuntur: ut
Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi quòd nullis amor est medicabilis herbis.*
Terent. [a] *Væ misero* [b] *mihi quantâ de spe decidi!*

DE FIGURIS.

FIgura est novatâ arte aliqua dicendi forma. Figura quid sit.
Cujus duo tantum, genera, Dictionis scilicet & constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figura dictionis sunt sex: { Prothesis, Aphæresis, } { Epenthesis, Syncope, } { Paragoge, Apocope. }

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus. Tetuli* pro *tuli.* Prothesis.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut *Ruit* pro *eruit. Temnere* pro *contemnere.* Aphæresis.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquias, relligio,* addita *l*; *Indupetratorem,* pro *Imperatorem.* Epenthesis.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut *Abiit, petiit, dixti, repostum,* &c. Syncope

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici.* Paragoge.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi,* pro *peculii. Dixtin'* pro *dixtine. Ingeni,* pro *ingenii.* Apocope

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ conſtructionis ſunt octo. Appoſitio, Evocatio, Syllepſis, Prolepſis, Zeugma, Synthecis, Antiptoſis, Synedoche.

APPOSITIO.

Appoſitio quid ſit.

APpoſitio, eſt duorum ſubſtantivorum ejuſdem caſus, quorum altero declaratur alterum, continuata ſive immediata conjunctio: ut [a] *Flumen* [b] *Rhenus*. Poteſt autem Appoſitio plurium ſubſtantivorum eſſe: ut [a] *Marcus* [b] *Tullius* [bb] *Cicero*.

Interdum apud authores in diverſis caſibus ponuntur ſubſtantiva, perinde quaſi ad diverſa pertinerent, ut, [a] *Urbs* [b] *Patavii*, apud Virgilium: [a] *Urbs* [b] *Antiochiæ*: apud Ciceronem.

In appoſitione, ſubſtantiva non ſemper ejuſdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum ſubſtantivorum caret numero ſingulari, aut eſt nomen collectivum, diverſorum numerorum eſſe poſſunt: ut [a] *Urbs* [b] *Athenæ*.

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxurioſa* [a] *proci*.

Virg. *Ignavum* [b] *fucos* [a] *pecus a præſepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appoſitio.

Reſtringendæ generalitatis gratiâ: ut [a] *Urbs* [b] *Roma*. [a] *Animal* [b] *equus*.

Tollendæ æquivocationis cauſâ: ut [a] *Taurus* [b] *mons Aſiæ*. [a] *Lupus* [b] *piſcis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut [a] *Eraſmus* [b] *vir exactiſſimo judicio*. [a] *Nereus* [b] *adoleſcens inſigni formâ*. [a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

Evocatio quid ſit.

CUm prima vel ſecunda perſona immediatè ad ſe evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper laboro*. [a] *Tu* [b] *dives ludis*.

Eſt

Eſt ergò Evocatio, immediata tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio.

Obſervandum verò eſt, Verbum ſemper convenire cum perſona evocante: ut, [a] *Ego pauper* [b] *laboro*; [a] *Tu dives* [b] *ludis*. Nam in Evocatione quatuor ſunt notanda: Perſona evocans, quæ ſemper eſt primæ vel ſecundæ; Evocata, quæ ſemper eſt tertiæ; Verbum, quod ſemper eſt primæ vel ſecundæ perſonæ; & Abſentia conjunctionis. In evocatione perſona evocans & evocata aliquando ſunt diverſorum numerorum, utpote, vel cum perſona evocata caret numero ſingulari: ut, [a] *Ego tuæ* [b] *delitiæ iſtûc veniam*. Aut cum eſt nomen collectivum: ut, *Magna* [a] *pars ſtudioſorum amœnitates* [b] *quærimus*: hic ſubauditur *nos*. Aut denique cùm nomen diſtributivum; ut, *In magnis* [b] *læſi rebus* [a] *uterq;* [b] *ſumus*: ſubintelligitur *nos*. Notanda quatuor.

Duplex autem eſt evocatio: Explicita, ubi tam perſona evocans, quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi perſona evocans ſubintelligitur: ut, Evocatio duplex.

[a] *Sum pius* [b] *Æneas*: ſubintelligitur: *Ego*.

[a] *Populus* [b] *ſuperamur ab uno*; ſubauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

SYllepſis, ſeu conceptio, eſt comprehenſio indignioris ſub digniore, à σὺν con, & λαμβάω ſumo. Syllepſis quid ſit.

Duplex autem eſt conceptio: Perſonarum ſcilicet, quoties perſona concipitur cum perſona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ ſequuntur obſervabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, eſt pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & perſonâ cum digniore ſuppoſito ac ſubſtantivo quadrabit ut, *Quid* [a] *tu & ſoror* [b] *facitis?* Nota.

[a] *Ego & mater,* [b] *miseri* [b] *perimus.*
[a] *Tu & uxor* [b] *qui* [b] *adfuistis, testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior Persona.

Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut, [a] *Ego & pater* [b] *sumus in tuto.* [a] *Tu atq; frater* [b] *estis in periculo. Neque* [a] *ego neque tu* [b] *sapimus.*
Virgil:---[b] *divellimur inde Iphitus & Pelias* [a] *mecum.*
Idem. [a] *Rhemus cum fratre Quirino Jura* [b] *dabant.*

Cum.

Cum tamen singulare verbum magis amat: ut, *Tu quid ego & [a] populus mecum* [b] *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus.

Dignius etiam est masculinum genus quàm fœmininum aut neutrum: & dignius fœmininum quàm neutrum: ut, [a] *Rex & Regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs & aurum sunt in fornace* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leges & plebiscita* [b] *coacta.*

plebiscita

Excepto

At cùm substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur: ut Virg.--- *cùm Daphnidis* [a] *arcum*
Fregisti & [a] calamos, [b] *quæ tu perverse Meralca,*
Et cùm vidisti puero [b b] *donata dolebas.*
Salust. [a] *Ira & [a] agritudo* [b] *permista sunt.* Idem *Huic* [a] *bella civilia,* [a] *cædes & [a] discordia civilis* [b] *grata fuerunt.*
[a] *Virga tua, & [a] baculus tuus,* [b] *ipsa me* [b b] *consolata sunt.*

Conceptio duplex.

Porrò conceptio, aliàs Directa est, nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs Indirecta, cum copulantur per Cum: ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *sumus candidi*; ubi utraq; Conceptio est indirecta.

Syllepsis implicita.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur, sed de mare atque fœmina perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam, [a] *Uterq; est* [b] *formosus*, loquens de sponso & sponsa.

Sic

vis erat hinc leges et plebiscita coactæ

Lucan

30
68
JUN

Sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterq; jacet* : loquēs de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepsis seu presumptio, est pronunciatio quædam rerum summaria. Fit autem quum congregatio sive totum cum verbo vel adiectivo aptè cohæret ; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, [a] *Duæ aquilæ* [b] *volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab occidente*. Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat : cum quo partes, *hæc & illa* ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens; ut, *Corydon & Thyrsis*. Prolepsis. Nota

Nam copulatum æquivalet plurali : ut Virg.

[b] *Compulerantq; greges* [a] *Corydon & Thyrsis in unum* ;
[ab] *Thyrsis oves*, [ab] *Corydon distentas lacte capellas*.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

[a] *Populus* [b] *vivit*, [ab] *alii in penuria* [ab] *alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ* : verbum, ut *volaverunt*, partes, ut *hæc & illa*: Partium determinationem, ut *ab oriente & occidente*; & ordinē, videlicet quòd totū præcedat, partes sequantur. Quinque in prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet : ut [a] *Equi* [b] *concurrunt* : [ab] *hic à dextrâ*, [ab] *ille â siniſtrâ Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur : ut Ovid. Prolepsis duplex.

[ab] *Alter in alterius* [a] *jactantes lumina vultus*,
[b] *Quærebant taciti noſter ubi eſſet amor*:

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, *or* [a b] *alter in alterius. Et* [ab] *Alter alterius onera* [b] *portate*. Ubi deest [a] *vos* : & altera pars cum determinatione, videlicet, *Et* [ab] *alter alterius*.

Terent. [a] *Curemus æquam* [b] *uterq; partem*: hîc totum [a] *nos*

sub-

ſubintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in diſtributivo *uterque*.

Diomedes Prolepſin dicit eſſe, quoties id quod poſterius geſtum eſt, ante deſcribimus: ut Virgil. [a] *Lavinaque venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò prolepſis à πρὸ quod eſt ante, & λάμβανω ſumo.

ZEUGMA.

Zeugma quid ſit.

ZEugma eſt unius verbi vel adjectivi, viciniori reſpondentis, ad diverſa ſuppoſita reductio; ad unum quidem expreſſè, ad alterum vero per ſupplementum: ut Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præſidium palatii, nihil urbis* [a] *vigilia, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *concurſus bonorũ omnium, nihil hic munitiſſimus habendi Senatûs* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultuſq;* [b] *moverunt?* Hic *moverunt*, expreſſè reducitur ad *ora vultuſq;*, at ad cætera per ſupplementum: Subintelligendum eſt enim, *præſidium movit, vigilia moverunt, timor populi movit, bonorum cõcurſus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, [a] *Ego melius quam tu* [b] *ſcribo.* [a] *Ego ſicut fœnum* [b] *arui. Hoc* [a] *ille ita prudenter atque ego* [b] *feciſſet.* Item per *niſi*: ut Ter. *Talem filium* [a] *nulla niſi tu* [b] *pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui ſoleant: ut, Ovid. *Quid niſi ſecretæ* [b] *læſerunt Phyllida* [a] *ſylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi ſuprà eſt dictum: ut Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te nos; quam iſtic* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In perſona: ut, *Ego &* [a] *Tu* [b] *ſtudes.*

In genere ut, *Maritus &* [a] *uxor eſt* [b] *Irata.*

In numero: ut, *—hìc illius arma, Hìc* [a] *currus* [b] *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *Ego & tu.* Quadoq; in medio, vocaturq; Meſozeugma ut,

[a] *Ego*

[a] *Ego* [b] *dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego &* [a] *tu* [b] *dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo ſubſtantiva; ut *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva eſſe poteſt; ut *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut *Irata eſt*: & quòd verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut [b] *Cubas* [a] *ubi ego.* [b] *Cœnas* [a] *quando nos.* Quatuor in Zeugmate requiſita.

Quando Verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utroq; convenit, eſt Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Conſtructionis: ut [a] *Joannes* [b] *fuit piſcator &* [a] *Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quaſi copulatum, à Græco Verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod eſt copulo.

SYNTHESIS.

SYntheſis, eſt oratio congrua ſenſu, non voce: ut Virg. [a] *Pars in fruſta* [b] *ſecant.* [a] *Gens* [b] *armati.* Syntheſis quid ſit.

Fit autem Syntheſis, nunc in genere tantum, idque aut ſexus diſcernendi causâ: ut [a] *Anſer* [b] *fœta,* [a] *Elephantus* [b] *gravida*: aut ſupplementi gratia; ut, [a] *Præneſte ſub* [b] *ipſa*: ſubauditur *urbe.*

[a] *Centauro in* [b] *magnâ*: ſubintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantum: ut, [a] *Turba* [b] *ruunt.* [b] *Aperite* [a] *aliquis oſtium.*

Nunc verò in genere & numero ſimul: ut [a] *Pars* [b] *merſi tenuêre ratem.*

Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnera* [b] *paſſi.*

Dicitur autem Syntheſis, à σὺν quod eſt con, & θέσις poſitio; quia eſt compoſitio, id eſt, conſtructio facta gratiâ ſignificationis.

ANTIPTOSIS.

ANtiptôſis, ab ἀντὶ quod eſt pro, & πτῶσις caſus, eſt poſitio caſus pro caſu, idq; interdum non invenuſtè: ut Virg. [a] *Urbem quam ſtatuo,* [b] *veſtra eſt.* Ter. *Pulo* Antiptoſis quid ſit.

pulo ut [b] *placerem quas feciſſet* [a] *fabulas.* [a] *Sermonem quem audiſtis, non* [b] *eſt meus.* [a] *Ejus non* [b] *venit in mentem*, pro *id.* Quanquam hîc *venit*, imperſonaliter potiùs uiurpari exiſtimandum eſt. *Ariſtotelis libri ſunt omne* [b] *genus* [a] *elegantiâ referti*: pro *omnis generis.* Sic *id* [b] *genus, quod* [b] *genus, &c.* [b] *Idne eſtis* [a] *authores mihi? pro ejus.* Interdum autem fit diurior Antiptoſis: ut, *Salve* [b] *primus omnium parens patriæ* [a] *appellate*, pro *prime. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occiſurum minatur, altero villicum*: pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

SYnecdoche eſt, cum id quod partis eſt attribuitur toti: ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hîc *album*, quod ſolis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Nota. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem ſignificantia; item verba paſſiva, & neutralia, ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt regere accuſativum, aut ablativum, ſignificantem locum in quo eſt proprietas aut paſſio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes*, vel [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem*, vel [b] *fronte.* [a] *Doleo* [b] *caput*, vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni. Effuſas* [a] *laniata* [b] *comas*, [a] *contuſâque* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt: [b] *Excepto* [a] *quod non ſimul eſſes*, [b] *cætera* [a] *latus*, [b] *cætera* [a] *ſimiles*, *uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à *συν* quod eſt *con*, & ἐκδέχομαι *ſuſcipio*: videlicet, quòd totum cum ſua parte capiatur.

¶ *Si cui lubet figuratæ conſtructionis elegantias pernoſcere, legat* Thomam Linacrum *de* Eclipſi, Pleonaſmo, & Enallage, *déq; aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copiosè diſſerentem.*

DE

PRosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit; Latinè *accentus* dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, { Acutus. Gravis. Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic [´] Tonus acutus

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum [`] Gravis

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [~] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ appositæ, quam sic pinges ['] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me crimine diguum dixisti?* pro *tantóne*.

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA. I.

MOnosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut *Mél, fél, párs, pâx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês, flôs, sôl, thûs, rûs.* Monosyllaba.

REGULA. II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna Mûsa.* In cæteris acuitur, ut, *Citus, látus, fólers, látur.* Dissyllaba.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penul- Polysyllaba.

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus póntifex.*

Excipiuntur compoſita à Facio: ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At ſi penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâtor.*

Compoſita à fit, ultimam acuunt: ut, *Maleſit, caleſit, beneſit, ſatisſit.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione diſcernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque ſunt quæ tonorum regulas perturbant.

1. Differentia.

Differentia. Differentia tonum tranſponit: ut, *Unà* adverbium ultimam acuit nè videatur eſſe nomen. Sic *eò, aliò, aliquò, continuò, ſeduló, porrò, fortè, quá, ſiquá, aliquá, nequá, illò, falſò, citò, ferè, planè,* & id genius, alia: *putá* pro *ſicut, ponè* pro *poſt, corám, circúm, aliás, palám, ergò* conjunctio, ſed *ergô* pro cauſa circumflectitur: ut

Vir.—*illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia ſicut Græca acutitona, in fine quidem ſententiarum acuuntur, in conſequentia verò gravantur.

Sic differentiæ cauſâ antepenultima ſuſpenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, ſiquando, néquando, húcuſque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, déorſum, quápropter, quinimo, enimvero, propémodum, ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus,* cùm non ſunt orationes diverſæ, uti ſunt *Pube tenus crurum tenus*: non enim compoſita ſunt, velut *hactenus, quatenus*, et ejus generis reliqua.

2 *Tranſpoſitio.*

Tranſpoſitio. Tranſpoſitio tonum invertit, id quod iſtu venit in

in præpoſitionibus, quæ poſtpoſitæ gravantur : ut, Virg. *Tranſtra per & remos. Te penes imperium.*

3 *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm poſt vocabulum aliquod ſequitur conjunctio inclinativa : ut *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum ſyllabæ præcedenti, eámque acuunt : ut, *Luminâque lauriſque Dei.* Sic *Dum, ſis, nam,* parelca.

Ubi autem eſt manifeſta compoſitio, non variatur tonus : ut, *Dénique, útique, ítaque, índique, híccine* & hujuſmodi.

Ubique tamen temporis ſui tonum ſervat, & *Ubivis.*

4 *Conciſio.*

Conciſio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen caſtrantur ; tunc enim tonum retinent integræ dictionis : ut *Virgíli, Valéri, Mercúri* : pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina ſyncopata circumflectunt ultimam : ut *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, veſtrâs, cujâs* : ab *Arpinatis, Revennatis, noſtratis,* &c. Sic *Donêc, a donecum.* Sic *hûc, illûc, iſtûc, adhûc,* &c. pro *hucce, illucce,* &c. Et compoſita à *dic, duc, fac* : ut *benedîc, reddûc, calefâc.*

5 *Idioma.*

Idioma, hoc eſt linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, ſi dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, ſervent tonum ſuum : ut *Symôn, Periphas* penultimam acuunt : at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam.

Quæ autem prorſus Latina fiunt, Latinum quoque tonum ſervant : ut *Geórgica, Bucólica,* antepenultima acutâ, licèt apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, ſóphia, ſymphónia,* tonum recipiunt in antepenultimâ, licèt in ſuâ linguâ habeant in penultimâ.

Porro

Nota. Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper corripiuntur: ut Célebris, Cáthedra, Mediocris.

DE CARMINUM *Ratione.*

De syllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis, longa verò duorum.

Syllab. brev. Tempus breve sic notatur (∪)

Longa. Longum autem sic [–] ut Tērrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Pes. Est autem Pes duarum syllabarum pluriúmve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio pedum. Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multùm attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt, { Spondæus, Pyrrhichius, Trochæus, Iambus. } ut, { –– *Virtus.* ∪∪ *Deus.* –∪ *Panis.* ∪– *Amans.* }

Trissyllabi sunt, { Molossus, Tribrachus, Dactylus, Anapæstus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus. } ut, { ––– *Magnates.* ∪∪∪ *Dominus.* –∪∪ *Scribere.* ∪∪– *Pietas.* ∪–– *Honestas.* ––∪ *Audire.* –∪– *Charitas.* ∪–∪ *Venire.* }

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est

Syllabici est in voce soni duratio Tempus:
Linea curva brevis (⏑); longi nota recta recumbe
Unica longa breves exæquat Syllaba binas

Pes, Versus mensura, Dupla est vel Syllaba tripla
Longa, duplex est pes Spondeus; longa sed una
Ante breves geminas, pes Dactylus. Hi duo Carmen,
Si seni, longum; si quini sunt, breve pangunt.
Additque metris titulum, hoc a quinque capesit;
Illud enim Hexametrum est, hoc Pentametrum vocatur.
Hæc duo legitimâ mensurâ ut scandere possis,
Tertia cuique pedi ponatur Syllaba finis,
Longa ea postremis nisi nota. At una duabus.
Syllaba ne superet, vocis cujusque Supremam
Vocalem elides, h, vocalive sequente;
M cum vocali pariter præeunte peribit.
Heu, intercipitur nunquam monosyllabon, aut O.

BRITISH MUSEUM
30
GB

Eſt enim Carmen, oratio juſto atque legitimo pedum numero conſtricta. Carmen

Carmen compoſituro in primis diſcendum eſt, pedibus ipſum ritè metiri, quam Scanſionem vocant.

Eſt autem Scánſio, legitima carminis in ſingulos pedes commenſuratio. Scanſio.

Scanſioni accidentia.

Scanſioni accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis, & Cæſura.

Synalœpha, eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis dictionibus; ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' eſt craſtina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, iidem, iiſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiuſtus, deeſt, deero, deerit, & ſimilibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipſis, eſt quoties *m*, cum ſua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorſâ: ut, Eclipſis.

Monſtr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum:

pro *Monſtrum, horrendum, &c.*

Synæreſis, eſt duarum ſyllobarum in unam contractio: ut Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* Synæreſis.

pro *alvearia.*

Diæreſis, eſt ubi ex una ſyllaba diſſecta, fiunt duæ: Diæreſis.

– ∪∪ – – – ∪∪ – ∪∪ –

ut, Ovid. *Debuèrant fuſos evoluiſſe ſuos*, pro *evolviſſe.*

Cæſura, eſt cum poſt pedem abſolutum, ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæſura.

Cæſuræ ſpecies ſunt,

Triemimeris ex pede & ſyllabâ: ut, Triemimeris.

– ∪∪ – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪ – –

Virgil. *Pectoribus inhians, ſpirantia conſulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba: ut, Penthemimeris.

– ∪ ∪ – ∪∪ – – – – ∪ ∪ – –

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthemimeris. Hepthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut,

– – – – – ∪∪ – – – ∪ ∪ – –

Idem. *Oſtentans artem pariter arcumq; ſonantem.*

Enneëmimeris. Enneëmimeris, conſtat ex quatuor pedibus & ſyllaba:

– ∪ ∪ – ∪∪ – – – – ∪∪ – –

ut, Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

CArminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſsimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

– ∪∪ – ∪∪ – ∪∪ – – – ∪∪ – –

ut Virgil. *Tityre tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando ſpondæus etiam in quinto loco: ut, Idem. *Chara Deûm ſoboles, magnũ Jovis incrementũ.*

Ultima communis. Ultima cujuſq; verſus ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omninò dactylicos, cum ſyllaba item longa;

– – –∪∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ –

ut Ovidius. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadæum.

Aſclepiadæum. Carmen Aſclepiadæum, conſtat ex penthemimeri ho

Hexametrum et Pentametrum.

Hexametri quater initio pes servit utervis;
Dactylus in quinto, Spondæus in Ordine sexta.
Ultima nil refert qualis sit Syllaba Versûs.

Hexametrum vox, cui dupla vel tripla Syllaba claudit
Spondaicum Hexametrum est, cui quintus pes Spondeus

Pentametri sunt membra duo; primoque locatur
Pes utriusvè duplex mensuro, et Syllaba longa;
Dactylus inde duplex, et Syllaba longa brevisbe.
Sensum Pentametro finit distinctile punctum.
Carmen ut hoc claudat disyllaba tuque caveto.

BRITISH MUSEUM
30
68
JUN

hoc eſt, ſpondeo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

– – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑

Horatius; *Mæcenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondeo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum.

– ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑

Horatius; *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo & ſpondeo: ut Horat. *Integer vitæ ſceleriſque purus* Adonic. ubi & unde.

– ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – –

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

– ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ – –

Nec venenatis gravidâ ſagittis,
Fuſce, pharetrâ. – ⏑ ⏑ – –

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondeo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, Phaleucium.

– – – ⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

Quoquò diffugias, pavens Mabili,
Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis: Carmen Iambicum.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

ut, *Suis & ipſa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambo tribrachum, ſpondeum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondeum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum, constat ex quatuor pedibus : ut,

O Carminum dulces notæ – ∪ – – ∪ –
Quas ore pulchra melleo – ∪ – ∪ – ∪ –
Fundis, lyræq; succinis ! – ∪ – ∪ – ∪ –

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum, senis constat pedibus : ut,

– – – – – – ∪ – – – ∪ –

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

PRimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur ;

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regula, exemplo, seu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positura longa est ; ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit ; ut,

Major sum quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm*, & *sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius producitur ;

– – – ∪ ∪ – – – – ∪ ∪ – –

ut, Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, com-

muni

Vocalis fere corripitur, nisi triplicecausâ;
Naturâ nisi longa, sitve, aut longa sit ictu
Natura diphthongus, item dupla Syllaba in unâ;
Longa situ, se quitur quam consona bina duplex.
Longa usu, veteres quam produxêre Poetæ.

Monosyllaba.

Longa, usu Vatum, Vox est Monosyllaba quævis.
Excipe Vir, quis, is, es; bis, cis, ter; nec, per, in, an, vel;
Et que, ne, ve Encliticas, voci quo semper adhærent:
Et quam vocalem b, d, t, consona claudit; ab, ad, ut.
Quamvis naturâ producta sit ante plicata;
Ut flo, flas, flat; item fleo, fles, flet; item scio scis, scit.
Verbi do, a brevis est contracta; sed excipe da, das.

Muta liquensque brevem communem reddere gaudent.
Neutra ut idem brevis est vox; Mascula dicitur idem.
Ante duas mutas vocali Syllaba clausa,
Vatibus ut ârbitrum est, pariter communis habetur.

Communis Genitivi in -ius penultima habetur:
Demeutriusque, atque alterius, contractum et alius.

Verbi fio, nisi -er sequitur, si syllaba longa est.

munis redditur; ut *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram. *Regula II.*

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est; ut Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes; ut Unius, illius, &c. Ubi *i*, communis reperitur, licèt in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit; ut Faciēi: alioqui non; ut, Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul, ut, Fĭerem, Fĭeri.

Juven. *Sic fiunt octi mariti.*——⏑⏑——

Idem. *Quod fieri non posse putes.* —⏑⏑—⏑⏑—

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut Dicite Pĭerides. Respice Lāerten. Et in possessivis; ut, Aenēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est; ut; Aūrum, nēuter, musæ; nisi sequente vocali; ut, Præire, præustus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur; ut, ămator, ămicus, ămabilis, prima brevi ab imo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis ſunt.

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes & sēdile, à sĕdeo.
Jumentum, à jŭvo.
Fōmes & fōmentū, à fŏveo.

Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sedile ſæpius habet brevem in antepenultima.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta, corripiuntur: qualia ſunt,

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledĭcus & id genus multa, à dīco.
Fĭdes, à fīo.
ărena, ărĭſta, } ab āreo.
Pŏſui, à pŏno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, Frăgilis, } à frango.
Nŏto, as, à nōtu.
Năto, as, à nātu.
Dĭſertus, à diſſero.
Sŏpor, à Sŏpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

COMPOSITIO. Regula. V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur; ut, Pŏtens, impŏtens, Sōlor, conſōlor, Lĕgo, is, Perlĕgo, Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata; ut,

Innŭba, Pronŭba, } à nūbo.
Dejĕro, Pejĕro, } à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula. VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, ſe, è, niſi vocali ſequente; ut *unda dehiſcens.*

Sudĭbúſve præuſtis, apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis;

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago, prŏſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per *o* parvum, & proinde primam brevem habent.

Di-

Derivativa a Longa a Brevibus.

Fĕralis a fĕro Humor ab hūmus imbĕcillus a bācŭlo, Lĭtera a Lĭtura vel a Lĭno. Quātuor a Rĕgula a rĕgo. Tĕgula a tĕgo. Calcāris a Calcar. Stāturus a Stātus &c

Brevia a Longis.

Lŭcerna a lūceo. Innŭba a Nubo. et Pronŭba a nūbo. Ŏdium ab ōdi. Vădum a vādo. Vĭtrum a vīro. Nŏto a nō. Nāto a Dĕjero et Pĕjero a jūro. Prŏcella a procello. Pr̆ŏfanus a fano Prŏfestus a Prŏfugus a profugio. Prŏfundus a profundo. Prŏnepos a probubo Prŏfiteor ex pro et Fāris Prŏfiteor ex pro et fateor. Prŏficiscor ex proficio. Prŏfecto quasi pro facto Sic Genitivus in-ētis ex -es recto Item Pĕdis a Pes. Sălis a Sal. &c

Syllaba composita aut derivata tuetur
Vocis, qua manat, tempus; nec flexio mutat,
Consona de binis nisi ubi una amota recedat.

BRITISH MUSEUM
30 JUN 68

Prima dissyllabici Perfecti Syllaba longa est.
Deme bibique, dedique, fidique, scidique, Stitique;
Atque tuli: e longum faciunt -ebam, -ere, vel -erunt.

Producta ex brevibus tribus una, licentia Vatum est.
Libertas nimia, et cauto fugienda poëtæ.

Syllaba Ante-ultima longa.

-Onis ab -o; sic -oris ab -or; sic -alis et aris,
Ex -al & -ar; sic -arum -orum; sic -abus & -obus.

Exceptiones -

Di, etiam producitur, nisi in Dīrimo, & Dīsertus. Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripiuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA. VII. *Canon* I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet longam: ut Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi; dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici,
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcīdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabū priorem quoq; producit: ut Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cītum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit; à poëtarum usu, exemplo atque authoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Corsyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychæus, Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ syllabæ partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atq; conjugationis analogiâ cognosci possūt. De incrementis genitivi nominum polysyllaba- Incrementum Genit.

syllabarum, suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio, facilè suppeditabunt.

Conjugationum analogia. Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præter quam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut Dămus, circumdămus, Dăbis, circumdăbis, Dăre, circumdăre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amavérimus, amavéritis: Futuro Amaverîmus, amaverîtis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut Clandestînus, mediastînus, parietînus, matutînus, vespertînus, repentînus.

Præter hæc sequentia { Diutĭnus, Crastĭnus, Pristĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, } { Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbasĭnus, }

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in ινος: ut, Chrystallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera fœliciùs docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE

Exceptiones

Proprium in -al, vel in -ar vel in -or breve crescere gaudet.
Hannibal, Hannibălis Cæsar, Cæsăris Hector -ŏris
Sic Jubar, atq memor, sic arbor, marmor et æquor:
Vocales inter binas, v consona sæpe
Extendit primam; facit hoc j consona semper.

Catalogus Breviun Irregularium.

Vante duas Vocales

Avis, Avus, avena, brevis, cavus, favus, juvenis, gravis levis, novus, novem, novercæ, Severus, ovis, bovis, Jovis, Aveo, caveo, faveo, foveo, juvo, lavo, levo, moveo, ovo, paveo, voveo.

Quævis vocalis sita fines ante Sequentes;
Da-ma, cloa-ca, loque-la State-ra, auri-ga, culi-na
Vi-ta, rube-do, pena-tes, vi-tis, aga-so, Lupa-nar,
Do-num, querce-tum, fi-lum, manti-le, cana-lis,
La-bes, com-pages, se-des, Sarta-go, legu-men,
Fi-nis, re-mus, ahe-nus, ava-rus, na-sus, avi-tus
Stella-ris, cochlea-re, Sena-tor: Junge viri-tim.

Exceptiones.

Deme Superlativa in [1]-imus polysyllaba; Signa
[2] Ordinis et Numeralia: Vox in -inus, nota si fit
[3] Materia: Aut ex Adverbio, nota [4] Temporis: Aut ex
Verbo, in [5]-itus quam gignit -uique -[6]didique, [7]-stitique,
[8] Et fevi; citus a cieo, litus adde, ratusque,
Et fatus et status: Et rutus a ruo; verbo [9]-ilis orta.
In -la [10] minutivum: dat plura, cupitque Tabella.

[1] Optimus, [2] decimus, [3] vicinus, [4] crastinus, [5] genitus
[6] Traditus, [7] prostitus, [8] consitus, [9] flebilis, [10] tegula.

Vide Tabellam in Pagina 129 sequente

Syllabæ
Ultimæ Longæ.

Hæ septem, -en nisi neutra -as -es -os -i simul -u c
-Us pariter, quæ crescit in -udis, & -uris & -utis.
-A bextus Casus; sextus vel tertius -is -o;
-A non flexilis; aut -e, si vel ab -us, vel ab -er fit

Exceptiones

-As sed -adis brevis est; -es -itis. Seges adde, tegesq;
Interpresq, teresq, vegesq, et propes, hebesque.
Tres, putâ, ita et quia, particulas quoq; corripit usus.
Queis bene vel malè, queis etiam nisi, vel quasi, jungas.

Ultimæ communes

Omnis in -o Casus rectus communis habetur
Sic ubicunque per -o flectis, communia Verba.
Cor, fel, mel; mihi, vel tibi, vel sibi; vox et in -inta
Sic ubi, ibi, ac uti; sic in -par compôsta vel in -pos.
quadraginta, impar, compos.

Ante-ultimæ Communes.

-Ex gignens -icis, i breve redditi, ut obicis obex.
Corripe fax, nex, grex, rumex, nix, cum pice, fornix
Styxque, calixque, larixque, salixque, varixque, filixque.
Appendix, Histrix, coxendix; cum duce, conjux,
Crux, nux, trux; cum Cappadoce, atque Allobroge, præcox.

30 JUN 68

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, *a* finita, producuntur: ut Amā, contrā, ergā. Excipias Pută, ităquiă. A

Item nominativos, & omnes caſus in *a*, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*: ut ô Æneā, ô Thomā, & ablativum primæ declinationis: ut ab hac Muſā. Numeralia in ginta, *a* finalem habent communem, ſed frequentiùs longam: ut Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, deſinentia, brevia ſunt: ut ăb, ăd, capŭt. B, d, t.

In *c*, deſinentia, producuntur, ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c*, ſemper contrahuntur: ut Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non ſit ablativi caſus. C

E finita, brevia ſunt: ut Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ. E

Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis inde enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea rē: & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis: ut Docē, movē, manē, cavē. Fames ob limquintæ nunc tertiæ delinationis producit ultimam in ablative, mē.

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē: præter Quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e*, ad adjectivis deducta, *e* longum habent: ut Pulchrē, doctē, valdē pro valide. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & malĕ corripiuntur omninò.

Poſtremò, quæ à Græcis per *η* ſcribuntur, natura producuntur, cujuſcunque fuerint caſus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cerē, Tempē.

I finita, longa, ſunt: ut Dominī, magiſtrī, amarī, I

docerī,

Præter mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi, quæ ſunt communia.

Niſi verò & quaſi corripiuntur; cujus etiam ſortis ſunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus ſingularis in *os* breve exit; ut,

Huic { Palladĭ, Phillidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amarillĭ, Alexĭ, Daphnĭ. }

L *L* finita corripiuntur; ut Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, săl, consŭl. Præter nīl contractum à *nihil*, & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*; ut Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N *N* finita producuntur; ut Pæān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsăn, forſităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

In Corripitur & *In*, cum compoſitis; ut Exĭn, ſubĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen caſtrantur; ut Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn?

En Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet; ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

On Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuerint caſus; ut Nom. Iliŏn, Peliŏn. Ac. Caucasŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexĭn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A*; ut Nomi. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur; ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

O finita. *O* finita, communia ſunt; ut Amo, virgo, porro, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur; ut, huic Dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Ceterùm

Tabella Brevium Irregularium

-ma	Coma, Cucuma.
-ca	Fabrica, fulica, manica, mantica, pedica, pertica, plica, pubica, vpmica.
-la	Copula, Crapula, fabula, fibula, gula, macula, mola, regula, scapula, similia, tabula, tegula, tragula, vlula.
-ra	Camera, Cumera, hara, hedera, litera, mora, opera patera, purpura, Sera, Vespera, Vipera.
-ga	Caliga.
-na	Bascina, fœmina, fiscina, fuscina, gena, machina Pagina, patina, sardina, trutina, apiua, mina.
-ta	Amita, cucurbita, navita, nota, orbita, rota, semita
-do	Cada, edo.
-tis	Cutis, ratis, sitis, satis.
-num	Laganum, Mundinum.
-tum	Fretum, lutum.
-lum	Nihilum, poculum, salum, solum, Stabulum, stragulum, Seculum, speculum, Spiculum.
-lis	Fatilis fertilis, gracilis, humilis, parilis, similis, sterilis, strigilis.
-bes	Hebes.
-go	Ego, ligo, ago, lego -is, ligo, nego, rego, rigo, rogo, tego.
-men	Columen, regimen, specimen, tegemen, tumen.
-nis	Canis Civis, Juvenis.
-mus	Animus, calamus, domus, firmus, humus, nemus, rumus.
-nus	Acinus, anus, asinus, bonus, Circinus, cophinus, dominus, facetus, fraxinus, galbanus, geminus, genus, hebenus, manus, onus, pampinus, penus, platanus, sinus, sonus, terminus, thronus.
-rus	Barbarus, creparus, ferus, herus, humerus, numerus nurus, Streperus, torus, uterus, Zephyrus.
-sus	Carbasus, Pegasus.
-tus	Agnitus, Arbutus, catus, cognitus, habitus, impetus, letus, metus, notus, vetus.
-ris	Hilaris.
-re	Mare.

30
68
JUN

Ceterùm modŏ & quomodŏ, ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo; vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur; ut, dō, ſtō, ut & ergō pro cauſa.

Item Græca per ω cujuſcunque fuerint caſus; ut, hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur; ut, Cæsăr, torculăr pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr. R.

Cor ſemel apud Ovidium productum legitur; ut,

– ∪ ∪ – ∪ ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ ∪ – –

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cōr; Pār, quoq; cum compoſitis; ut, Compār, impār, diſpār.

Græca etiam in *er*, quæ illis in ηρ definunt; ut, Aēr, cratēr, characṭēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò, *as* finita producuntur; ut Amās, musās, majeſtās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit; ut Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium; ut Heros, Heroos, Phyllis, Phyllidos. Accuſativo plurali, Heroăs, Phillidăs.

Es finita, longa ſunt; ut Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Es.

Excipiuntur nomina in *es*, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt; ut Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs; & pēs, unà cum compoſitis; ut Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt.

Es quoque à ſum, unà cum compoſitis corripitur; ut Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt unà cum neutris ac nomina-

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippomanĕs, cacoethĕs, Cyclŏpĕs, Naiadĕs.

Is. *Is* finita, brevia ſunt; ut Parĭs, panĭs, triſtĭs, hilarĭs.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur; ut, *Muſis*, *menſis*, *à menſa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi creſcentis; ut, Samnis, Salamīs; Genitivo, Samnîtis, Salamînis.

Adde huc quæ in *eis* dipthongum deſinunt, ſive Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri aut caſus; ut Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monoſyllaba item omnia; ut, Vīs, lis: præter ĭs & quĭs nominativos, & Bĭs apud Ovidum.

Iſtis accedunt ſecundæ perſonæ ſingulares verborum in *is* quorum ſecunda perſonæ plurales deſinunt in *îtis*, penultima producta, unà cùm futuris ſubjunctivi in *ris*, ut, Audīs, velīs, dederīs. pl. Audîtis, velîtis, dederîtis;

Os. *Os* finita producuntur; ut, Honōs, nepōs, dominōs, ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs oſſis. Et Græca per *o* parvum; ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us. *Us* finita, corripiuntur; ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi creſcentis; ut, Salūs, tellūs, Genitivo Salûtis, tellûris.

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum ſingulares; ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monoſyllaba; ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ŭs* diphthongum, cujuſcunque fuerint caſus; ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen I E S U S.

U. Poſtremo, *u* finita, producuntur omnia; ut Manū, genu, diū.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM IN regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

Abdo, *Abscondo*, *Occulto*, } to hide.

Abyssus, immensa quædam profunditas impenetrabilis. A depth that by sounding cannot be found.

Acarnan, gens ex quadam regione Græciæ. The people of Acarnania in Græce.

Accerso, eo ad vocandum, vel voco. To go to call.

Acer, arbor. A Maple tree.

Acies, acumen rerum secantium, exercitus instructio, oculi lumen. An edge. The array of an Army. The sight of the eye.

Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum. A needle, or an instrument wherewith women did set their hair.

Adeps, omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei. Fat.

Adipiscor, assequutus sum. To obtain.

Adolescens, iuvenis adultus. A stripling from Twelve to one and Twenty.

Ador frumenti genus vel farris. Wheat.

Advena, qui non est Civis, sed externus. A stranger.

Æquor, mare, velagus. The sea, because nothing is more plain than it. For æquor both generally signifie a plain in any parcel of the world. It is taken for the ayre also. As Aspice bis senos volitantes æquore cygnos.

Æs, species metalli rubro colore. Brass, and because that in old time money was made of it, Aes sometimes both signifie money.

Æther, tota cæli syderumq; substantia ac compago. The whole substance of the sphere from the fire to the uttermost circuit of heaven.

Affinis, cognatus. A kinsman by marriage.

Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum. To recognize, to know anew, or to come to remembrance of.

Ago, facio. To do.

Agragas, urbs Siciliæ. A town in the Isle of Sicilie, called now Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem rusticam. An husbandman.

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. A certain sea-bird that lieth in the sands, & hatcheth in winter.

Ales, quælibet avis, aut velox. A bird, or swift.

Alnus, genus arboris. An Alder-tree.

Alo, nutrio. To nourish.

Alter. The other of the two.

Alvus, qua sordes deponunt, aut labuntur. The paunch, & sometime the belly without.

Amazones, Scythicæ fœminæ eo quod mammis careant. Certain women of Scythia, so named for lacking a dug.

Ambigo, circumago, circumdo. To compass, to doubt.

Amicio, vestio. To cloth.

Amnis, fluvius. A river.

Anas, avis in aquis degens. A duck or a drake.

Ango, crucio, premo, vexo. To trouble or vex.

Anguis, serpens in aqua degens. A dry or a water-snake.

Animus, consilii principium. The mind.

Anna, nomen mulieris. Anne.

Annuo, assentior. To assent and agree unto.

Annus, tempus 365. dierum & 6. horarum. A year.

Antes, ab ante, eminentes lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. The pillars, or saying stones that sayl over the wall to bear the frame, or the dry stone-wall that incloseth a Vineyard, or the first set or frontier of Vines.

Antidotus, medicamentum contra venena datum. A preservative against poyson.

Antiæ, mulieris capilli in fronte demissi. A womans forelocks.

Antisses, in aliqua re summus. A president, or chief ruler, man or woman.

Anus, vetula. An old wife.

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur. Tarentine.

Aperio, indico, refero. To open, to utter, or declare.

Apes & api, animal mellificum. A Bee.

Apiscor, assequor, acquiro. To obtain.

Apollo, deus quem Græci solem appellant. The God of wisdom and physick, and of prophesie, and the God that carrieth the Sun about.

Appendix, quod aliis adiunctum, quasi ex alio pendeat. Apenthouse, or an addition to increase a thing.

Applico, iungo, advenio. To apply unto, or to arrive.

Aptoton, nomen invariabile, sed nullo de casuum casu. A noun undeclined, having one termination in all cases.

Aquale, vasis genus, quo aqua tenetur ad prædendam eam manibus. A laver, or an ewer.

Arbor, vel arbos, notæ significationis. A tree.

Arcas, ex Arcadia populus. The people of Arcadia.

Arceo, pello, & advenire non sino. To keep away.

Arcesso, voco & accuso. To call, or to accuse, or to go to accuse.

Arctus, ursa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cæleste. A sign called the Bear, or the Wagon.

Ardeo, ardor, inflammor. To be hot.

Argos, oppidi, nomen. A town of the Peninsula of Græce called Peloponesus.

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur.

praliamur. Armour, or any kind of weapon.

Aruspex, qui victimas inspicit. He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.

As est libra, id est, duodecem unciæ. A pound of twelve ounces, or the whole sum of any thing.

Assecla, qui continue & semper aliquem sequitur. A page or lackey, or continual waiter.

Astu, dolo, fallaciis. By deceit or guil.

Athamas, nomen viri. A mans name which should be sacrificed for his son Phrixus.

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam & Macedoniam. The City of Athens.

Athletes, pugil & luctator. A Champion or he that striveth for a game.

Atomus, corpus insecabile. A mote so small that it cannot be parted.

Aucep, qui vel quæ aves capit. A fowler, man or woman

Audeo, sum ausus. To be bold

Aveo, cupio. To desire, covet

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. A lake in Italy, wherehence the thought was descent into hell.

Augeo, maius facio, amplifico. To increase.

Augur, qui futura prænunciat. A soothsayer man or woman.

Auriga, qui vel quæ currum ducit. A wagoner, a carman, or a carter.

Auster, ventus flans a meridie. The south wind.

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. The worker or doer of any thing, man or woman.

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertitur. An axletree: and by translation, the straight line that may be imagined from the one Pole to the other.

B

Bacchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. The feast of Bacchus.

Baccbar, herba radicis odoratæ. An herb that the French men call our Ladies globes.

Baccbus, deus vini. The drunken god, the god of wine.

Baculus, bacillus, & baculum & hinc bacillum, scipio. A staff.

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur. A bath.

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel forma. A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, & falleth into the earth.

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro vel calamo. The Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also *Barbitos*, both masculine & feminine.

Bellaria, cibi secundæ mensæ. Junckets.

Bes, unciæ octo. Eight ounces.

Bibo, potum haurio, humorem attraho. To drink.

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.

Bifrons, habens duas frontes. He or she that hath a face before and another behind.

Bilis, humoris genus. It is with this word *atra* melancholy, and with *flava* choler: and being used alone, is the same disease that *cholera* is after Cor. Celsus. See cholera

Bombyx, vermis & pro materia sumitur. A silk worm, or silk.

Bos, nota est significatio. An ox, cow, or bull.

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. The Isle which is inhabited of Englishmen & Scottishmen, called Britannia maior.

Britannia minor. Is Britain in France.

Bubo, avis nomen, a boves mugitu. An owl.

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. Alexander the great his horse.

Byssus, tenuissimi lini genus. A most fine sort of fine flax, whereof a precious kind of linnen cloth is made. It may be taken for silk also.

C

Cacoethes, malus mos. An evil custom, or a vile hard to be cured.

Cadaver, corpus mortuum. A dead carcass.

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. To fall, and sometime to hap, to chance.

Caed, percutio, ferio, verbero. To strike, or to beat, and sometime to cut or lop, or to prune trees: sometime to kill, to sacrifice, & sometime to break: as, cædere iamam saxis, instare ferro.

Caello, percutio, aut frango. To smite, or to break, antiquum verbum, the compounds whereof be in use only. Cello, is also read without a diphthong.

Caelum vel Coelum, extrema mundi determinatio cum sphæris, quas ambit ad elementum ignis. Heaven, or with a difference any of the spheres. It signifieth weather also.

Calco, pede comprimo. To tread upon, & by a translation unto the mind, to despise and set naught by.

Calendæ, dies primus cuiusq; mensis. The first day of every moneth.

Caleo, ferveo, calidus sum. To be hot, or to glow.

Callis, via perdurata, id est, via trita. A path way.

Calvo, decipio, frustror. To deceive, to beguile, to tromp.

Calx, pes imus, & pro cuiusvis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro conglutinantur. A heel, or last end of a race, or line.

Cambio, commuto. To exchange, & of the old writers it is taken for to fight.

Canalis,

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide stratis. A channel.

Cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa. A lattice, or the lists of a game place, or of a spectacle.

Canis, animal latrabile, & piscis marinus, & signum cæleste. A dog, or a dog-fish: a star, or sign in the firmament called *canis*.

Cano, To sing, to indite poetically, to play upon instruments: sometime it is to praise or prophesie.

Capesso, capio, sive ad capiendum eo. To take, or to go to take: & sometime *recipio me*, to go, as, Nunc pergam herz imperium exequi, & me domum capessam.

Capio. To take, to delight, to deceive, to chuse, to abide, & suffer: as capio dolores. To hold or contain, to indude & catch: as, Navem capimus. To inflame with love. And is lightly of such signification as the ablative is that cometh with it.

Capistrum, capitis vinculum adhibitum ne animalia aufugiant. An halter.

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. An Ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.

Capra, animal a carpendis virgultis dictum. A Goat.

Car, aliquis ex Caria. A man of Caria.

Cardo, quo janua movetur. An hook or hinge.

Careo, est rem desideraram non habere. To lack or be without, and specially such a thing as once we had.

Carex, herba acuta durissima. Sedge.

Caro, quod anima careat, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus & frustibus. The meat of any thing, but most commonly flesh.

Carpo, decerpo. To crop, to pick off, or to gather: It is also to least or to chuse out, & sometime to taunt or rebuke: Carpere viam: To begin to journey: Carpere vitales auras, Carpere lanam, to toss wool: Carpere linum, to hatchel flax: Carpere cibum, to eat.

Cassis, reticulum, masc. pro galea fem. est cassis, idis, & hæc cassida. A net or an helmet, in the feminine gender

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. The camp, the pabillion, or the Army.

Cato, nomen viri. A certain Romans name.

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat. To beware, or to be wary & heedful: Cavare is also to put in assurance, and to save harmless by caution or sureties.

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, five stipes. A stalk.

Cedo, to give place, to depart and go away.

Cedrus, arbor inens & procera. A Cedar tree.

Cello: See Cello.

Censeo, existimo, puto, arbitror. To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind: Some take it for to be angry: Censeri is also to be in books of subsidies, & to be taxed or valued.

Centum, An hundred.

Centussis, centum librarum. An hundred pound.

Cera, illud quod melle ex favis expresso remanet. Wax.

Cerno, video. To see: & by translation to perceive & understand: Sometime to decree & appoint: to sift, renge, or bolt, to sever & part, to fight, to go unto: as, Cernere hæreditatem.

Cetus, piscis maxim. A whale

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio supra & infra per vomitum facta. The chollick: It is also choler, the hot and dry humour.

Cicer, genus leguminis. A certain Italian pease.

Cieo, turbo commoveo. To trouble, stir, & stir & sometime for Cio, it is to call.

Cinis, vel ciner, pulvis. Ashes.

Cinis, est avis quam alio nomine alaudam dicimus: a lark.

Claudo, obturo, obsero, To shut or close, to make fast, to stop, or stay, not to suffer to pass: as, Ecce maris magna claudit nos obice pontus.

Clivus, locus molliter arduus & pro collo ponitur. A bank, a rising, also a little hill.

Clunis, natium tumor. The buttock.

Cluo, splendeo. To shine, to glister, sometime to fight.

Clypeus, & clypeum, scuta maiora, & proprie peditum. A buckler.

Coelum. A grading tool, the sky, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called æther, or, quinctum elementum. Cœlum is also taken for the air, as, In hoc cœlo qui dicitur aer.

Coena, cœnam sumo. To sup, or to take supper.

Coepio, pro incipio, antiquum est. To begin.

Cognosco, nosco eos qui prius incogniti erant. To know that which we knew not before: sometime diligently & attentively to consider or to understand, to search by an inquiry, & to sit in judgment.

Collis, monticulus. An hillock

Colo, adoro, veneror. To honor, or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love. Vitam colere, is to lead a life: sometime to plow or till the ground, sometime to deck or trim.

Colus, instrumentum quod pensa continet. A distaffe or spindle.

Comes, comitans aut sequens. A companion by the way, either man or woman.

Comminiscor, fingo, excogito. To imagin, to feign, to invent & devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.

Como, comam compono. To kemb,

kemb, to dreſs the hed with a comb, or to deck & adorn.

Compago, compactio & conjunctio. A joynt.

Compedes, vinculi genus. A pare of fetters, or gyves.

Conditor, qui aliquid facit. A maker or builder.

Congrus, conger, genus piſcis. A Congre.

Conjux, maritus vel uxor. A husband or wife.

Conſulo. To ask counſel, with an accuſative: to give counſel, or provide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Sometime it is to ſit in counſel, and to deliberate, but uſed plurally, as, Conſulunt Senatores.

Coquo, cibum niſi aptum reddo. To dreſs meat, to play the cook, to prepare & go about: as, Bellum coquere. To dreſs & trouble: as, Coquit me cura. To concoct, to bring out nutriment unto a natural foment or juice.

Cor, præcipuum inter viſcera, & vitæ ſedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur, quaſi fons quidam & domicilium. The heart, and ſometime it is uſed for the mind.

Corbis, vas ex viminibus factum. A basket.

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. A horn. By tranſlation, the turning of rivers be called Cornua. It ſignifieth alſo the wing of an army, & the end of a thing.

Cornus, arbor camos habens duricie & rigiditate cornibus ſimiles, fructum circa ſolſtitium ferens, primo candidum, poſtea ſanguineum. A certain tree unknown among us.

Coſtus, radix magni odoris. A herb growing in Arabia, Jury & Syria, having a very fragrant ſavour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincenſe.

Conendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. The hip.

Crater, vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus. A goblet or ſtanding piece.

Crepo, ſono. To crack, ſometime to complain, lament, & accuſe: as, Quis poſt vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima minuſcula quæ pueris dantur. All manner of things that are given children in their infancy, as corals, ſwadling-bands, baggers, timbrels, & ſuch like.

Cres, Cretenſis. A man of Candy.

Creta, inſula eſt. The Iſle called Candy.

Crinis, capillus. Hair.

Crus, pars a genibus uſque ad inferiorem pedem. A leg.

Cryſtallus, glacies ex gelu vehementer concreta. Cryſtal.

Cubo, iaceo. To lye, & ſometime to be ſick in bed.

Cucumis. A Cucumer, the which is called alſo in Latin Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. A Gnat.

Cumbo, the ſame that Cubo is

Cunabula, cunæ. A cradle.

Cunæ, cunabula. Idem.

Cupio, opto, deſidero. To covet, to deſire, to luſt for: and ſometimes with a dative to favour.

Cupreſſus, arboris nomen. A Cypreſs tree.

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. A Wevel

Cures, oppidi nomen. A towns name.

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intenta celeritate viam quaſi voro. To run, and ſometimes to flow, that is, to run as rivers do.

Cuſpis, acutior pars haſtæ. The point of a ſpear, pike, or partizan, or any other like.

Cuſtos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. A keeper man or woman.

Cyprus, inſula dives. Cyprus the Iſle.

D

Dama, animal timidum. A Buck or a Doe.

Damno, damno afficio, vel condemno. To damage or condemn.

Dedo, in perpetuum do, vel totum ſubdo, ſive in manus & arbitrium. To yield.

Defrutum, a deferendo vinum decoctum ad mediam partem. Wine ſodden to half.

Dego, ago. To live.

Deleo, expungo, proprie lineas aut regulas. To put out, and to cancel.

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati eſt. The thing wherein we take pleaſure.

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piſcis maris, & ſignum cœleſte. A dolphin.

Demo, aufero. To pull away & to exempt.

Dens, notum eſt per ſimilitudinem: capitur pro omni, quo aliquid teri poteſt. A tooth.

Depango, defigo. To faſten down, and to plant.

Deſidia, ignaviæ vitium. Slothfulneſs.

Dico, loquor, nomino. To ſpeak, or to tell.

Dies, tempus viginti quatuor horarum. A day.

Diffiteor, inficias eo, nego. To deny.

Digredior, diſcedo. To go from.

Diligo, amo. To love.

Diluo, aqua vel quovis humore aliquid purgo. To purge with waſhing.

Dindymus, iugum montis Phrygiæ Idæ matri deum dicatum. The top of Ida, the hill by Troy.

Diphthongus, unus duarum vocalium ſonus. A double ſound, a diphthong.

Diptoton, nomen flexum duobus in caſibus, quibuſcunque. A noun declined with two caſes whatſoever.

Dira, imprecationes, execrationes, & inferorum furiæ. Furies, bannings, & the furies of hell.

Diſco, capio doctrinam. To learn.

Diſpeſco, ſeparo, dirimo. To ſever.

Diſplico. To diſpleaſe.

Diriman-

Dicionis, imperii, dominii. Of my right & title. We need not scrupulously to refuse Dicio the nominative.

Divido, partior. To divide.

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. Riches.

Do, dono. To give.

Doceo, alicuius rei cognitionem alteri trado. To teach, & sometime to shew, & to declare, to warn, & to ascertain.

Dodrans, unciæ novem. Nine ounces.

Doleo, tristis sum. To be sorrowful.

Domo, mansuetum facio. To tame.

Domus, ædificium ad habitandum factum. An house.

Duco, notum est. To lead, to marry, to account.

Dulcedo, suavitas. Sweetness

Dux, qui vel quæ ducit aliquem. A guid, man or woman

E

Equis. Whether any.

Edo, comedo. To eat.

Edo, i. emitto, & quasi extrudo. To set out & ebulgate, & sometime to exhibit & shew: as, edere spectacula. Edere animam, is to dye. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.

Edoceo, diligenter doceo. Thoroughly or perfectly to teach.

Efata, sunt ultimæ precationes augurum post finem auspiciorum extra urbem dictæ. The prayers that Soothsayers said, after notice taken of birds flying before they enter the City.

Egeo, careo. To need.

Elephas, elephantus, animal fama notum. An Elephant.

Elis, civitas Arcadiæ. A city in Arcadia, or a Countrey in Peloponnesus.

Emineo, præ aliis appareo, vel excello. To appear before others, and to pass them.

Emo, comparo, mercor. To buy.

Ensis, gladius. A sword.

Epasco. To eat up, to consume with feeding, and to make nothing.

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium. A banquet or feast.

Eques, homo equo insidens. An horseman, or he or she that rideth.

Eremus, locus desertus. A desert or wilderness.

Eripio, extra rapio. To pull out.

Esurio, famem patior. To hunger.

Eventus, evenirum quod casu aut fortuna nobis evenit. Hap, or that which cometh to pass.

Excludo, extra claudo. To shut out.

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. Watchings and wardings.

Exculpo, perfecte scalpo, vel scalpendo conficio. To carve, to grave, to cut out, to scratch out: as, Oculum exculpere. To weed or wring out: as, Verum exculpere.

Excurro, extra curro, vel præcurro. To run out, or to outrun before, to amount to a great deal, to make an outroad, or an excursion.

Excuso, extra culpam reddo. To excuse.

Exemio, ciicio, emitto. To smite out.

Exequiæ, funebre officium. The ceremonies of the burial

Exlex, sine lege vivens. A lawless man or woman.

Expergiscor, evigilo. To awaken.

Experior, tento vel tentor. To prove or to be proved.

Explico, extendo, & declaro. To stretch out & to declare.

Exta, proprie cor, iecur & pulmo dicuntur. The entrails

Extorris, exul. A banished man or woman.

Exul, qui vel quæ exulat. A banished man or woman.

Exuo, exolvo, denudo. To put off, to uncloath.

Exuviæ, ab exuendo. The things that we put off.

F

FAcies. A face.

Facio, aliquid ago. To make.

Facesso, facio, vel eo ad faciendum. To make, or to go to make.

Fallo, decipio. To deceive

Fames, edendi cupiditas. Hunger.

Far, Once a general word for any kind of grain or corn, as, Triticeum far, hordeaceum, siliginem, &c. but now it signifieth one certain kind called Ador, which is bread-corn.

Farcio, saturo, impleo, pinguefacio, sagino. To stuff, to fill, to satisfie and to make fat.

Fas pium, religiosum, & dignum factu. Lawful, right godly, & worth the doing.

Fascis, lignorum aut alicuius rei congeries. A faggot.

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causa festivitatum explicabantur. A register for the order of things for the whole year. Fasti dies, were days wherein the Judges might give sentence, without offence of the gods with these three solemn words of the Law, Do, dico, addico. Nefasti dies, were their contrary days.

Faveor, annuo, concedo. To grant, and to assent unto.

Fatisco, deficio, aut defatigor. Abundantly to gape.

Fatisor, fessus sum. To be weary, to faint, and to be weak.

Faveo, recte alicui opto. To favour.

Fel, purgamentum sanguinis. The Gall.

Feriæ, dies cessationum ab opere. Holydays, or times of pastime used.

Ferio, percutio. To strike.

Fero, To bear, or to suffer, to lead or tell, to give, to covet or advance, to bring forth, to bide, to take away, to obtain. To ask advice: as, Pompeius tulit ad populum.

Fervco, valde caleo. To be hot.

Fervefio, calesco. To wax hot.

Pirus, arbor vel morbus. A pig-tree, or a certain bile rising in the fundament.

Pides, constantia in omnibus rebus. Faith and Truth.

Fido, fiduciam & spem habeo. To have trust.

Figo, to fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. Fern, whereof there be two kinds, As in Herbaries you shall see.

Filum, illud subtile quod ex lino lanave trahendo ducitur. A thread.

Fimus, lætamen & excrementa animalium, quibus agri fœcorantur. Dung. It is also Fimum in the neuter gender.

Findo, disseco, dissindo. To cleave.

Fingo, formo. To fashion.

Finis, extremitas sive terminus in unaquaque re. An end.

Fio, efficior. To be made.

Flaveo, flavus sum. To be yellow.

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. To bow, to move, and to cause to follow.

Fleo, lachrymo. To weep.

Flo, spiro. To blow.

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. A flower.

Fluo, decurro, proprie ut liquores. To flow.

Fodio, terram cruo. To dig.

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. A pair of bellows.

Fons, scatebra. A well.

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. A pair of tongs.

Forfex, instrumentum sartorum, quo aliquid scinditur. A pair of scissars.

Fors, fortuna casus. Hap.

Forum, a ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. The Judicial place, and then it is named Forum Judiciale: or the market place, and it is called Forum venale.

Frango, rumpo destruo. To break.

Frenum, vel frenum, instrumentum quo equum insessor coercet. A bridle.

Frico, scalpo. To rub.

Frigea, frigidus sum. To be cold.

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. Good, profitable, and thrifty.

Frugis, eius quod ex terræ fructu in alimoniam venimus. Of corn or pulse, Some make the nominative hereof Frux, & some Frux: the former is not to be mistaken.

Fruor, delectationem & fructum capio, & alor, to take pleasure, or fruit and profit of, and to be fed.

Fuga, fugiendi actus. Flying or running away.

Fugio, vito, currendo recedo. To fly from, to avoid.

Fulcio, sustineo, munio. To under-prop, and to shore.

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. To melt or to pour.

Funis, restis. A rope.

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. A man or woman thief

Furfur, purgamentum farinæ. Bran, or scurf.

Furo, insanio. To be mad.

Fustis, baculus. A club.

G

Gabii, Volscorum urbs. A town in Italy seventy miles from Rome.

Gallia, Europæ pars, sita intra Pirenæos montes, inter Hispaniam, Germaniamque, & duo maria, Oceanum Britannicum & mare nostrum. France

Garamas, Libyæ incola. A certain inhabitant of Africk.

Gargarus, unus ex collibus montis Idæ. A very high top of the hill Ida. There is also a town of that name at the foot of the same hill.

Gaudeo, lætor. To rejoyce.

Gelu, propriæ glacies. Frost, or ice.

Gena, curvatura, qua crus & femur connectuntur. A knee.

Gero, porto. To bear.

Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor. A nub or bunch.

Gigas, vir altissimæ staturæ. A Giant.

Gigno, genero. To beget.

Gingiber, herba in Arabia nascens. Ginger.

Glis, animal muri simile. A dormouse.

Glisco, cresco, augeor, invalesco. To increase & grow, to wax strong, to wax fat, & much to desire, and soze to covet.

Gluten, glutinum aut colla. Glue.

Gorgon, nomen mulieris. A certain terrible woman.

Gradior, eo, incedo, progredior. To go.

Græcia. The Country of Greece, a great piece of Europe which is now under the Turk.

Grajugena, *Græcus*. A Grecian born.

Grando, gutta aquæ in aere congelatæ. Hail.

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. Thanks.

Grex, pecudum multitudo. A flock.

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. A rath ripe fig

Gruo, ut grues gruere dicuntur. To cry like a Crane.

Grus, avis nota. A Crane.

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. A Gryphon.

Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. Gum.

Gurgulio, pars gutturis animalibus ad pulmonem: vel animal. The wesand, or a Weasel.

H

Habeo, possideo, teneo. To have.

Hæreo, apte alicui rei insigor. To cleave unto.

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. An heir.

Halec, piscis qui sola aqua nutritur. A Herring.

Haurio, extraho humorem, educo ex profundo aliquo loco. To draw.

Heros, vir illustris & nobilis. A nobleman, a man of great excellency in worthy facts, & therein more like a god then a man.

Hesperus, serotina stella. The Evening star.

Heteri

Heteroclitum, nomen secus, quam declinationum canones poscunt flexum. A word declined otherwise then the base rules of the declensions do require.

Hilaris, vel hilarus, lucundus, lætus. Merry.

Hippomanes, virus ab equa collectum vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. Poyson to procure lobe withal, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.

Hirundo, avis notissima. A swallow.

Histrix, animal ex herinaceorum genere. A porcupine.

Homo, notæ significationis. A man or a woman.

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. Honor, worship.

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior. Barley.

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. An host or an hostess, or a guest, man or woman.

Hostis, inimicus, vel peregrinus. An enemy.

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. Plentiful, or a hug, or the udder of any beast.

Humus, terra humefacta. The ground.

Hydrops, aqua intercus. The dropsie.

Hyems, bruma. Winter.

I

Jaceo, decumbo. To lie.

Jacio, emitto, ac vi impello. To cast, to hurle, to lay, as iacere fundamentum: or by translation it is to make a beginning. Jacio is sometime to spread abroad by rumour, & sometime to object against one with an accusatibe, with this prepositton In.

Jaspis, lapis preciosus. A green precious stone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.

Ico, ferio, percutio. To strike, to smite: as, Icere colaphum. Icere fœdus, is to strike up a bargain.

Icon, imago. An image.

Ida, mons altissimus Troiei soli. A hill in the Country of Troy.

Idus, dies qui dividunt mensem. In March, May, June & October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.

Jecur, hepar. The Liver.

Ignis, unum ex quatuor elementis. Fire.

Illex, qui sine lege vivit. A lawless body, man or woman.

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. A shower.

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorto, per quam imber defluit. A gutter tyle.

Immineo, insto. To hang over.

Impetus, violentiæ, invasionis. Of violence & boisterousnes.

Incesso, accuso, impeto. To accuse, to revile, to proborke, to inbade, and enter into.

Incido, ferio, seco, To cut, to grabe in.

Incido, in aliquid, vel super aliquid cado. To fall into by hap, to run into: as, Incidi in errorem. And sometime to happen, or to chance.

Incipio, inchoo. To begin, to take in hand, to enterprise.

Inculco, eadem sæpius iterando ingero. Often to repeat.

Indo, Impono. To put in.

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis. To warduess, or likely dispositton.

Induciæ, pax in paucos dies. A truce.

Indulgeo, obsequor. To set much by, and to gibe to.

Inermus, vel inermis, qui armatus non est. Unarmed.

Infans, homo per ætatem nondum sciens fari. A babe.

Inferiæ, sacrificia quæ inferiis solvuntur. Sacrifice done to spirits in hell. Hereof inferias facere, is, Manes sacrificiis placare, that is, to celebrate obites & obsequies.

Infitias, negationem, se vel debere quod ador posit, vel commisisse quod accusatur od ijcit. A denial, o it followeth only the verb Eo.

Inficio, intingo, vitio, fœdo, maculo. To dye, or to infect.

Ingruo, invado, impetum facio. To give an onset, and to inbade.

Injussu, absque authoritate temere, sine iussione. Without bidding.

Insidiæ, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. A lying in wait for, or a deceit.

Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram. Like, or as big, or the image.

Intelligo, capio. To understand.

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. An interpreter, man or woman, or a translator.

Invidia, mœror ex alienæ prosperitate. Envy, sorrow for another mans welfare, or else the evil will & despight of a man.

Jocus, est quidam lepor & festivitatis in verbis. A merry scoffe.

Irascor, ira stipulor. To be angry.

Ismarus, mons Thraciæ asper, & inculsus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & oliveris. A hill in Thracia so named.

Iter, itio, actus eundi. A journey.

Jubar, sol, vel ipsius splendor. The sun beam.

Jubeo, impero. To command

Judex, qui vel quæ judicat. A judge, he or she.

Jugerum, agri tantum quantum ab uno pari aut iugo boum uno die arari potest. Plinius. We call it an acre. The authors do vary in the measure of it: for the commodity of the nominatibe and other cases, we map use Jugerum.

Jugum, vertex, five cacumen montis. The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is a couple. By metaphor it is a seruitude or a bondage.

ndage. Also a weapons am, or a pair of gallowes, ch as for ignominy the Ro- ans went under. Tribus stis iugum fit, humi fixis du- bus, superque eas transversa a deligata.

Jungo, copulo, & quasi in u- um ago. To joyn.

Juno, dea Jovis uxor. The oddess Jupiters wife.

Juro, iuramentum facio. To wear.

Jus, quod natura, aut civitas, aut gens iubet, & liquor eo- rum quæ coquuntur. The law & right: and the broth of any thing sodden.

Jussu, imperio, Iussione. By commandment.

Justa, idem quod exequiæ.

Justitium, curia dicendi in- termissio. No term.

Juvenis, qui adolescentium excessit ætatem. One come to mans age.

Juventus, ætas Iuvenilis. Mans state.

Juvo, auxilium do. To help.

L

LAbes, hiatus, macula, dede- cus. A great chap, a spot, a dishonour or reproach.

Labor, vel labos, opera, defa- tigatio. Labor and toil, paine taking, sometimes it is mis- fery, calamity, peril, danger, trabel.

Lac, succus maternus, quo a- nimalia nutriuntur. Milk.

Lacesso, vexo, incito, provoco. To trouble, to proboke.

Lacio, in fraudem duco. To allure, or to entice.

Lactes, gracillora intestina. The small guts.

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. To give milk, or to deceive.

Lacus, locus profundus cum aquis perpenis ibidem natis, qui efficit rivos. A lake, a bear, or mere.

Lædo, verbo factove aliquem offendo. To hurt.

Lælaps, nomen cuiusdam e canibus Actæonis. One of Actæons dogs called Lælaps, for speedy fortunetelle. For Lælaps signifieth a whirl- wind, a tempest, or a storm.

Lambo, lingua lingo. To lick.

Lampas, ignis aut solis splen- dor. A fire, or brightnesse of the sun, or a lamp.

Lanista, qui domi gladiato- res docet, & populo vendit. A master of defence.

Laquear, pars superior cubi- culi parum convexa. A boulted roof of a parlour.

Laser, herba quædam & suc- cus qui ex culmo laserpitii exudat. The herb out of which cometh the juice that the Apothecaries do call Asa dulcis, & Belzoe, or Belzoin: the common people call it Beniamin.

Lateo, absconditor, non com- pareo. To lurk, or to be hid- den.

Lavo, aqua purgo. To wash.

Laurus, genus arboris. A Bay tree.

Lebes, vas æneum. A caldron, or a pan.

Lecythus, ampulla olearia. A box for oyle & oyntment. It is taken also for eloquence in writing.

Lego, notum est. To read.

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. Hobgoblins, or night-spirits.

Leo, animal ferox. A Lyon.

Leo, imprimo, formo. To im- print, to form. Abusivum.

Lethum, mors, interitus. Death.

Liberi, pignora. Children. One sone or one daughter may be called Liberi: and so may Stephens and their suc- cessors.

Libet, placet: It pleaseth.

Libs, ventus Africus: The south-west-wind, by west.

Licet, fas est. It is lawfull.

Lichen, herba, vel gravissi- mum morbi genus. Liver- wort: the Apothecaries call it Hepatica. It is also the kind of Lepry called a sauce- seam: in Latine Impetigo.

Lien, splen. The milt. Dicitur & lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ. An Italian of the Country of Liguria.

Limax, testudo & cochlea terrestris. The shelled snail, & the bew snail.

Linus, vestis genus ab umbi- lico ad pedes, seu lutum aut cœnum mollius. A kind of garment, or else slime or mud

Lingo, lambo, id est, aliquid lingua molliter tango. To lick

Linio, aliquid alicui rei su- perinduco. To bawb.

Linquo, committo, pecco. To leabe, to tresbass.

Linter, navicula cavata ar- bore facta. A Cock-boat.

Liquefio, liquesco. To be molten.

Liquor, liqueo. Idem.

Livens, lividus sum, id est, sor- didus. To be wan or filthy.

Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur quæstus gratia. The scullion that waiteth on an Army.

Locri, urbs in Brutiis. A town in Italy.

Locus, proprie illud quod aliquid continet. A place.

Logos, sermo, ratio, verbum. Speech, reason, a word.

Loquor, verba qualiacunque protero. To speak.

Luceo, lucem emitto. To be light.

Ludo, ludum exerceo, iocor. To play, or to sport.

Lues, cum in urbe aut in agro febris aliudve morbi genus, homines aut pecora, aut utrosque corrumpit. A com- mon disease or murren.

Lugeo. To bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, and sometime to be a mourner in apparel.

Luo, solvo, pœnas do. To re- deem, to cleanse, to pay for.

Lustra, habitacula ferarum. Dens of wild beasts, or bre- thel houses, & petty tipling- houses of bawdry.

Lynx, animal maculosum, acutissime videns. Our men call this beast an Dunce.

M

MAEnalus, mons quidam Arcadiæ. A hill of that name in Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attra- hens. A stone that draweth

iron

tron unto it. It is called also Heraclius lapis, or Sideritis.

Majores, avi, abavi, prosavi, atavi, trigavi, & quicunque ante hos in infinitum. Our ancestors.

Malo, magis velim. To will rather.

Mando, comedo, vel committo. To eat or to commit.

Maneo, sisto, & expecto. To tarry, or to tarry for.

Manes, dii inferi inter Numina, læva. Spirits or devils

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hostibus. Spoils taken in war.

Manus, membrum notum. A hand.

Mapalia, agrestes casæ. Sheepcotes, or small cottages.

Mare, pelagus. The sea.

Margo, cuiusque rei extremitas. The brink or skirt of any thing, or the bank of a river, or sea.

Marmor, lapidis genus. Marble.

Mars, Deus belli. The name of the God of war.

Martyr, testis. A witness, man or woman.

Mas, vir. A man.

Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. An hill in that part of Italy that is called Campania, fruitful of pleasant wines.

Mater, nota est significatio. A mother.

Medeor, do medelam. To cure

Medicor, medeor, remedium adsero. Idem.

Meio, mingo. To piss.

Mel, liquamen dulce. Honey.

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Aetoliæ regis filius. A mans name.

Menda, & mendum, error, erratum. A fault.

Menses, mulierum profluvium. Womans flowers.

Menis, tempus Lunæ curriculo consectum. A moneth.

Mereor, aliquid facio, quamobrem dignus sum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiar. To deserve.

Meridies, dies medius, Noon, or the noon stead.

Metior, pondero, mensuro, considero. To measure.

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem. To mow.

Metuo, timeo. To fear.

Metuor, timeor. To be feared

Meus, mine.

Mico, fulgeo cum motu, vel tremore. Often with certain intermissions to shine, and likewise to be moved, to put forth fingers to him with whom we play. Will put forth which is called Micare digitis

Miles, qui vel quæ militiam exercet. A warrior, a soldier.

Minæ, menus incussiones per verba aut signa. Threatnings.

Mingo, urinam facio. To piss.

Minores, posteri, etiam post trinepotes futuri. Our successors.

Miscea. To mingle, to serve drink, sometime to trouble.

Misereor, misericordia afficior. To take pity on.

Mitto, id aliquem do. To send

Mœnia, muri urbis. The walls of a town, & figuratively the town it self.

Mœreo, tristor, dolore afficior. To be heavy, sad, in a dump, or mourning.

Monoptoton, nomen non flexum, sed carens omni casu præterquam uno, & eo obliquo. A noun having one termination, & that in one oblique case.

Mons, terræ tumor altissimus. An hill.

Mordeo, dentibus lædo. To bite.

Morior, e vita discedo. To die

Mos, vitæ institutum consuetudine firmatum. A custom.

Mulceo, lenio. To asswage.

Mulgeo, lac e mammis exprimo. To milk.

Mulier, quæ non est virgo. A woman.

Mulsum, potus ex vino & melle. A certain wine confect with honey.

Multiplico, adaugeo. To multiply or increase.

Munia, onera legi debita, & officia quæ publice præstantur. A duty or office.

Mus, exiguum animal. A mouse.

N

Nanciscor, acquiro. To find and to obtain.

Nascor, orior, in mundum venio. To be born.

Natalis, conditio sanguinis & familiæ. The degree of blood & genity: as, genus nobile & natales obscuri. It is also taken for years. Sex mihi natales ierant, there were passed by years. It is also used for the origine or first spring of things.

Natalis, dies alicui natalis. A birth-day.

Natrix, serpens aquaticus. A water serpent, that with poison infecteth the water.

Natu, ætate, partu. By age or by birth.

Neco, quacunque re occido. To kill.

Necto, ligo, coniungo. To knit.

Nefrens, porcus per ætatem fabam frangere nondum potens. A young pig.

Negligo, contemno, non curo. Not to pass on, to contemn.

Nigreo, niger fio. To become black.

Nemo, ne homo. No body, man or woman.

Neo, filum torqueo. To spin.

Nervus, motus sensusque instrumentum. A sinew.

Neuter. Neither of both.

Nexo, ligo vel necto. To bend

Nideo, splendeo. To shine.

Nihil, rei cuiuslibet privatio. Nothing.

Nihilum, rei cuiuslibet privatio

Nil. Vide nihil.

Nitor, conor, ago sedulo. To go about, to endeavour.

Niveo, est oculorum & aliorum membrorum nisi aliquid conari. To give a token with the eyes. to wink.

No, nato. To swim.

Noceo, malum infero. To hurt, or to harm.

Nocte, nocte. By night.

Nolo, renuo, non volo. To nill

Nonæ, quasi novæ, propter initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio, & Octobri, sex illi dies qui calendas sequebantur, in reliquis

...nor. The nones of a ...eth.

...esco, tem certam habeo. To ...now.

...oster. Ours.

...stras. Of our Countrey, kin, ...faction.

Notus, ventus meridionalis, ...eum nos Austrum appella...s. The south wind.

Nubes, vapor humidus sub...me egrestus. A cloud.

Nubo, viro trador. To be ...ried to a man, for it is in ...e womans part only.

Nugæ, cum nihil agimus...ciles.

Nullus. None.

Nundinum, dies & conventus ...gus rerum mercatui. A Fair

Nuo. A verb not much in ...e: the compounds thereof ...e commonly received, and ...t signifieth to nod.

Nuptiæ, legitima coniunctio maris & fœminæ in vitæ ...ietatem. Marriage.

Nurus, filii uxor. A daughter in law.

Nycticorax, corvus nocturnus. A night raven.

O

Ob, oppono, sive appono. To set against.

Obex, obstaculum aliquod, vel obstaculum, ut pessulum, sera. A bar or stop.

Obliviscor, e memoria aliquid excidere sino. To forget.

Obses, qui vel quæ traditur in fidem alterius. An hostage or pledge, man or woman.

Occido. To fall or perish, as to be slain, to set as the sun sets

Occido. To kill or slay.

Occiput, posterior pars capitis. The hinder part of the head.

Occludo, claudo. To shut.

Occulto, abscondo, abdo. To hide.

Oculo. Idem.

October, mensis octavus a Martio. The tenth moneth in our year, called October.

Odor, vel odos, quasi olor ab oleo: est autem in ictus aer. A savour.

Oleaster, olea sylvestris. A certain tree like the Olive tree, the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the leaves.

Oleo, odorem spiro & emitto. To give a smell, & that indifferently, so that the differences be made with Bene & Male

Olfacio, odoro. To smell or to labour a thing: by translation it is to perceive and find, to foresee.

Omen, augurium quodlibet ore. Prattling, & foretelling.

Omnis. Every one.

Onus, pondus alicui iniunctum. A burden.

Onyx, unguis & gemma. The part of a mans hand, a precious stone white like a nail, the law in a mans eye.

Operio, tego. To cover.

Opifex, qui opus facit. A workman.

Opis, adminiculi, præsidii. Aid and help.

Oppango, circumfigo, circumplanto. To fasten, or to join unto, or plant about.

Opus, O, untis, nomen Civitatis in Locris. A town name in the country of Locris.

Orbis, circulus mundi, res rotunda. A Globe or a bowle, and therefore the world is called Orbis, because it is every way round like a bowle.

Orior, incipio. To begin, or to commence.

Ordior, id est, texo. To weave

Oriens, regio Orientalis. The East.

Orior, nascor, surgo, incipio. To spring, to rise, to begin.

Orontes, nomen viri & fluvii. A mans name, or a certain river in Syria, now called Tarsaro.

Os, oris, concavum illud intra quod sunt dentes & lingua. A mouth.

Os, ossis, solidamentum corporis durum. A bone.

Ostrea, conchæ species. An oyster.

Ovum. An egge.

P

Pacisco, pactum facio, convenio. To make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.

Palleo, parum albeo. To be pale.

Palmes, vitis ramus. A vine branch.

Pando, aperio, patefacio. To open.

Pango, paciscor, cano, luxo, plango, figo. To bargain, to sing, to joyn, to nail, to fasten

Pank, quo pascimur. Bread.

Panther, & Panthera, animal quoddam Pardo simile. A certain beast.

Papaver, genus herbæ soporiferum. Poppy.

Papyrus, charta qua utimur in literis scribendis A certain sort of rush growing in the marish of Egypt, some what high, whereof they made a kind of paper, & called it Papyrus, whereof our paper now is called likewise.

Paradisus, locus amœnissimus. A place of pleasure.

Parco, abstineo ab ultione. To spare.

Parens, pater aut mater, avus aut avia. A father or mother, a grandfather, or grandmother.

Pareo, obedio. To obey. To bring forth.

Pario, prolem produco.

Parnassus, mons in Phocide duos vertices habens. An hill in Phocis, a country in Greece

Partio, divido, & quasi partes facio. To part or to divide.

Parturio, cupio, aut conor parere. To be toward labour.

Pasco, nutrio. To feed, to nourish.

Pascor, nutrior, alor. To be fed.

Passer, avis salacissima. A Sparrow.

Pateo, apertus sum. To be open.

Patior, sustineo, tolero. To suffer, or to abide.

Patrueles, patruorum filii. Brothers children.

Paveo, timeo. To fear.

Pecten, instrumentum textorum, & dentatum. A comb, or a weavers Rap.

Pecto, orno capillos. To comb the hair.

Pecus,

Pecus, udis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. All cattle.

Pedes, qui pedibus incedit. A footman.

Pedo, ventris crepitum facio. To fart.

Pelagus, mare. The sea.

Pellex, mulier impudica. A harlot.

Pello, cilicio, removeo. To drive, or put away.

Penates, dii domestici, quod penes nos natrimus. Houshold gods.

Pendeo, suspensus sum. To be hanged.

Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo. To hang, to weigh, to prize.

Penis, cauda. A tail, and at the last it was taken for a mans yard.

Penus, vel penum, omne esculentum poculentum, quo homines vescuntur. All manner of victuals.

Perago, perficio. To finish, & to perfect business.

Percutio, ferio. To smite.

Perdix, avis nota. A Partridge.

Perdo, amitto. To lose.

Perduellis, hostis. An enemy in the war.

Pergamus, civitas insignis Asiæ, in ditione Troianorum. The city of the Troians, otherwise called Ilium or Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo. To go forward.

Perlego, totum lego. Wholly and throughly to read.

Permissu, permissione cum nemo adversatur. By sufferance, with leave & licence.

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. Throughly to bear or suffer.

Perplaceo, valde placeo. To please very much, or throughly to please.

Persis, orientalis regio. The country of Persia.

Pes, ima pars corporis qua gradimur. A foot.

Peto, oro, obsecro, rogo. To ask.

Phaleræ, ornamenta equorum. Horse-trappings.

Pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus. A watch tower.

Phaselus, navicula velox & oblonga. A brigandine.

Philotis, nomen mulieris. A womans name.

Phœnix, avis in oriente, a Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. Phenix the bird

Phryx, vir Phrygiæ. A Troian

Pietas, pius cultus. Godliness

Piget, dolet, seu molestum est. It irketh.

Pingo, formam alicuius rei ductis lineis repræsento. To paint.

Pinso, tundo, panem conficio. To smite with the brak, to beat in a morter, as once they did their grain, and therewith to bake.

Pinus, arbor est picei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant. A Pine tree.

Piper, herba. Pepper.

Piscis, animal quod continue sub aquis degit. A fish.

Pix, resina ex arboribus fluens. Pitch.

Placeo, gratus sum. To please

Plagæ, retia lactora ad capiendas feras. Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts.

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico. To clap hands for joy.

Plebs, vel plebis, idem quod vulgus. The common people.

Plecto, supplicio afficio, punio ferio. To punish, to beat.

Pleo, plenum facio. To fill.

Plico, contraho, & rugas facio. To fold or to plait.

Pluo, aquam dimitto. To rain.

Plus, vox incrementi. More.

Possis, possum, valeo. To be able, to be of power, & sometime it is taken for to pass, or to be better, or more notable.

Pono, colloco, condituro. To set or to put.

Pons, asser, vel quodvis per quod super aquas transimus. A bridge.

Pontus, mare. The sea.

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres data salutationis gratia ædificata gallery, or an ambulatory.

Posco, poto, To ask, to require.

Postis, latus portæ, sive ianuæ. A post.

Poto, bibo. To drink

Præcordia, quæ extra separant ab interiore viscerum parte. The midriffe.

Præcurro, antecurro, sive citius ante eo. To run before.

Prælego, antelego, ut solent præceptores suis discipulis. To be an interpreter, or reader, & sometime to cut, or to sail by.

Præmineo, præcello. To excel others.

Præneste, nomen urbis. A town in Italy.

Præs, sponsor qui se obligat, id est, fidejussor in lite nuncupata. A surety.

Præses, qui vel quæ præsidet. He or she that superintendeth.

Præsul, qui vel quæ præcedit. Idem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo. To dine.

Precor, precationis, obsecrationis. Of prayer, of petition.

Premo. To press, to beat against & to vex, to pursue and to be hard at hand with, to drive, to drive, to expel, to shut, to deflower, to kill, &c.

Primitiæ, primi fructus agro percepti, qui Deo consecrantur. First fruits of a mans ground, or the firstlings of any other thing.

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. The Prince or Princess.

Problema, propositio interrogationem annexam habens. A demand.

Prodo, manifesto. To betray, to make manifest.

Proficiscor, eo alio. To go forth.

...mulcum ſive multo ...pore lavo. All to waſh.

Proficisco, proficul apparco. To hang out in fight.

Profero, profero, eloquor. To ſet abroach, or to utter.

Promptu, parare ſine mora. With readineſs or ſpeed.

Pſallo, ano inſtrumento mu-ico. To ſing, or to play on an inſtrument.

Pubes, vel pubes, proprie lanugo quæ maribus decimo quarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda oriri incipit. Ripeneſs of age.

Pudet, pudore afficior. It ſhameth.

Puerasco, exacta infantia puericiam inchoo. To way a child.

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. A champion, man or woman.

Pulvis & pulver. Diff. Notum eſt.

Pumex, lapis cavernoſus. A pumice ſtone.

Punctus, & punctum, minima individuaque lineæ pars. A prick, or a point, a little centre.

Pungo, ſtimulo, morſum ac aculeum infigo. To prick, or ſting.

Pus, ſanies, & quicunque humor in putredinem verſus. Matter or core.

Python, ſerpens e putredine natus. A ſerpent.

Q

Quæro, inveſtigo, interrogo. To ſeek for, to ſearch.

Quatio, movco, concutio. To ſhake.

Quercus. An Oak.

Queror, lamentor. To complain or lament.

Qui. The which.

Quies, vacatio a labore, aut actucio a quovis opere. Reſt, or appertains to the body: Tranquillitas ánto the mind.

Quilibet. Every one, or whoſoever you will.

Quinisco, caput inclino, moveo. To bang the head.

Quisquiliæ, purgamenta, & quicquid ex arboribus ſurculoſum, foliorum, aut florum minutim decidit. Things of no weight, things not worthy regard, or chippings.

Quot. How many.

R

Rabula, homo ſutilis. A brawler, or a ſmatterer in the law.

Rado, cultro vel quavis re acuta decerpo. To ſhave.

Ramex, ruptura & diſtentio inteſtinorum. Burſtenneſs.

Rapio, per vim trabo, aufero. To ſnatch away.

Reſtrum, inſtrumentum dentatum, quo urimur in fœnificio ad corradendum fœnum. A rake.

Raucio, raucus ſum. To be hoarſe.

Recido, retro ſive iterum in eadem cado. To fall backward, or to fall into the ſame again.

Recordor, rurſus in mentem revoco. To call to mind again.

Reddo, acceprum vel ablatum reſtituo. To render, or to reſtore.

Redoleo, odorem alicuius rei refero, vel multum oleo. To bear the ſavour of a thing, or to ſavour ſtrongly: a by a metaphor, to reſemble and to taſte of.

Refringo, iterum frango. To break open.

Regg, guberno. To rule or to govern.

Relego, rurſus lego. To read again.

Reminiſcor, recordor, memini. To remember.

Ren, viſcus quoddam. The kidney.

Renuo, refuto, reiicio. To refuſe.

Reor, arbitror, puto. To ſuppoſe.

Repango, diſſolvo, reiungo. To unlimſe, to diſjoyn.

Reperio, invenio. To find.

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præſes provinciæ a provincialibus accuſatur, ſi quas vi aut dolo expilavit. Of bribery & pillage, or of extortion.

Repago, diſſolvo. To unſolder.

Repungo, iterum ſtimulo, vicem reddo. To prick again.

Res, omnia ſive corporalia, ſive incorporalia comprehendit. A thing.

Reſcio, rurſum percipio. To know again.

Reſpuo, repudio, ſperno. To refuſe.

Reſtis, funis vel lorum. A rope or a Withe.

Reſilio, reſilio, revertor, in contrarium ſalio. To rebound.

Rete, inſtrumentum quo piſces capiuntur. A net.

Rex, nota eſt ſignificatio. A King.

Rideo, cachinno. To laugh.

Ringo, os torqueo ut canes. To make an ebil ſavoured face like a ſnarling dog, or to bey.

Robur, ſpecies quercus duriſſimæ. An oak.

Rodo, mordeo, comedo. To gnaw.

Roma, urbs Italiæ quondam a patriciis condita, olim gentium domina, cum floreret, quarta & poſtrema monarchia. Rome.

Ros, humor qui ſereno tempore cœlo fluit. A dew.

Roſtra, templum ſeu forum judiciale ante curiam Hoſtilium, in quo erat pulpitum, ex quo concionari ſolebant. The place where matters are declaimed.

Rudens, funis nauticus. A cable.

Rudo, graviter ſono ut aſinus. To cry like an Aſſe.

Rumpo, frango. To break.

Ruo, cado. To fall.

Rus, locus extra urbem, ubi agri ſunt & villæ. The country.

S

Sacer, quod venerabile. Holy.

Sacerdos, deo dicatus, ad ſacrificia faciendo. A Prieſt, or a Prieſt.

Sacro, deo dedico, ſacrum facio. To dedicate.

Sal, quo utimur in cibis condiendis. Salt.

Salio, ſalto. To leap, or to

leap

leap as brute beasts do, when the male covereth the female

Salio, sale condio ac conspergo. To salt, to powder, or to season with salt.

Salto. To leap, or to dance.

Salum, mare, a sapore salis. The sea.

Salus, incolumitas. Health.

Samnis, nomen gentis. A Samnite.

Sancio, firmo, & proprie effuso sanguine per hostiæ immolationem. To make sure and to establish.

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. Blood.

Sapphirus, pretiosus lapis. A Sapphire.

Sapientia, rerum divinarum atque humanarum scientia. Wisdom.

Sapio, saporem habeo. To have a taste.

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. To patch and amend.

Sardonyx. A certain precious stone.

Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum. To do, to endeavour.

Satrapes, princeps. A Prince.

Scabo, frico. To scratch, or to rub.

Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. To claw, or to scratch.

Scando, in altum tendo. To climb.

Scindo, seco, findo. To cut, or to divide.

Scio. To know.

Scobis, & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per ferrum, terebram, aut limam. Duff.

Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. A Scribe or Notary.

Scribo, literas formo. To write.

Scrobs, fossa aut puteus. A ditch or pit.

Scurra, qui risum ab auditoribus captat, non habita ratione verecundiæ aut dignitatis. A scoffer, a jester, or a parasite.

Secerno, abjungo, separo. To divide or separate.

Seco, divido. To cut.

Sedeo, quiesco. To sit.

Seges, frumentum in spicis. Corn yet standing.

Seligo, seorsum colligo. To gather a part.

Semis, id est, semias, sex unciæ, dimidium assis. Half a pound, or the half of any whole sum.

Senecta vel *senectus*, senium, ætas. Old age.

Senex, senio confectus. An old man.

Senio, quod sex puncta continet. The six point.

Senium, idem quod senecta.

Sensus, & sensum organum sentiendi, & quod mente concipitur. Any of the five wits, called the senses, or that which the mind conceiveth, called the meaning.

Sentio, aliquid sensu percipio, pro intelligo ponitur. To perceive by some sense, or to understand.

Sentis, spina. A thorn.

Sepelio, defunctum terra condo. To bury.

Sepio, obstruo, circundo, munio. To compass, to hedge.

Seps, serpens parvus. A little serpent, after whose stroke the members do rot.

Sequor, abeuntem subsequor. To follow.

Sermo, loquela. Speech.

Ser, populus Asiæ. One of a certain people in Asia called Seres.

Sero, semino, planto. To sow or plant, or to graft: & sometimes by translation, to beget, also we say, Serere bella, serere certamina, id est, movere lites & pugnas.

Serpens, anguis. A dragon, serpent, or a snake.

Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritus emissionem, inter dentes fere. An hissing.

Sido, descendo ad secendum. To pitch, or to lay down

Siler, arbor quam vulgo salicem vocant. An Osier, with this difference, Montanum, it signifieth a simple sher Apothecaries do use, in t tine called Seceli Massilens

Silex, lapis durissimus ignis excutitur. A flint stone

Sinapi, & sinapi, herba semen serens, tanta acrimon ut lachrymas ciear comoden ti. Senny, Mustard.

Sindon, velum subtilissim Fine linnen cloth, lawn.

Singultio, graviter tussio singultum emitto. To sob.

Sino, permitto. To suffer.

Sinus, & sinum, genus va sinuosi. A bowle, or a dish drink wine or milk in.

Siren, monstrum maris. Mermaid.

Siser, herba cujus radix pra cipue est in usu. A parsnip.

Sisto, stare facio. To stand before.

Sitis, desiderium potionis. Thirst.

Soboles, successio. An offspring.

Socrus, uxoris, vel mariti mater. A mother in law.

Sodalis, ejusdem sortis socius. A fellow.

Sol, qui Phœbus dicitur. The Sun.

Soleo, suetus sum. To be wont.

Solium, sella regia, in qua reges jus dicentes sedebant. A throne or chair of state.

Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac enodo. To loose.

Somnus, sopor, quies. Sleep.

Sono, sonum facio. To sound.

Sorbeo, deglutio quicquid molle. To sup.

Sorex, norum est. A shrew.

Spargo, late projicio ac passim facio. To sprinkle or sprinkle.

Species, effigies, aromata, genus, visio. A form, spice, the kind of a thing, or an appearance.

Specio, video. To see.

Specus, spelunca unde spectare licet. A den to wait a prey in.

Sperno, despicio, contemno. To despise.

Spinus, agrestium prunorum arbor. A sloe-tree.

Splen,

...lien, viscus quoddam...
...mit.

Spondeo, sponde promitto. To promise, & sometime to betroth.

Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum. A betrothing, with conditions taken.

Sponte, natura & ingenii proprii. Of nature and own disposition.

Sterno, pono, colloco, erigo. To place, to set up; sometime to decree and appoint, sometime to prostrate, and set down.

Stirps, propicio in terram. To throw down, or to spend.

Sterto, dormio, somnum alium dormiendo capio. To sleep till one snort.

Stips, & stips, pecuniæ genus quod per capita colligere solent. A money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor: & thereof it signifieth a reward or profit.

Stirps, origo, progenies, soboles. A stock, a tribe, a descent, & sometime it is the body of a tree. Idem quod *truncus*.

Sto, erectus sum, vel maneo. To stand.

Strepo, sonum facio. To make a noise.

Strido, strepitum edo. To make a noise, a whistling, or a rustling.

Stridoro, facio stridorem, sonum violentum. To make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheels, to door-hooks, to serpents, to the sea, and such other things.

Stringo, premo, arcto. To make small, to pull, sometime to strike.

Struo. To build, to pile up, and sometime to endeavour, to go about, or to set in array.

Stultitia, imprudentia, stultiloquium. Foolishness.

Studeo, hortor ad id quod rectum. To counsel.

Suber, genus ligni, quod nautis utile est, ut supernatent retia. A cork-tree.

Sublego, furto aliquid surripio. Privily to steal away.

Subolco, leviter oleo, sive odoratus sensu leviter percipio. To savour, or to smell a thing a little, & by translation to be espied, and to be smelled out.

Suesco, soleo. To be accustomed.

Suffero, sustineo, patior. To sustain or abide.

Sugo, spiritu attrahо succum. To suck.

Sulmo, oppidum in Brutiis. A town.

Sum. To be.

Sumo, multum & pene nimium mihi. To take.

Supellex, res domestica. Household-stuffe.

Suppetiæ, auxilium, subsidium. Aid, help, succour.

Supplico, humiliter & cum reverentia precor. To intreat.

Surgo, erigo me. To arise, sometime to spring, or to grow, to increase. It is also to arise by little & little, as things do in building.

Sus, animal sordidum. A Boar, Sow, or Hog.

Synodus, conventus. A counsel congregate.

T

Taceo, sileo, non loquor. To keep silence.

Tædet, pertæsum est, displicet. It irketh or weareth.

Tænarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontorii Laconiæ iuxta Spartam civitatem in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos. A promontory in Laconia, wherein is an entrance to go down to Hell.

Tagus, fluvius Lusitaniæ habens arenas aureas. A certain river in Portugal.

Tallo, vindicta, hostimentum. Abendgment, or like for like.

Talpa, animal captum oculis, muri simile. A Mole, or Want.

Tango, percutio. To touch.

Tantundem, æque tantum. As much.

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id est, panni depicti segimen, mire pictum variis coloribus. A carpet, or a cloth of arras.

Tartarus, demissior inferni locus. Hell.

Taygetus, mons in Laconide Baccho sacer, sub quo Sparta & Amyclæ. An hill in Lacedæmonia, where Sparta & Amyclæ the cities do stand.

Teges, vile stragulum, matta scirpea. A mat.

Temno, sperno. To despise.

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia quem Peneus alluit. A very fair field in Thessalia, most pleasant to behold, & therefore appellative it may be used for a place of delight, as Paradise & Elysium are. There is also Tempe in Bœotia, called Temnena Tempe: another in Sicily, namen for different Helorix: the first is called Thessalia Tempe.

Tendo, expando. To stretch or bend.

Teneo, apprehendo. To hold.

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum sum. To be warm.

Tepesco, tepidus fio. To wax hot.

Ternio, numerus ternarius. The number of three.

Tero, comminuo, consumo, tundo. To wear by diminishing.

Tesqua, loca edita, aspera. Rough places.

Testis, qui vel quæ testimonium profert. A witness, man or woman.

Teucrus, Teucer, nomen proprium Troianorum regis. A name of a certain King of Troy.

Texo, telam struo ac paro. To weave.

Thebæ, nomen quarundam urbium. The name of a city in Egypt, & of another in Bœotia: you shall also find in Authors Thebæ and Theba.

Thermæ, loca aquis habentia, aut naturæ sponte calen-

...tes,
...dem
...ta.
Tho...
...nun
Three...
Thra...
Thu...
Deus
ipsa
the
Tigr...
varie
tur.
Tigri...
& tru
Tim...
Time...
Titub...
vacill
mer.
Tollo...
up,
are b
or tak
Tonde...
forcip
Tonitr...
ictæ s
Thund
Tono...
tonitru
Torpeo...
misks.
weak.
Torque...
to wind
herm,
ble, to
Torqui...
lique o
to abo
Torren...
collectu
spring,
Torreo...
Torris...
fustum.
Tot. S
Trado...
ho. To
to hand
means.
Trado...
transfer
another.
Trabo...
co. To
Transfo...

ri, aut fornace calefactas fundendi lavandive usibus servata. Hot bathes.

Thorax, pectus & pectoris munimentum. The breast & breast-plate.

Thrax, vir Thraciæ. A Thracian.

Thus, incensum libamen quo Deum veneramur, aliquando ipsa arbor. Frankincense, & the tree.

Tignus, tignum, trabs qua varie disposita domus extruitur. A rafter.

Tigris, animal velocissimum & truculentum. A Tigre.

Timeo, metuo. To fear.

Timeor, metuor. To be feared

Titubo, lingua vel pedibus vacillo. To stumble or stammer.

Tollo, elevo, sublevo. To lift up, to bring up, as children are by nursing, or also to slay, or take away.

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe. To clip or shear.

Tonitrus, & tonitru, nubis ictæ seu potius disruptæ sonus. Thunder.

Tono, valde sono, ac facio tonitrum. To thunder.

Torpeo, languidus sum & remissus. To be sluggish, and weak.

Torqueo. To wreath, wrest, to wind or turn about, to govern, to spin, to vex & trouble, to whirle, &c.

Torquis, circulus aureus collique ornamentum. A chain to adorn the neck.

Torrens, fluvius per pluviam collectus. A lake without spring, begun by rain.

Torreo, uro, asso. To roast,

Torris, lignum ardens vel adustum. A fire-brand.

Tot. So many, or many.

Traho, trabo, vel sursum trabo. To pull and draw up, or to handle by fair or foul means.

Trado, in potestatem alterius transfero. To deliver unto another.

Trahe, vi ad me rapio ac duco. To draw.

Translego, legendo transcurro ac perlego. To read over.

Tremo, commoveor, agitor. To tremble.

Tres. Three.

Tribus, progenies. A kindred.

Tricæ, capilli pedibus pullorum gallinaceorum involuti. Hair or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons: also vain trifles.

Triptoton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur. A noun declined with three cases.

Tros, nomen viri. A Trojan.

Trudo, manibus pedibusve impello. To thrust.

Tu. Thou.

Tuber, dictum a tumendo, & priore longa, terræ callus. A swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the mushrom is.

Tueor, defendo. To defend.

Tuor, video. To see.

Tundo, decutio, pulso. To beat or to knock.

Tussis, vehemens spiritus eruptio, ex qua meatum suum obstruunt excutere conantes The cough.

Tybris, fluvius Italiæ. Tyber.

Tybur, oppidum Italiæ.

V

Vado, eo. To go.

Valeo, possum, validus ac sanus sum. To be in good health, or to be able.

Valvæ, sunt fores geminas habentes partes in se coeuntes. A two leaded door.

Vannus. A fan to winnow corn with.

Vas, vadis, vadimonium. A surety in a matter of debt.

Vas, vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. A vessel.

Vates, poeta, & qui futura prædicit. A Prophet, or a Poet otherwise.

Uber. The Adjective signifieth plentiful, abundant, copious: the Substantive signifieth a pap, or a dug, or an udder, & sometime it is found for plentifulness: as, Uber agri: for Fertilitas agri.

Vectis, instrumentum quo claudimur ostium. A door bar.

Veho, navi, plaustro, quadrupede porto. To carry.

Vello, traho, exturpo. To pull or to pluck up.

Vendo, venundo, alieno. To sell.

Venio, vendor. To be sold.

Venio, ad aliquem accedo. To come.

Venter, qui a pectore ad pubem terminatur. A belly.

Venus, dea amoris & venustatis. The goddess of love & beauty.

Ver, anni pars temperatior. The spring time.

Verber, instrumentum longum verberandi. Any thing that we beat withal, as a rod, whip, wand, or other. It signifieth also the stripe.

Verberis, hoc non videtur deficere ullo casu. Vide Verber.

Verge, tendo, declino. To bend, to go, to encline some way.

Vermis, a vertendo, quia sese torquendo repit. A worm.

Verna, ex ancilla domi natus servus. A bond man born of a bond woman at home. It is used adjectively for that that is domestical, or not strange: as, Vinum verna.

Verres, porcus non castratus. An hog.

Verro, purgo, traho. To sweep.

Verto, muto, volvo. To turn, or to change.

Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi. A wether.

Vesper, ator cibo, & pasco. To eat.

Vesper, idem quod Hesperus. It is called also Vesperugo, & it is taken for the evening tide.

Veto, prohibeo. To forbid.

Vices, vicissitudinem. An interchange when turns be.

Video, oculis utor. To see.

Vieo, ligo, seu infecto. To bind or to bow: thereof Vicetores be called Coopers, qui vasa vinaria religant.

Vigil, qui vel quæ vigilat. A watcher, man or woman.

Vincio, ligo. To bind.

Flavi-

...ro, ſupero. To ouercome.
...dex, qui vel quæ vindicat.
An auenger, man or woman.
Vir, nomen eſt. A man.
Virgilius, Poeta. A Poets name.
Virgo, quæ non eſt paſſa virum. A virgin.
Virtus, ars bene recteque viuendi. Virtue, or great power
Virus, venenum, & gravis odor. Poyſon, or ſtench.
Vis, virtus, robur, fortitudo, natura violentia. Strength, power, nature, violence.
Viſcum, vel viſcus, id eſt, gluten inde ad aucupium. Birdlime.
Viſo, eo ad videndum. To go to ſee.
Vitrum, materia tranſlucida, quæ ex arena & cinere fit. Glaſs.
Vivo, vitam ago. To liue.
Vlciſcor, vindico. To auenge
Vngvis, duricies digitorum, tam in auibus cæterisque beſtiis, quam in homine. A nail, a hoof, and a talon.
Vocito, frequenter voco. Often to call.
Volo, as. To fly, or go apace: as, Navis, volat: Fama volat.
Velle, Volo, vis, is to will or be willing.
Volvo, verto. To rowle.
Vomis, vel vomer, nomen habet, quod terram vomat. The plough-ſhare.
Vomo, per os eiicio. To vomit, or to par-breake.
Vrgeo, premo, compello. To thruſt.
Vro, adore aut frigore, nonnunquam alia vi lædo. To burn, & by tranſlation to hurt, or to grieue.
Vtor, uſum rei habeo. To uſe
Vulgus, multitudo ignobilis. The baſe and common people.
Vulpes, animal aſtutum. A Fox, or a Firon.
Vxor, viri coniux. A wife.

Finis interpretationis Nominum & Verborum Grammatices Regiæ.

Magiſter diſcipulos ad ſtudium literarum cohortans.

VOs ad ſe, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire jubet;
Præmiáque oſtendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, ô pueri, curat amatque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum poſſis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito, parve puer.
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam ſchola noſtra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno ſoboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
Audirique, colique, Chriſte, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da ſanctum mihi Spiritum, Magiſtro
Ut monſtrante, viam ingredi, Redemptor
Ad te qua liceat venire, poſſim;
Da cum moribus artibuſque honeſtis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiſcam; ſapientiáque & annis
Ut creſcens, tibi plurimos, & ipſe

Olim

Olim addiscere, quæ facit beatos,
Doctrinámque alios docere possim.
Hæc est summa mei, caputque voti;
Quod ratum jubeas ut esse, per te
Ipsum Christe rogo, tuúmque nomen,
Æterno soboles amata Patri.

Puer orans ante cibum.

COnditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac benè potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

COrpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
Pasce tuo, Genitor, mortália pectora verbo,
Nostraque cœlesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refecti
Usque tua liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos super æthera cursu,
Inter fœlices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

CHriste, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
Ah vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, pœniteátque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
Neve tuo à cultu vesana mente recedam,
Résque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece separet abs te,
Sed semper famulus sim, maneámque tuus.

Amen.

180 68